

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ЕКОНОМІЧНОЇ КІБЕРНЕТИКИ**

**Кваліфікаційна робота
магістра**

на тему Застосування нейронних мереж для прогнозування динаміки
фінансових інструментів на фондових ринках

Виконав: студент 2 курсу, групи 8.0518-ек
спеціальності 051 Економіка
(код і назва спеціальності)

освітньої програми Економічна кібернетика
(код і назва освітньої програми)

М. Є. Хабер
(ініціали та прізвище)

Керівник д. е. н., проф. Максишко Н.К.
(посада, вчене звання, науковий ступінь, прізвище та ініціали)

Рецензент к.е.н., доцент Лось В.О.
(посада, вчене звання, науковий ступінь, прізвище та ініціали)

Запоріжжя
2020

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Факультет _____
Кафедра _____
Рівень вищої освіти _____
Спеціальність _____
(код та назва)
Освітня програма _____
(код та назва)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри _____
(підпис)

«_____» _____ 20__ року

**З А В Д А Н Н Я
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТОВІ**

Хаберу Михайлу Євгеновичу

(прізвище, ім'я, по батькові)

1 Тема роботи (проекту) Застосування нейронних мереж для прогнозування динаміки фінансових інструментів на фондових ринках
керівник роботи д. е. н., проф. Максишко Наталія Костянтинівна

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом ЗНУ від «_____» _____ 20__ року № _____

2 Строк подання студентом роботи _____

3 Вихідні дані до роботи _____

4 Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити) _____

5 Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень) _____

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна робота магістра містить три розділи, 80 с., 41 рис., 25 табл., 10 формул, 4 додатки, 39 джерела.

Об'єкт дослідження – динаміка фінансових інструментів на фондових ринках.

Предмет дослідження – нейронні мережі як інструмент прогнозування динаміки фінансових інструментів на фондових ринках.

Мета роботи – дослідити вплив урахування показників глибини пам'яті часового ряду на визначення параметрів й архітектури нейронної мережі для прогнозування обраного фінансового інструменту (S&P 500) та розробити рекомендації щодо її застосування.

Методи дослідження – комплексний фрактальний аналіз, прогнозування на базі нейронної мережі (реалізовано в пакеті STATISTICA).

У роботі досліджено сутність, значення та особливості динаміки фінансових інструментів на фондових ринках, розглянуто основні підходи та методи, які використовуються для їх моделювання та прогнозування, проаналізовано особливості побудови нейронної мережі як інструменту прогнозування економічної динаміки. Для динаміки фондового індексу S&P 500 проведено передпрогнозний аналіз на базі застосування методології комплексного фрактального аналізу, визначено характеристики її глибини пам'яті. Складено план та проведено експериментальні дослідження щодо виявлення впливу врахування показників глибини пам'яті часового ряду на визначення параметрів й архітектури нейронної мережі. Результати дослідження використано для прогнозування динаміки S&P 500 за період з січня 2014 р. по жовтень 2020 р. та розробки практичних рекомендацій.

ФІНАНСОВІ ІНСТРУМЕНТИ, ДИНАМІКА, ГЛИБИНА ПАМ'ЯТІ,
ПРОГНОЗУВАННЯ, НЕЙРОННІ МЕРЕЖІ

SUMMARY

The master's qualification work contains three sections, 80 pages, 41 figures, 25 tables, 10 formulas, 4 appendices, 39 sources.

The object of research is the dynamics of financial instruments in stock markets.

The subject of research – neural networks as a tool for forecasting the dynamics of financial instruments in stock markets.

The aim of the study is to investigate the impact of time series memory depth on the determination of neural network parameters and architecture for forecasting the selected financial instrument (S&P 500) and to develop recommendations for its use.

Research methods – complex fractal analysis, prediction based on the neural network (implemented in the STATISTICA package).

The essence, significance and peculiarities of dynamics of financial instruments in stock markets are investigated, the main approaches and methods used for their modeling and forecasting are considered, the peculiarities of neural network construction as a tool for forecasting economic dynamics are analyzed. For the dynamics of the stock index S&P 500, a pre-forecast analysis was performed based on the application of the methodology of complex fractal analysis, the characteristics of its memory depth were determined. A plan was drawn up and experimental studies were carried out to identify the effect of taking into account the depth of memory of the time series on the determination of parameters and architecture of the neural network. The results of the study were used to forecast the dynamics of the S&P 500 for the period from January 2014 to October 2020 and to develop practical recommendations.

FINANCIAL INSTRUMENTS, DYNAMICS, MEMORY DEPTH,
FORECASTING, NEURAL NETWORKS

ПЕРЕЛІК СКОРОЧЕНЬ ТА УМОВНИХ ПОЗНАК

ЧР – часовий ряд

ШНМ – штучна нейронна мережа

НМ – нейронна мережа

ЗМІСТ

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ	
РЕФЕРАТ	
SUMMARY	
ПЕРЕЛІК СКОРОЧЕНЬ ТА УМОВНИХ ПОЗНАК	
ВСТУП.....	8
РОЗДІЛ 1 ДИНАМІКА ФІНАНСОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ ЯК ОБ'ЄКТ МОДЕЛЮВАННЯ ТА ПРОГНОЗУВАННЯ.....	10
1.1 Фінансові інструменти на фондових ринках: сутність та значення.....	10
1.2 Огляд методів моделювання і прогнозування фінансових інструментів на фондових ринках.....	18
1.3 Концепція прогнозування динаміки фінансових інструментів на фондових ринках за допомогою нейронних мереж	25
РОЗДІЛ 2 НЕЙРОННІ МЕРЕЖІ: ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТА ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ.....	34
2.1 Загальна характеристика нейронних мереж як інструменту прогнозування	34
2.2 Особливості архітектури нейронних мереж для прогнозування динаміки фінансових інструментів.....	41
2.3 Загальний план проведення експериментальних досліджень з прогнозування на базі нейронної мережі.....	50
РОЗДІЛ 3 ПРОВЕДЕННЯ ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ З ПРОГНОЗУВАННЯ ДИНАМІКИ ІНДЕКСУ S&P НА БАЗІ НЕЙРОННОЇ МЕРЕЖІ	65
3.1 Передпрогнозний аналіз динаміки індексу S&P 500	65
3.2 Проведення експериментальних досліджень	67
3.3 Верифікація прогнозної моделі для динаміки індексу S&P 500	79
ВИСНОВКИ.....	85
ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАННЯ.....	88
ДОДАТОК А	92
ДОДАТОК Б	111
ДОДАТОК В	113
ДОДАТОК Г.....	118
ДОДАТОК Д	120

ВСТУП

Передбачення фінансових часових рядів – необхідний елемент будь-якої інвестиційної діяльності. Сама ідея інвестицій – вкладення грошей зараз з метою отримання доходу в майбутньому ґрунтується на ідеї прогнозування. Будь-яке завдання, пов'язане з маніпулюванням фінансовими інструментами – валюта чи цінні папери, пов'язане з ризиком і вимагає ретельного розрахунку і прогнозування.

Існує два основні підходи до аналізу ринку: технічний і фундаментальний. Перший з них базується на теорії Доу, в основі якої лежить аксіома: «Ціни враховують все», і відповідно технічний аналітик використовує тільки ціни активу і різні індикатори. Фундаментальний аналіз, навпаки, шукає взаємозв'язок цін активу, зовнішніх подій, макроекономічних показників і фінансової звітності корпорацій. Застосування нейронних мереж дає унікальну можливість об'єднати ці два методи. Такий аналіз, на відміну від технічного, не має ніяких обмежень по характеру вхідної інформації. Це можуть бути індикатори часового ряду, відомості про поведінку інших ринкових інструментів або зовнішні події. Нейронні мережі (або НМ) активно використовують інвестори, що працюють з великими портфелями, для яких особливо важливі кореляції між різними ринками. Подібний вибір пов'язаний з широкою популярністю нейромережевого моделювання для вирішення різних класів задач, а також інтуїтивна обґрунтованість такого підходу в межах завдання аналізу і прогнозування фінансових часових рядів (так як штучні нейронні мережі є імітаційними моделями принципів роботи головного мозку).

Об'єктом дослідження є динаміка фінансових інструментів на фондових ринках.

Предмет дослідження – нейронні мережі, як інструмент прогнозування динаміки фінансових інструментів на фондових ринках.

Метою даної роботи є дослідження впливу врахування показників глибини пам'яті часового ряду на визначення параметрів й архітектури нейронної мережі для прогнозування обраного фінансового інструменту (S&P 500) та розробка рекомендацій щодо її застосування.

Було поставлено і вирішено наступні завдання:

- ознайомитися зі значенням та особливостями динаміки фінансових інструментів на фондових ринках та існуючими методами їх моделювання й прогнозування;
- дослідити нейронні мережі як інструмент прогнозування економічної динаміки;
- розробити план проведення експериментальних досліджень з прогнозування на базі нейронної мережі динаміки обраного фінансового інструменту з урахуванням використання показників його глибини пам'яті;
- провести передпрогнозний аналіз із застосуванням методології комплексного фрактального аналізу часового ряду обраного фінансового інструменту для виявлення наявності довгострокової пам'яті та визначення показників її глибини;
- провести заплановані експериментальні дослідження, застосувати їх результати для прогнозування динаміки обраного фінансового інструменту на актуальних даних та зробити висновки.

Методи дослідження – комплексний фрактальний аналіз, прогнозування на базі нейронної мережі (реалізовано в пакеті STATISTICA).

Наукова новизна роботи полягає в дослідженні впливу глибини пам'яті на параметри архітектури нейромережі при прогнозуванні обраного фінансового інструмента (S&P 500).

Апробація результатів:

- взяв участь у XV Міжнародній науково-практичній конференції «Виклики та перспективи розвитку нової економіки на світовому, державному та регіональному рівнях», яка проходила у м. Запоріжжі (15-16 жовтня 2020 р.).

РОЗДІЛ 1

ДИНАМІКА ФІНАНСОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ ЯК ОБ'ЄКТ МОДЕЛЮВАННЯ ТА ПРОГНОЗУВАННЯ

1.1 Фінансові інструменти на фондових ринках: сутність та значення

Згідно зі ст. 2, п. 1 Закону України «Про цінні папери та фондовий ринок» Фондовий ринок (ринок цінних паперів) – сукупність учасників фондового ринку та правовідносин між ними щодо розміщення, обігу та обліку цінних паперів і похідних (деривативів) [1]. Л. В. Назаренко у своїй аналітичній статті [2] пропонує розглядати фондовий ринок як складний механізм, за допомогою якого встановлюються економічні та правові взаємовідносини, і який зводить емітентів та інвесторів між собою з метою акумулювання та перерозподілу тимчасово вільних коштів для досягнення макроекономічних і мікроекономічних цілей.

Фондовий ринок поділяється на первинний та вторинний (рис. 1.1).

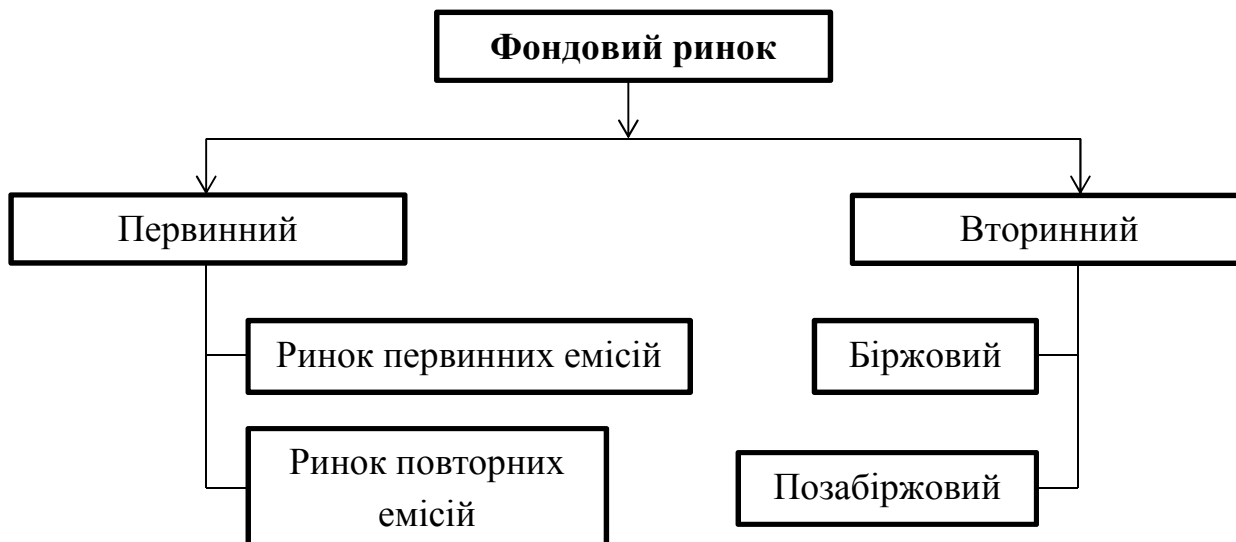

Рисунок 1.1 – Структура фондового ринку [3]

Первинний ринок – це ринок перших і повторних емісій цінних паперів, на якому здійснюється їх початкове розміщення серед інвесторів.

Внаслідок продажу акцій та облігацій на первинному ринку емітент отримує необхідні йому фінансові засоби, а цінні папери осідають у руках первинних покупців [3].

Вторинний фондовий ринок – це відносини, що складаються при купівлі-продажу цінних паперів, раніше емітованих на первинному ринку. Основу вторинного ринку складають операції, що оформляють перерозподіл сфер вкладень інвесторів, а також окремі спекулятивні операції. Біржовий ринок охоплює угоди, які укладаються на фондовій біржі, і насамперед вторинний ринок, проте в окремих випадках і первинне розміщення цінних паперів може відбуватись на фондовій біржі. Позабіржовий ринок включає в себе угоди з купівлі-продажу цінних паперів, які укладаються і реалізуються за межами бірж. Позабіржовий ринок формують інвестиційні компанії, брокерські фірми, комерційні банки, інвестиційні фонди [3].

Ринок цінних паперів має цілий ряд функцій, які умовно можна розділити на дві групи [3]: загальноринкові функції, властиві зазвичай кожному ринку, і специфічні функції, які відрізняють його від інших ринків (Табл.1.1).

Таблиця 1.1 – Функції фондового ринку [3]

Група	Вид	Значення
Загальноринкові функції	Комерційна	Полягає в отриманні прибутку від операцій на даному ринку.
	Ціноутворююча	Ринок забезпечує процес складання ринкових цін, їх постійний рух, прогнозування і т. д.
	Інформаційна	Відповідає за доведення до учасників ринкової інформації про об'єкти та суб'єктів торгівлі.
	Регулююча	забезпечує створення ринком правил торгівлі та участі на ньому, порядок вирішення суперечок між учасниками, встановлення пріоритетів, органів контролю, управління і т. п.
Специфічні	Перерозподільча	Здійснюється за допомогою випуску та обігу.

Продовження таблиці 1.1

Група	Вид	Значення
функції		цінних паперів, означає перерозподіл коштів між галузями і сферами діяльності; між територіями і країнами; між населенням і підприємствами; між державою та іншими юридичними і фізичними, особами.
	Функція перерозподілу (страхування) ризиків	Використання інструментів ринку цінних паперів для захисту власників будь-яких активів від несприятливого для них зміни цін, вартості або дохідності цих активів.

Учасники (суб'єкти) фондового ринку – це фізичні або юридичні особи, які здійснюють діяльність, пов'язану з випуском, розміщенням, обігом, зберіганням, контролем та регулюванням операцій з цінними паперами [4] (рис. 1.2).

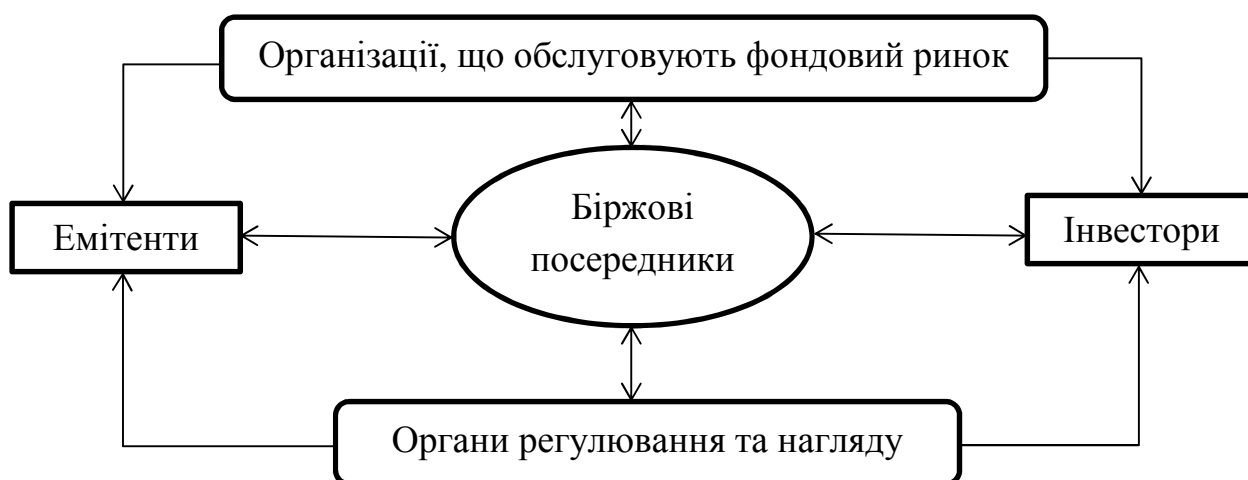

Рисунок 1.2 – Схема взаємодії суб'єктів фондового ринку [5]

Емітенти – це економічні суб'єкти, метою яких є залучення капіталу для фінансування своїх програм шляхом випуску та розміщення цінних паперів, тобто емісії. Основними емітентами на фондових ринках є держава, юридичні особи та фізичні особи.

Інвестори – це фізичні або юридичні особи, які інвестують власні, залучені або позичені кошти в цінні папери з метою збереження та

примноження своїх статків. Інвесторами можуть бути фізичні особи, інституційні інвестори, корпоративні інвестори, держава.

Біржові посередники сприяють здійсненню фондових операцій та обігу цінних паперів. Біржовими посередниками на фондовому ринку можуть бути брокери, дилери та андеррайтери.

Організації, що обслуговують фондовий ринок мають на меті отримання доходу від надання платних послуг споживачам, постачальникам і торговцям.

Організаційна побудова системи регулювання в переважній більшості держав базується на концепції дворівневої системи органів регулювання. Перший рівень складають органи державного регулювання, другий рівень утворюють саморегульовані організації, створені самими професійними учасниками ринку цінних паперів[5].

Об'єктами торгівлі на фондовому ринку виступають фінансові інструменти. Фінансовий інструмент – це документ із забезпеченням отримання грошей. По суті, це договір, одна сторона якого надає фінансовий актив, а інша – гроші або часткові частини за цей актив[6]. Основними фінансовими інструментами фондового ринку є цінні папери. Цінним папером є документ установленної форми з відповідними реквізитами, що посвідчує грошове або інше майнове право, визначає взаємовідносини емітента цінного папера (особи, яка видала цінний папір) і особи, що має права на цінний папір, та передбачає виконання зобов'язань за таким цінним папером, а також можливість передачі прав на цінний папір та прав за цінним папером іншим особам [1]. Проте, варто відзначити, що цінні папери – це узагальнене поняття різних активів, які використовуються на фондовому ринку. Класифікація фінансових інструментів на фондовому ринку показана на схемі нижче (рис. 1.3).

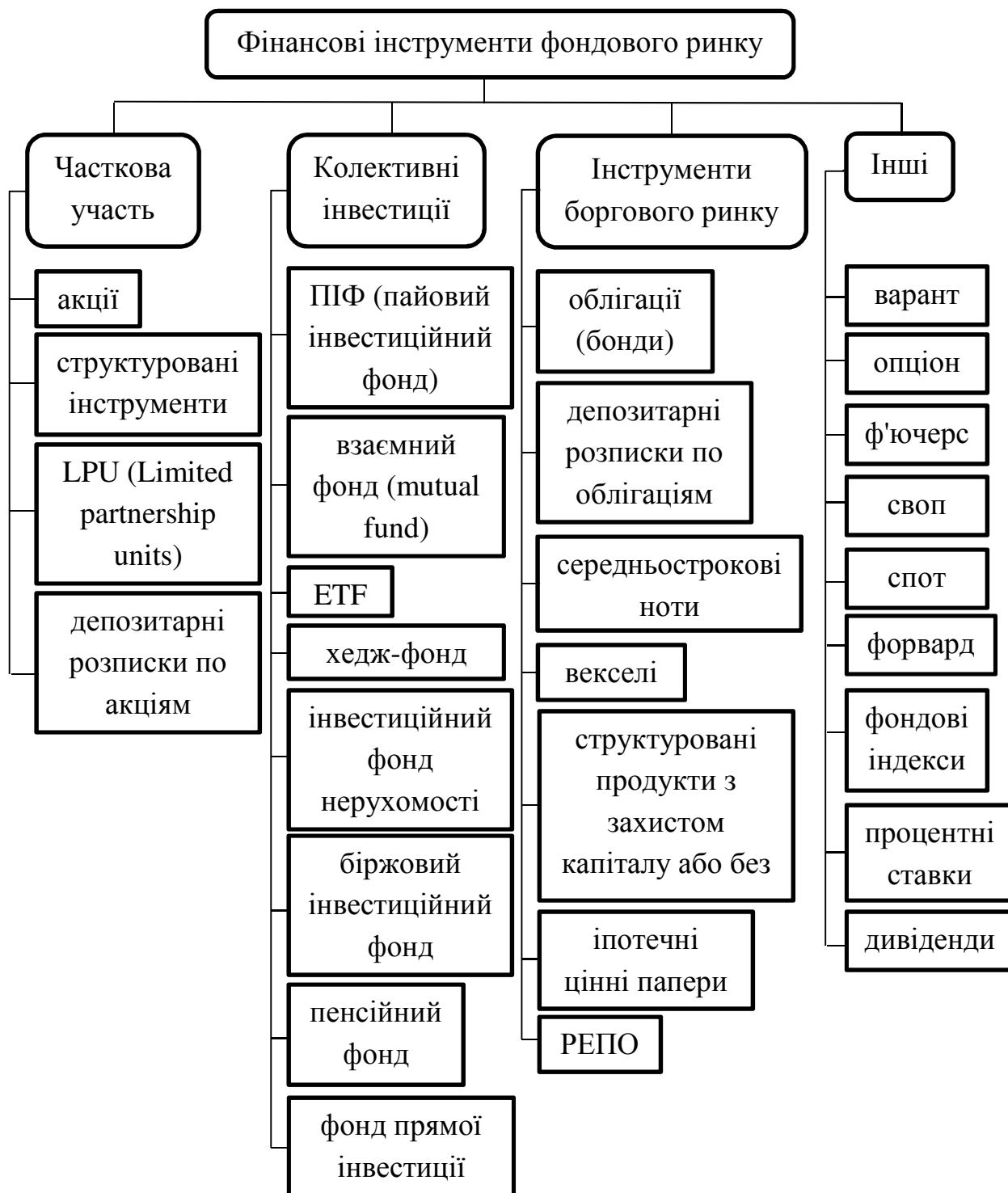

Рисунок 1.3 – Класифікація фінансових інструментів фондового ринку [7]

Фондовий (біржовий) індекс — це показник зміни цін певної групи цінних паперів; «кошик» цінних паперів (найчастіше акцій, хоча бувають індекси облігацій і зростання економік), об'єднаних за будь-якою ознакою. За

якою – вирішує засновник індексу: біржа, брокер або фінансова компанія. Ознаками, які збирають різні компанії в один індексний список, можуть бути одна галузь, капіталізація, кількість цінних паперів. Середнє значення «кошику» і є фондовим індексом [8].

Таблиця 1.2 – Класифікація фондових індексів [9]

Вид	Роль	Приклад
Загальні індекси	Рух фондового ринку в цілому відображають загальні індекси. Найчастіше вони наводяться в загальнодоступних виданнях для характеристики ділової активності.	Dow Jones Industrial Average, S&P 500 Index, FTSE 100, CAC 40, DAX, Nikkei 225.
Біржові індекси	Пов'язані з рухом акцій на фондових біржах. Такі індекси є практично на всіх біржах.	NYSE, NASDAQ, American stock Exchange, SSE Composite.
Інвестиційно-банківські індекси	В цілому мають ту ж природу, що і загальні індекси.	Morgan Stanley (MSCI World)
Спеціалізовані індекси	Ці індекси звертають увагу на особливості руху курсів і капіталів в специфічних секторах ринку або в окремих регіонах. Їх можна поділити на етичні індекси, екологічні, прогнозні та інноваційні.	Morgan Stanley Biotech Index, S&P Asia 50, CBOE S&P 500 Buy Write Index (BXM)
Композиційні індекси	Композиційні індекси. Важливим напрямком групування індексів є спосіб	Financial Times (FTSE 100), Wall Street Journal,

Продовження таблиці 1.2

Вид	Роль	Приклад
	їх розрахунку. В остаточному підсумку він зводиться до двох методів – простого і композиційного, що відображає простий і композиційний типи індексу. Перший тип був історично вихідним, але в даний час рідко використовується.	Street Journal, Bloomberg, Reuters
Індекси облігацій	Їх рух відображає стан ринку облігацій. Основна маса індексів є похідними загальних індексів і обслуговує потреби різних фондів при формуванні фондових портфелів.	Lehman Aggregate, Citigroup BIG, Merrill Lynch Domestic Master

Фондовий індекс дозволяє відстежувати загальний напрямок руху ринку. Він показує як інвестори відчують ситуацію в економіці. З його допомогою визначають активність і оцінюють загальний стан господарства, встановлюють співвідношення позицій різних галузей, регіонів і підприємств [8].

Індексне інвестування (вкладення грошей в акції компаній, що входять в розрахунок індексів) є одним з найбільш популярних і прибуткових у світі. Воно характеризується простотою прийняття інвестиційних рішень, низьким рівнем витрат, забезпеченням певного рівня диверсифікації інвестиційного портфеля, а також прийнятним рівнем ефективності. При цьому абсолютне значення фондового індексу не є цінним, важлива його динаміка, за допомогою якої можна зрозуміти, як змінюється стан ринку цінних паперів і спрогнозувати перспективи подальшого розвитку подій [10].

Для дослідження було обрано індекс S&P 500. Індекс S&P 500 або Standard & Poor's 500 Index – це фондовий індекс, в кошик якого включено

500 обраних торгованих на фондових біржах США публічних компаній, що мають найбільшу капіталізацію. Акції всіх компаній зі списку S&P 500 торгуються на найбільших американських фондових біржах, таких як Нью-Йоркська фондова біржа і NASDAQ. Значення індексу S&P 500 відображає їх сумарну капіталізацію (з 2006 року з поправкою на free-float). Так як вага кожної компанії в індексі пропорційна її капіталізації (точніше – free-float), індекс є зваженим по капіталізації. Індекс S&P 500 конкурує за популярністю з Промисловим індексом Доу-Джонса і заслужено називається «барометром американської економіки». Індекс становить 80% від ринкової вартості ринку акцій США [11].

Нижче наведено перелік 10 найбільших компаній S&P 500 станом на 30 жовтня 2020 року.

Таблиця 1.3 – 10 найбільших компаній в кошику індексу S&P 500 [12]

№	Компанія	Зважений індекс	Ринкова капіталізація (млрд. доларів)
1	Apple Inc. (AAPL)	6.5%	1,750.1
2	Microsoft Corp. (MSFT)	5.7%	1,532.2
3	Amazon.com Inc. (AMZN)	4.8%	1,292.7
4	Facebook Inc. (FB)	2.3%	705.0
5	Alphabet Inc. Class A Shares (GOOGL)	1.8%	485.6
6	Alphabet Inc. Class C Shares (GOOG)	1.8%	475.9
7	Berkshire Hathaway Inc. (BRK.B)	1.5%	400.2
8	Johnson & Johnson (JNJ)	1.3%	361.0
9	Procter & Gamble	1.3%	341.3
10	Nvidia Corp.	1.1%	309.3

Standard & Poor's складаючи список своїх компаній намагається представити в ньому максимальну кількість різних галузей. Розподіл секторів станом на 30 квітня 2020 р. представлений нижче (рис. 1.4).

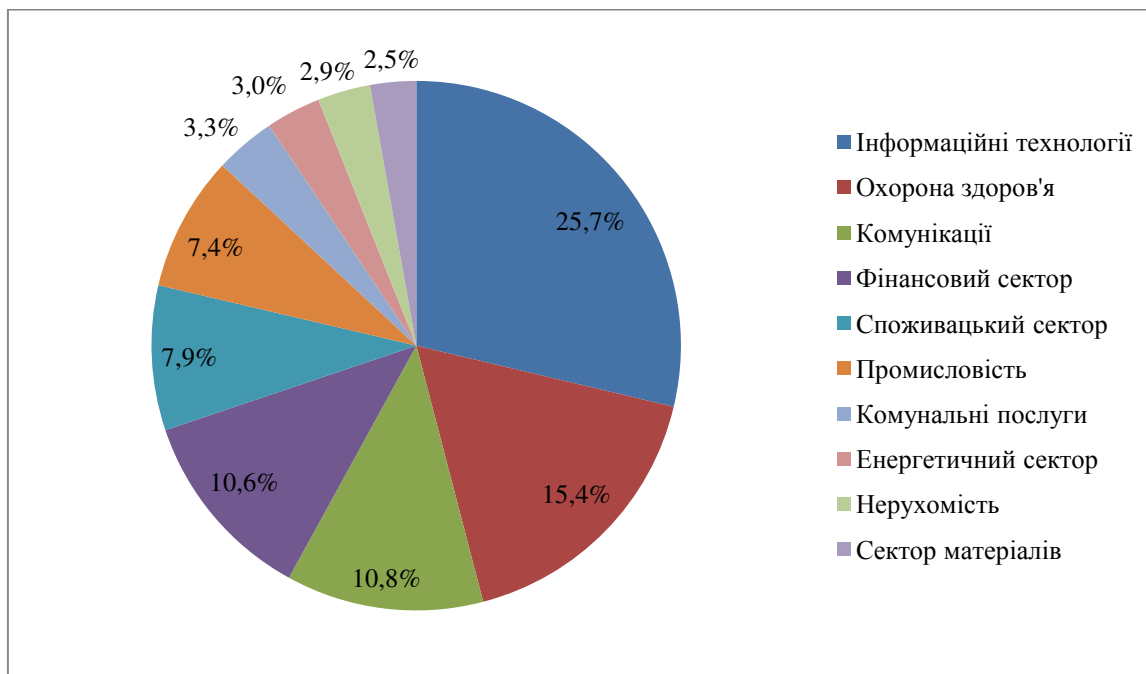

Рисунок 1.4 – Галузева структура індексу S&P 500 [13]

Індекс S&P 500 добре піддається як фундаментальному аналізу, так і технічному, через те, що долар має прямий вплив на вартість індексу. Серед більшості аналітиків щодо індексу, практично всі посилаються на технічний аналіз [14].

1.2 Огляд методів моделювання і прогнозування фінансових інструментів на фондових ринках

Фондовий ринок перебуває під постійним впливом великої кількості різноспрямованих факторів, які зумовлюють постійні кон'юнктурні коливання та відхилення від встановлених тенденцій ринку, а також цін та доходності фінансових інструментів. Ступінь ефективності фондового ринку, хоча і є достатньо висока, але враховуючи його стохастичний характер, не є

повною. Його дослідження потребує комплексного аналізу із використанням різних підходів.

У світовій практиці існує два основних види аналізу фондового ринку: фундаментальний та технічний. Також, виділяють рейтинговий аналіз боргових цінних паперів [15].

Технічний і фундаментальний аналіз мають одну головну мету, для чого вони власне і існують, а саме – спрогнозувати, в який бік ціни будуть рухатись ціни в майбутньому. Різниця даних видів аналізу полягає в інструментах прогнозування.

Фундаментальний аналіз ґрунтується на оцінці емітента: його доходів, положення на ринку, в основному через показники обсягу продажів, активів і пасивів компанії. При цьому розраховується норма прибутку на власний капітал і інші показники, що характеризують ефективність діяльності компанії. Базою аналізу є вивчення балансів, звітів про прибутки і збитки, інших матеріалів, опублікованих компанією.

Крім того, вивчається практика управління компанією, склад керуючих органів. Аналізуються дані про стан справ в галузі на базі використання класифікаторів галузей за рівнем ділової активності і по стадіях розвитку, а також якісного аналізу розвитку галузі, ринків, на які компанія виходить як продавець або покупець. Ці дослідження дозволяють зробити висновок, завищена або занижена вартість цінного паперу даної корпорації в порівнянні з реальною вартістю активів, майбутніми прибутками і т.д. Таким чином, за допомогою фундаментального аналізу робиться прогноз доходу, який визначає майбутню вартість фінансового інструменту і, отже, може вплинути на ціну. На основі цього даються рекомендації про доцільність покупок і продажів.

Технічний аналіз, навпаки, передбачає, що всі незліченні фундаментальні причини підсумовуються і відображаються в цінах фондового ринку. Основне положення, на якому засновано технічний аналіз, полягає в тому, що в русі біржових курсів уже відображена вся інформація, щ

публікується в звітах фірми, вона і стає об'єктом фундаментального аналізу. Основний об'єкт технічного аналізу – попит і пропозиція фінансових інструментів, динаміка курсів і обсягів операцій з їх купівлі-продажу.

Між технічним і фундаментальним аналізом не існує «китайської стіни». Багато аналітиків фондового ринку використовують інструментарій як технічного, так і фундаментального аналізу. Однак, прийоми технічного аналізу використовуються частіше, і можна сказати, що це більш поширена практика на цивілізованому фондовому ринку [16].

Розрізняють чотири етапи фундаментального аналізу [16]:

- 1) загальноекономічний (макроекономічний) аналіз.
- 2) галузевий аналіз.
- 3) аналіз конкретного підприємства (фірми, корпорації).
- 4) визначення справедливої вартості акцій компаній.

На першому етапі фундаментального аналізу здійснюється аналіз загального стану економіки на основі економічних показників країни і аналізу світових фондових індексів. Положення економіки оцінюється з урахуванням таких факторів: ВВП, зайнятості, інфляції, процентних ставок, валютного курсу і т.п. Враховується фіскальна і монетарна політика уряду, їх вплив на фондовий ринок. Таким чином, визначається соціально-політичний і економічний клімат інвестиційної діяльності.

Другий етап фундаментального аналізу покликаний визначити перспективи тієї чи іншої компанії в залежності від її галузевої приналежності. Даний вид аналізу передбачає вивчення ділового циклу в економіці, його індикаторів, здійснення класифікації галузей по відношенню до рівня ділової активності і по стадіях розвитку, а також якісний аналіз розвитку галузі. Відомо, що в різні періоди часу перспективи тієї чи іншої галузі бувають різні.

Третій етап фундаментального аналізу являє собою аналіз фінансового стану компаній-емітентів. В першу чергу вивчається річна бухгалтерська звітність: баланс, звіт про фінансові результати, звіт про рух грошових

коштів. Метою вивчення річної бухгалтерської звітності є визначення структури активів і джерел формування активів компанії, рентабельності бізнесу, ліквідності, платоспроможності та фінансової стійкості компанії, її ділової активності і кредитоспроможності. Крім фінансового аналізу також необхідний аналіз стану і перспективи розвитку менеджменту, організаційних і комерційних умов роботи [15-16].

На четвертому етапі аналізу визначається ринкова вартість акцій компаній або компаній в цілому. При цьому використовується порівняльний аналіз. Головна перевага порівняльного аналізу – можливість отримання миттєвої оцінки розглянутого активу. Порівняльний аналіз також називають мультиплікаторним, так як він має на меті розрахунок наступних мультиплікаторів [15]:

- відношення ринкової капіталізації до чистого прибутку P/E ;
- відношення ринкової капіталізації до виручки P/S .

Також, на четвертому етапі використовуються наступні методи[6]:

- метод визначення ціни акції на основі дивіденду;
- метод оцінки капіталізації доходів;
- метод коефіцієнтів.

Технічний аналіз ринку цінних паперів базується на трьох основних принципах – відображення, тренда, повторюваності.

Принцип відображення означає, що всі події, що відбуваються (економічні, політичні, соціальні, психологічні та ін.) знаходять своє відображення в цінах. Технічні аналітики мають справу з реальними цінами за підсумками торгової сесії на біржі або в будь-якої електронної системи. Технічному аналітику фактично байдужі ті причини, за якими змінюються ціни. Однак він прагне точно знати, що ж насправді сталося з цінами і в якому напрямку будуть відбуватися зміни. Принцип відображення дозволив сформулювати правило «продавати при появі хороших новин».

Відповідно до принципу тренда, зміни цін відбуваються відповідно певного переважаючого напрямку. Саме ці напрямки і являють собою

нормальний «опис» ринку. Стихійні злети і падіння займають в ринковій історії менш значне місце в порівнянні з трендами. Тренд створюється співвідношенням попиту і пропозиції і залишається стабільним до появи чогось повністю протилежного. Виявлення тренда і моменту його зміни є головною метою технічного аналізу. Дотримуючись певного тренду, можна значно підвищити ймовірність отримання позитивного результату від операцій, що проводяться.

Суть принципу повторюваності полягає у виявленні модельних ситуацій, що з'являються час від часу на ринку. Ці моделі дозволяють інтерпретувати зміни, що вже відбулися і прогнозувати майбутні рухи цін. Принцип повторюваності дає можливість в нових ситуаціях реалізувати вже набутий раніше досвід. Людська природа така, що люди, як правило, діють відповідно до вже набутого ними досвідом. А будь-який ринок є ніщо інше, як результат дій людей; він відображає їхню поведінку. Тому ринок цінних паперів схильний до повторюваності. При цьому технічний аналітик повинен намагатися відстежити ці повторення [16].

Методи технічного аналізу можна поділити на три групи [15].

Графічні методи – це група методів аналізу цінних паперів, у яких використовується виключно графічне відображення динаміки індикаторів фондового ринку.

Методи фільтрації – це методи технічного аналізу, застосувавши які можна звільнити ряди від зовнішніх впливів, що дає змогу точніше оцінити напрям зміни цін фінансових активів.

Методи екстраполяції – методи прогнозування майбутньої ціни фінансових активів на основі економетричних або інших математичних моделей.

Класифікація методів технічного аналізу представлена на схемі [15] (рис. 1.5).

Рисунок 1.5 – Схема класифікації методів технічного аналізу

Методи технічного аналізу мають різні властивості та прогностні характеристики. Як правило, їх розрізняють з позиції об'єктивності, точності, надійності та складності у використанні[15].

Характеристика методів технічного аналізу за їх властивостями наведена у таблиці.

Таблиця 1.4 – Характеристика методів технічного аналізу за їх властивостями [15]

Група методів	Метод	Об'єктивність	Точність	Надійність	Складність у використанні
Графічні методи	Візуальний аналіз графіків	Середня	Середня	Середня	Низька
	Аналіз ліній підтримки та опору	Висока	Середня	Середня	Низька
	Побудова та аналіз спеціальних фігур	Низька	Середня	Середня	Низька
Методи фільтрації	Методи усереднення	Висока	Середня	Висока	Середня
	Методи згладжування	Висока	Середня	Висока	Середня
	Аналіз індикаторів ринку	Середня	Середня	Висока	Середня
Методи екстраполяції	Регресійні підходи	Висока	Середня	Висока	Висока
	GARCH-моделі	Висока	Висока	Висока	Висока

Нейронні мережі можна віднести до методів технічного аналізу, а саме до групи методів екстраполяції, тому що вони намагаються виявити закономірності в розвитку часового ряду, навчаючись на його історичних даних.

1.3 Концепція прогнозування динаміки фінансових інструментів на фондових ринках за допомогою нейронних мереж

Перелік вирішуваних штучними нейронними мережами завдань величезний. Вони застосовуються практично у всіх сферах людської діяльності, що піддаються аналізу. У фокусі даного дослідження знаходиться клас задач аналізу і прогнозування фінансових інструментів. Ця тема вже зачіпалася в багатьох науковий працях і були отримані емпіричні докази спроможності штучних нейронних мереж, як інструменту технічного аналізу до вирішення зазначеного класу задач.

У своїй знаменитій праці «Ефективність ринків капіталу» [17] американський вчений Юджин Фама висунув гіпотезу про інформаційну ефективності ринків (виділяючи при цьому три ступеня інформаційної ефективності). Суть даної гіпотези полягає в абсолютній «справедливості» біржових котирувань, внаслідок того, що механізми ціноутворення здатні отримувати інформацію про всі економіко-факторні зміни (як внутрішні, так і зовнішні) і миттєво реагувати на них. Іншими словами, інвестиційний аналіз фондових ринків є «грою з нульовою середньою». Парадоксальність ситуації полягає в тому, що, отримавши за свою працю Нобелівську премію, Ю. Фама розділив її з іншим вченим Робертом Шиллером, котрий займав протилежну сторону.

І все ж, класичний підхід передбачає розгляд фондових ринків в якості інформаційно-ефективних систем. Всі цінові флуктуації розцінюються як класичний білий шум. Процеси і системи, абсолютно ефективні з точки зору надходження і реакції на інформацію, можуть бути описані як марковські першого порядку. Це означає, що релевантна лише поточна інформація та аналіз на основі минулого не може бути розцінений як справедливий.

На противагу попереднім міркуванням може бути приведений так званий «парадокс Гроссмана-Стігліца», який говорить, що якщо ринок ефективний і вся інформація враховується механізмами ціноутворення, то

повністю відсутні стимули економічних агентів для пошуку і отримання даної інформації. У своїй праці вченими було запропоновано альтернативне визначення ефективності ринку: біржові ціни активів враховують всю доступну інформацію, до тих пір, поки граничні витрати отримання даної інформації не починають перевищувати граничний прибуток від спекуляції. Іншими словами, ринки не перебувають в ідеалізованому інформаційно-ефективному стаціонарному стані, а коливаються щодо цього положення.

Більш глибокий аналіз структури конкретних ринків і, відповідно, механізмів ціноутворення на них також спростовує теорію «ефективного ринку» з тієї точки зору, що прибутковості не підкоряються нормальному розподілу. Коливання на ринку не можуть розглядатися як «білий шум», а являють собою комбінацію випадкових сепарабельних процесів і суворих детерміністичних концепцій [18]. На підтвердження цього, Р. Шиллер у своїй роботі визначив наявність сильних викидів на фінансових ринках, а також передбачив і описав так звану «бульбашку» (виникнення кризової ситуації, що по своїй суті суперечить моделі абсолютної ефективності фондового ринку), яка сформувалась на ринку іпотечного кредитування. Грунтуючись на даних емпіричного спростування, можна зробити висновок, що механізми функціонування фондового ринку не можуть бути описані в рамках законів нормального розподілу, а, навпаки, підпорядковуються ступеневим законам. Даний висновок дає можливість охарактеризувати фондовий ринок як складну динамічну систему, що самоорганізується. Отже, на основі якісних міркувань і аналізу емпіричних спростувань, описаних в працях багатьох учених, можна зробити висновок, що застосування підходу до аналізу фінансових часових рядів, що базується на штучних нейронних мережах, є обґрунтованим з точки зору дослідження.

Об'єктом для дослідження в дипломній роботі обрано індекс S&P 500 (див. Розділ 1 пункт 1.1). А саме ціна його відкриття.

Ціна відкриття – це вартість фінансового інструменту, встановлена на початку торгів на біржі. Це точка відліку при зміні ситуації на ринку. Як

правило, в цей момент зовнішні чинники ще не мають впливу, ціна продовжує тенденцію минулої доби. Це вигідно для учасників торгів, які укладають строкові угоди, тим самим значно зрушуючи курс. Після цього вплинути на ситуацію досить складно, ціна відкриття формує денний тренд.

Вивченням питання ефективності використання НМ для прогнозування фінансових інструментів на фондовому ринку займалося багато дослідників. Зокрема, є декілька робіт, що описані нижче, в яких в якості об'єкту обрано індекс S&P 500.

Найпоширеніша архітектура НМ, яка використовується при прогнозуванні фондового ринку є НМ з прямим поширенням зв'язку. У роботі “Прогнозування індексу фондового ринку Індії за допомогою штучної нейронної мережі” М. Маджумдера та А. Хассіана [19] значення закриття індійського індексу S&P CNX Nifty 50 було спрогнозовано за допомогою моделі НМ з прямим поширенням зв'язку. У дослідженні були використані значення за 2009 рік. Дані чотирьох років із десяти років використовувались для перевірки. Автори розробили оптимальну структуру ШНМ з 10 вхідними нейронами, прихованим шаром з п'ятьма нейронами та одним вихідним нейроном із сигмовидними та лінійними функціями активації у прихованому та вихідному шарах. Вони досягли найкращої точності 89,65% та середньої точності 69,72% у своїх прогнозах.

У роботі “Прогнозування сигналів торгів індексів фондового ринку за допомогою нейронних мереж” [20] прогнозувалися торгівельні сигнали AORD на один день вперед, виходячи з ціни закриття поточного дня американського індексу S&P 500, індексу Великобританії FTSE 100, французького індексу CAC 40, німецького індексу DAX та AORD. У дослідженні було використано дві НМ (з прямим поширенням та ймовірнісна НМ). Оцінка результатів заснована на рейтингу класифікації/помилкової класифікації та моделюванні торгів. Їх результат показав, що НМ з прямим поширенням зв'язку перевершувала ймовірнісну НМ як за рівнем класифікації/помилкової класифікації, так і за моделюванням торгів.

У роботі “Прогнозування фондового ринку з використанням різних архітектур класифікації нейронних мереж” [21] прогнозувався індекс S&P 500, із використанням багат шарового персептрон та ймовірнісної НМ. Набір даних складався із щоденної ціни закриття індексу S&P 500, а також обмінного курсу ієни, фунта та марки з лютого 1994 р. по вересень 1995 р. Отримані результати показали, що ймовірнісна НМ дещо краще, ніж багат шаровий персептрон.

Слід зазначити, що жоден з дослідників не використовував показники глибини пам'яті ЧР в якості входів в НМ і взагалі не займався вивченням впливу такого поняття як «пам'ять ЧР» на архітектуру НМ і якість прогнозу. Саме на такому дослідженні і засновується фокус даної дипломної роботи. Для дослідження характеру поведінки обраного ЧР і наявності в ньому довгострокової пам'яті буде застосовано метод комплексного фрактального аналізу, що описаний в статті Максишко Н. К. [22] Як відомо, ЧР може мати стохастичну природу, детерміновану або поєднувати риси їх обох. У такому випадку йдеться про детермінований хаос або фрактальну природу ряду динаміки. Саме для аналізу таких рядів використовується метод комплексного фрактального аналізу. Саме таку природу мають фінансові часові ряди. Метод комплексного фрактального аналізу належить до методів дискретної нелінійної динаміки та містить як адаптацію відомих методів і тестів, так і нові методи, створені й обґрунтовані з урахуванням особливостей економічних часових рядів. В основі цього методу лежить теорія хаосу, як новий погляд на ринок, а також на траєкторію розвитку будь-якої економічної системи, що має у своїй природі фрактальні властивості, дозволяє побачити основну структуру, яка керує поведінкою системи. Тому і системні характеристики розвитку економічної системи мають відображати якісні властивості процесу змін. Міра прояву тієї або іншої якісної властивості оцінюється обраним для цього показником.

В даному методі пропонуються чотири системні характеристики SP_1 , SP_2 , SP_3 , SP_4 , які відображають властивості ряду динаміки щодо змін:

якісних (напрям руху) або кількісних (стрибків значень рівнів). Кожна з цих характеристик має свою специфікацію (табл.1.5).

Таблиця 1.5 – Системні характеристики методу комплексного фрактального аналізу

Специфікація	Означення
SP_1 - інерційність (або трендостійкість)	Властивість динаміки зберігати напрям руху, тобто схильність рухатися за напрямом тренду: якщо рівні ряду динаміки зростали у попередній період, то ймовірніше, що вони будуть зростати і в наступний період. Ця властивість, згідно з фрактальною теорією, обумовлена довготривалою пам'яттю ряду динаміки.
SP_2 - локальна стійкість (L -стійкість)	Характеризує ступінь інерційності – властивість динаміки за деякі проміжки часу зберігати значення з обмеженого околу (відсутність значних відхилень від значення показника та (або) напрям руху). Нехай розглядається часовий ряд $X = \langle x_t \rangle, t = \overline{1, n}$, де t - номер рівня часового ряду, тобто момент часу, у який цей рівень спостерігався. Часовий ряд $X = \langle x_t \rangle, t = \overline{1, n}$ називається локально стійким , якщо існує такий проміжок часу $\delta > 0$, що, коли $\Delta t < \delta$, то $\Delta x_t < \gamma$ або $sign \Delta x_t = const$, де γ – деяке додатне число. Ступінь прояву властивості локальної стійкості може бути оцінений двома показниками: δ та γ .
SP_3 - локальна мінливість (L -мінливість)	Властивість ряду динаміки, що відображає його схильність до значних змін значень у малому околі часу. Часовий ряд $X = \langle x_t \rangle, t = \overline{1, n}$ називається локально мінливим , якщо існує такий невеликий проміжок часу $\delta > 0$ (для часового ряду він може розглядатися, наприклад, обмеженим трьома вимірами показника, тобто $0 < \delta \leq 3$), що, коли $\Delta t > \delta$, то $\Delta x_t > \gamma$ або $sign \Delta x_t \neq const$, де $\gamma \rightarrow \infty$. Ступінь прояву властивості локальної мінливості також може бути оцінений тими ж двома показниками: δ та γ .

Очевидно, що властивості L -стійкості та L -мінливості ряду динаміки є взаємно протилежними, проте при характеристиці динаміки доречно використовувати ту властивість, що є більш вираженою (тобто має більший ступінь прояву).

Основні етапи комплексного фрактального аналізу наведені на схемі нижче (рис. 1.6).

Рисунок 1.6 – Основні етапи комплексного фрактального аналізу

Розглянемо більш детально сутність основних етапів комплексного фрактального аналізу.

На підготовчому етапі відбувається визначення природи ряду економічної динаміки. Цей етап складається з трьох підетапів.

Підетап 1 – візуалізація ряду динаміки та формулювання гіпотез щодо характеру його поведінки.

Підетап 2 – попередній статистичний аналіз, що складається з оцінки основних числових характеристик ряду та перевірка нульової гіпотези.

Підетап 3 – аналіз щодо діагностики детермінованого хаосу, що складається з проведення BDS-тесту, тесту залишків Брока, графічного тесту Гілмора. Застосування цих тестів у комплексі з методами дискретної нелінійної динаміки дозволяє підвищити достовірність висновків про наявність або відсутність детермінованого хаосу в поведінці економічної системи. Проте у випадку коротких рядів динаміки виконання підетапів 2 та 3 неможливо.

На першому етапі для дослідження ряду динаміки застосовується динаміка методу нормованого розмаху Херста (позначимо його A_1), визначається показник Херста та перевіряється його значущість на базі тесту на перемішування. Якщо ЧР X властива довготривала пам'ять, то деяка кількість початкових точок отриманої із застосуванням методу A_1 R/S -траєкторії даного ЧР утворять чітко виражений лінійний тренд. При деякому значенні $k = k_0$ R/S -траєкторія досить різко змінює свій нахил, тобто в точці (x_{k_0}, y_{k_0}) траєкторія одержує значний за абсолютною величиною від'ємний приріст $\delta_k = y_{k+1} - y_k$ – має місце зрив із тренда і повернення до колишнього тренда не відбувається. При цьому вважається, що в точці k_0 ефект “довготривалої пам'яті про початок розглянутого ЧР” дисипатує. Тобто в даному випадку зрив із тренда демонструє втрату пам'яті про початкові умови, а також сигналізує (можливо з лагом, тобто з деяким запізненням) про вичерпання циклу або квазіциклу, що міститься в початковому відрізку цього ЧР. Після закінчення довжини циклу (квазіциклу) втрачається пам'ять про початкові умови, тобто втрачається довготривала корельованість наступних спостережень стосовно початкового. Перший етап забезпечує отримання лише усередненої характеристики властивості інерційності (трендостійкості) для ЧР у цілому і не враховує мінливий характер динаміки відповідного показника. Іншим суттєвим недоліком методу A_1 , який нерідко унеможлиблює його застосування для аналізу економічної динаміки із

недовгою ретроспекцією даних, є умови, що висуваються до довжини вихідного ЧР ($n \sim 10^3$).

На другому етапі застосовується модифікований метод фрактального аналізу – метод A_2 – послідовного R/S -аналізу.

Суть методу A_2 полягає в побудові і послідовному нарощуванні H -траєкторії й R/S -траєкторії даного ЧР (що й визначило його назву) за обчислювальною схемою, що відрізняє його від методу A_1 . Перевага методу A_2 перед A_1 полягає в його здатності врахувати мінливий характер динаміки, виявити множину циклів (квазіциклів), які характерні для ЧР, що досліджується, а також забезпечити обчислення нижньої оцінки глибини пам'яті (про початок цього ЧР). Відмінністю умов застосування методу A_2 від відомого методу A_1 є відсутність суттєвих обмежень на довжину ЧР.

На третьому етапі відбувається обчислення чисельних характеристик інерційності (трендостійкості) ряду динаміки: глибини пам'яті та характеристик квазіциклічності на основі методу . Особливість результату застосування методу полягає в тому, що одержана оцінка представляється у вигляді нечіткої множини. Це обумовлено тим, що при визначенні глибини пам'яті ЧР ми маємо справу не з однозначно визначеною величиною, а з величиною, для значення якої характерна невизначеність: глибина пам'яті може приймати деяке значення з множини можливих значень. Необхідно вибрати мову опису цієї невизначеності. Для математичного опису невизначеності та особливостей поняття «глибина пам'яті ЧР» для опису останнього зазвичай обирається мова теорії нечітких множин.

Нечітке поняття «глибина пам'яті ЧР» визначається у такий спосіб. Об'єктна змінна – характеристика пам'яті ЧР. Припустимі лінгвістичні значення: «глибина пам'яті ЧР» ($L(X)$), «не є глибиною пам'яті ЧР» ($\bar{L}(X)$). Множина базових значень – $N = \{l_i, i=1,2,\dots\}$ – множина натуральних чисел.

Значення функції належності $\mu_L(l_i) = \mu(l_i)$ визначає ступінь належності натурального числа l_i («глибини l_i ») нечіткій множині $L(X)$, що відповідає поняттю «глибина пам'яті ЧР X ». Функція $\mu_L(l_i)$ відображає базове значення l_i та нечітке значення $L(X)$ в інтервал $[0;1]$. Таким чином, будемо визначати поняття «глибина пам'яті ЧР X » у вигляді нечіткої множини (НМ) $L(X) = \{(l_i, \mu_L(l_i)); l_i \in N\}$, $\mu_L : N \rightarrow [0;1]$.

Носієм нечіткої множини $L(X)$ є множина натуральних чисел, функція належності яких $\mu_L(l_i) > 0$, яку позначають $\text{supp } L(X)$ (*support*): $\text{supp } L(X) = L^0 = \{l_i \in N, i = 1, 2, \dots : \mu_L(l_i) > 0\}$. Зауважимо, що нечітка множина $L(Z)$ є дискретною множиною.

Обчислювальна схема методу A_3 одержання нечіткої оцінки – нечіткої множини «глибини пам'яті ЧР у цілому» являє собою ітераційну процедуру виявлення точки втрати пам'яті часового ряду для множини вкладених відрізків ряду $X = X^0 \supset X^1 \supset \dots \supset X^r \supset X^{n-3}$, що складають сімейство $S(X)$ [15, 16].

Нечітка множина «глибини пам'яті для ЧР X у цілому», (позначимо її через $L(X)$) формується шляхом попарного об'єднання в пари елементів $l \in L^0$ та відповідного йому значення $\mu(l)$ функції належності, тобто

$$L(X) = \{ (l, \mu(l)), l \in L^0 \}.$$

Оцінка глибини пам'яті для всього ряду відображає невизначеність, що породжується зовнішніми та внутрішніми впливами на економічну систему.

РОЗДІЛ 2

НЕЙРОННІ МЕРЕЖІ: ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТА ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ

2.1 Загальна характеристика нейронних мереж як інструменту прогнозування

На сьогодні не існує загально визнаного означення штучних нейронних мереж (ШНМ). Термін «нейронні мережі» сформувався в 40-х роках ХХ століття серед дослідників, що вивчали принципи організації і функціонування біологічних нейронних мереж. Основні результати, одержані в цій області, пов'язані з іменами американських дослідників У. Маккалоха, Д. Хебба, Ф. Розенблатта, М. Мінського, Дж. Хопфілда і ін. [23]

Якщо розглядати штучну нейронну мережу як деяке середовище для обробки інформації, тоді її можна задати шляхом визначення елементів даного середовища та правил їх взаємодії. В цьому випадку говорять, що штучна нейронна мережа є структурою, яка складається з великої кількості процесорних елементів, кожен з яких має локальну пам'ять і може взаємодіяти з іншими процесорними елементами за допомогою комунікаційних каналів з метою передачі даних, що можуть бути інтерпретовані довільним чином. Процесорні елементи незалежно в часі обробляють локальні дані, що поступають до них через вхідні канали. Зміна параметрів алгоритмів такої обробки залежить тільки від характеристик даних. Іншими словами, штучні нейронні мережі – це обчислювальні парадигми, які реалізують спрощені моделі біологічних нейронних мереж [24].

Ключовим елементом нейронних мереж виступає штучний нейрон як імітаційна модель нервової клітини мозку — біологічного нейрона (рис. 2.1).

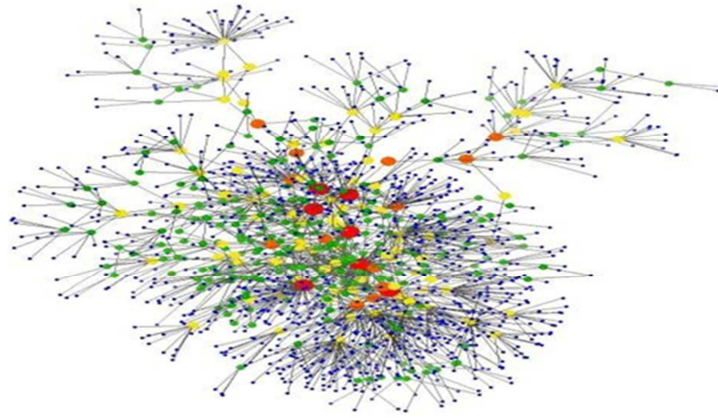

Рисунок 2.1 – Сукупність нейров'язків головного мозку

Штучний нейрон є одиницею обробки інформації в НМ (рис. 2.2).

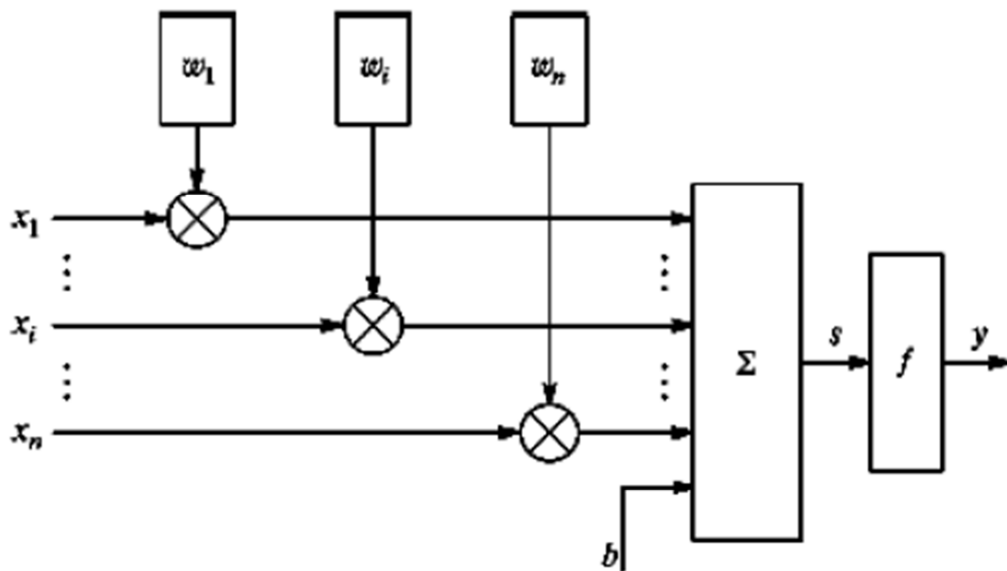

Рис. 2.2 – Структура штучного нейрона [24]

До складу нейрона входять помножувачі (синапси), суматор і нелінійний перетворювач. Синапси здійснюють зв'язок між нейронами і перемножують вхідний сигнал на число, яке характеризує силу зв'язку – вагу синапсу. Суматор складає сигнали, що поступають по синаптичних зв'язках від інших нейронів, і зовнішніх вхідних сигналів. Нелінійний перетворювач реалізує нелінійну функцію одного аргументу – виходу суматора. Ця функція

називається «функція активації» або «передавальна функція» нейрона. Нейрон в цілому реалізує скалярну функцію векторного аргументу. Математична модель нейрона описується співвідношеннями:

$$s = \sum_{i=1}^n \omega_i \times x_i + b,$$

$$y = f(s),$$

де: ω_i – вага синапсу ($i = 1, \dots, n$); b – значення зміщення;

x_i – компонента вхідного вектору (вхідний сигнал) ($i = 1, \dots, n$);

s – результат додавання; y – вихідний сигнал нейрона;

n – число входів нейрона;

f – нелінійне перетворення (функція активації або передаточна функція).

Вихід (y) визначається видом функції активації і може бути як дійсним, так і цілим (табл.2.1).

Таблиця 2.1 – Перелік найбільш поширених функцій активації нейронів

Назва	Формула	Область значень
Лінійна	$f(x) = x$	$(-\infty; \infty)$
Сигмоїдальна (логістична)	$f(x) = \sigma(x) = \frac{1}{1 + e^{-x}}$	$(0, 1)$
Гіперболічний тангенс	$f(x) = \tanh(x)$ $= \frac{(e^x - e^{-x})}{(e^x + e^{-x})}$	$(-1, 1)$
Випрямлена лінійна (Rectified linear unit, ReLU)	$f(x) = \begin{cases} 0, & x < 0 \\ x, & x \geq 0 \end{cases}$	$(0, \infty)$
Експоненційна	$f(\alpha, x) = \begin{cases} \alpha(e^x - 1), & x < 0 \\ x, & x \geq 0 \end{cases}$	$(\alpha; \infty)$
Радіальна базисна (гаусівська)	$f(x) = e^{-x^2}$	$(0, 1]$
Синусоїд	$f(x) = \sin(x)$	$[-1, 1]$

Синаптичні зв'язки із позитивними вагами називають збуджуючими, з негативними масами – гальмуючими.

Таким чином, нейрон повністю описується своїми вагами ω_i і передаточною функцією $f(s)$. Одержавши набір чисел (вектор) x_i , нейрон видає деяке число u на виході [23].

Отже, загальна схема роботи нейронної мережі представлена на рис 2.3

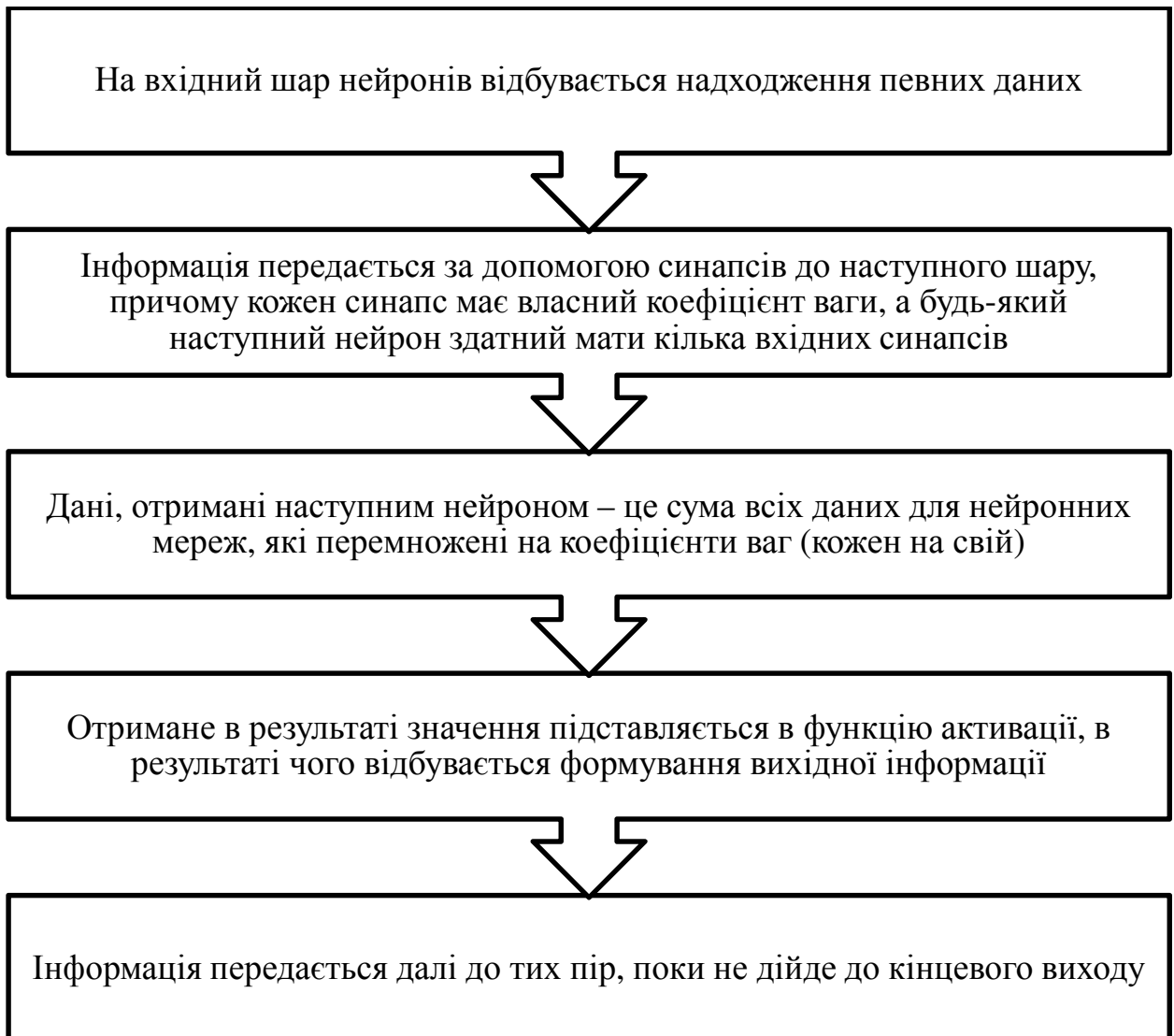

Рисунок 2.3 – Загальна схема роботи нейронної мережі [25]

Успішний розвиток теорії нейронних мереж за останнє десятиліття дозволив виділити ряд їх глобальних властивостей [24] (рис. 2.4).

Рисунок 2.4 – Найвідоміші властивості НМ

Властивість навчання проявляється у здатності нейронної мережі змінювати свою поведінку в залежності від стану навколишнього середовища. Завдяки саме цій властивості нейронні мережі привертають до себе значну увагу. Існує велике розмаїття алгоритмів навчання нейронних мереж, кожен з яких має свої сильні та слабкі сторони, але сьогодні ще не сформовано єдиної думки про те, чому можна навчити нейронну мережу і як таке навчання має проводитись [24].

Властивість узагальнення дає можливість нейронній мережі знижувати чутливість до незначних флуктуацій вхідних сигналів. Ця властивість дуже важлива для об'єктів, які існують у реальному середовищі. Особливістю нейромережного підходу в даному випадку є те, що узагальнення — це результат властивостей структури, а не роботи спеціальної програми на традиційному комп'ютері.

Властивість абстрагування дозволяє створювати на нейронній мережі нову сутність, виходячи з аналізу вхідної інформації. Особливо ця властивість проявляється для задач розпізнавання образів. Завдяки їй нейромережа може створювати деякий ідеальний образ, керуючись вхідною інформацією, яка має деякі властивості цього образу.

Спектр вирішуваних нейронними мережами задач величезний. Їх доцільно використовувати для вирішення погано формалізованих завдань, які

вимагають трудомістких обчислень. Типові задачі, що успішно вирішуються за допомогою НМ наведені в таблиці 2.2. [23]

Таблиця 2.2 – Типові задачі, що вирішуються за допомогою НМ [23]

№	Назва задачі	Сутність задачі	Сфера застосування вказаної задачі
1	Класифікація образів	Визначення приналежності вхідного образу, представленого вектором ознак, одному чи декільком попередньо визначеним класам.	Розпізнавання букв, розпізнавання мови, класифікація сигналу електрокардіограми, класифікація кліток крові.
2	Апроксимація функцій	Є навчальна вибірка $((x_1, y_1), (x_2, y_2), \dots, (x_n, y_n))$ (пари даних вхід-вихід), яка генерується невідомою функцією F , спотвореної шумом. Завдання апроксимації полягає в знаходженні невідомої функції F .	Вирішення численних інженерних і наукових задач моделювання.
3	Передбачення/прогноз	Нехай задані n дискретних відліків $\{y(t_1), y(t_2), \dots, y(t_n)\}$ у послідовні моменти часу t_1, t_2, \dots, t_n . Завдання полягає в передбаченні значення $y(t_{n+1})$ у момент часу t_{n+1} .	Прийняття рішень у бізнесі, науці й техніці (прогноз цін, прогноз погоди).
5	Оптимізація	Задачею алгоритму оптимізації є знаходження такого рішення, що задовольняє системі обмежень і максимізує чи мінімізує цільову функцію.	Проблеми в математиці, статистиці, техніці, науці, медицині й економіці.
6	Пам'ять, що адресується за змістом	Асоціативна пам'ять, чи пам'ять, що адресується за змістом, доступна за вказівкою заданого змісту.	Створення мультимедійних інформаційних баз даних.
7	Управління	Є динамічна система, задану сукупністю $\{u(t); y(t)\}$, де: $u(t)$ є вхідною управляючою дією, а $y(t)$ – виходом системи у момент часу t . У системах управління з еталонною моделлю метою управління є розрахунок такої вхідної дії $u(t)$, при якій система слідує по бажаній траєкторії, яка диктована еталонною моделлю.	Оптимальне керування двигуном.

В даній дипломній роботі розглядається задача прогнозування за допомогою НМ. Це перший клас економічних задач, які можна вирішити, застосовуючи штучні нейронні мережі. Саме їх здатність до узагальнення і

виявлення прихованих залежностей усередині елементів мережі дозволяє впоратися з подібними завданнями. Властивості нейронних мереж, які є корисними в контексті задачі прогнозування наведені в таблиці 2.3. [26]

Таблиця 2.3 – Корисні властивості НМ в контексті задачі прогнозування

Властивість	Опис
Нелінійність	Найважливіша властивість штучних нейронних мереж, в силу специфіки нелінійності — вона є розподіленою по мережі. Спроба імітації нелінійних фізичних механізмів, до яких, безумовно, відноситься механізм ціноутворення на фондовому ринку, передбачає нелінійність моделі, яку і можуть забезпечити нейронні мережі. В цьому і полягає головна перевага даного підходу в порівнянні з класичними методами аналізу та прогнозування (наприклад економетричні моделі).
Адаптивність	Будь-яка нейронна мережа вміє адаптуватися в «новому середовищі», підлаштовуючись під зміни за допомогою настройки синаптичних ваг між нейронами. Дана властивість дає можливість використовувати системи, що базуються на нейромережах, в нестационарних, тобто динамічних, середовищах. Отже, для аналізу фондового ринку, складної динамічної системи, яка самоорганізується, адаптивність штучних нейронних мереж є першочерговою властивістю.
Відсутність апіорних спостережень (навчання «з нуля»)	Моделювання механізмів ціноутворення на фондовому ринку із залученням апіорних емпіричних спостережень віддаляє даний підхід від чисто технічного. Штучні нейронні мережі дозволяють будувати моделі, які навчаються «з нуля» (тобто без залучення апіорних міркувань). Дана властивість забезпечується за рахунок можливості прямого відображення вхідних даних у вихідні при навчанні. Аналогією подібного методу в статистиці є непараметричне навчання, тобто навчання, не засноване на конкретній моделі ймовірнісного розподілу. У подібній парадигмі проводиться навчання нейромереж «з учителем». Ця властивість є дуже важливою для інституціональних інвесторів, які вдаються до технічного аналізу ринків за допомогою нейромережеских моделей

Перевага нейромереж, як інструменту прогнозування, полягає в побудові паралельних процесів обробки інформації та можливості штучних нейронних мереж до самонавчання [26].

2.2 Особливості архітектури нейронних мереж для прогнозування динаміки фінансових інструментів

Саймон Хайкін виділяє три фундаментальних класи архітектур НМ (рис. 2.5). [26]

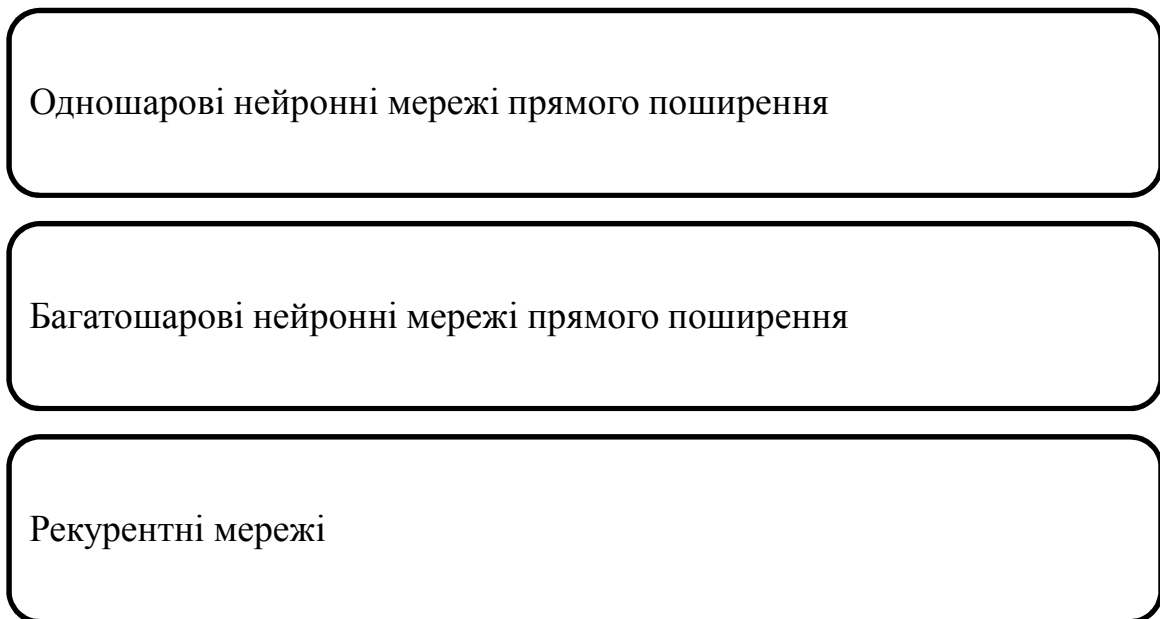

Рисунок 2.5 – Класи архітектур НМ

Першою штучною нейронною мережею, яку за сучасною термінологією відносять до одношарових, був персептрон Розенблатта (рис. 2.6).

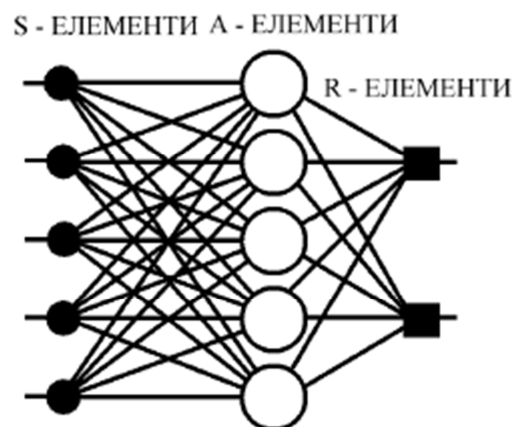

Рисунок 2.6 – Персептрон Розенблатта [24]

Оскільки перцептрон розглядався автором як модель роботи мозку, то елементи його структури відповідали елементам простої рефлекторної мережі. S-елементи моделюють роботу сенсорних клітин, які збирають інформацію про навколишнє середовище та передають її до А-елементів, які насправді і є формальними нейронами з пороговою активаційною функцією.

Для формування реакції перцептрона призначені R-елементи, що мають фіксовані вхідні ваги для визначення внеску кожного А-елемента.

Сучасним прототипом перцептрона Розенблатта є одношарова нейронна мережа прямого поширення, яку показано на рис. 2.7.

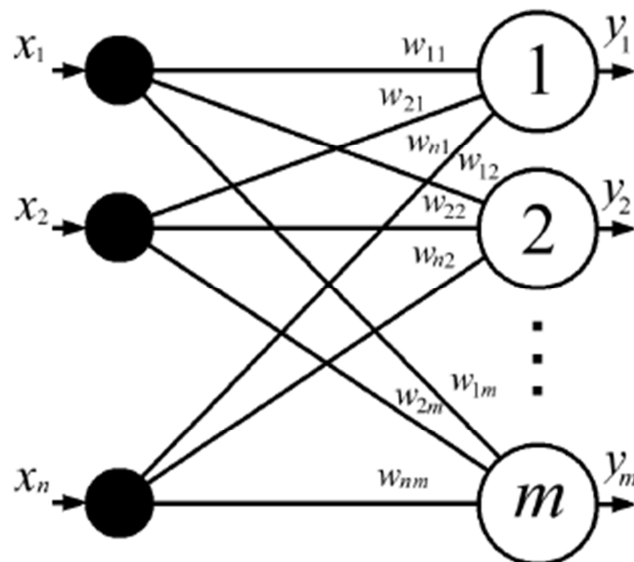

Рисунок 2.7 – Одношарова нейронна мережа [24]

Вона складається з m нейронів, які одночасно здатні прийняти вхідний вектор сигналів $X = (x_1, \dots, x_i, \dots, x_n)$. Для розмноження елементів x_i цього вектора використовують спеціальні пристрої, які показані зліва від нейронів.

Ці пристрої не виконують обробки інформації, тому не вважаються шаром нейронної мережі. Згідно з моделлю формального нейрона, кожен з його вхідних сигналів множать на ваговий коефіцієнт w_{ij} , де i — поточний номер елемента вектора X , а j — поточний номер нейрона.

Всі вагові коефіцієнти одношарової нейронної мережі утворюють матрицю вагових коефіцієнтів:

$$w = \begin{pmatrix} w_{11} & \cdots & w_{1j} & \cdots & w_{1m} \\ \cdot & \cdots & \cdot & \cdots & \cdot \\ w_{i1} & \cdots & w_{ij} & \cdots & w_{im} \\ \cdot & \cdots & \cdot & \cdots & \cdot \\ w_{n1} & \cdot & w_{nj} & \cdot & w_{nm} \end{pmatrix}.$$

Тоді вектор аргументів визначається як добуток $V = X \times W$, а вектор вихідних сигналів є вектором значень активаційних функцій:

$$Y = F(V) = \begin{cases} f_1(v_1), \\ \cdots \\ f_j(v_j), \\ \cdots \\ f_m(v_m). \end{cases}$$

Згадані функції можуть бути однаковими для всіх нейронів, що складають мережу. У цьому випадку її називають гомогенною. Мережу, в якій вигляд активаційної функції залежить від номера нейрона, називають гетерогенною.

Спроби застосувати одношарові нейронні мережі для розв'язування широкого кола задач наштовхнулися на ряд труднощів, пов'язаних з проблемою лінійної роздільності. Природним вирішенням цієї проблеми стало застосування багатшарових ШНМ, що нагадують багатшарові структури мозку. Ієрархічна структура, в якій нейрони структуровані за шарами складається з m нейронів першого (прихованого) шару, які одночасно здатні прийняти вхідний вектор сигналів $X = (x_1, \dots, x_i, \dots, x_n)$, та k нейронів другого (вихідного) шару. Така структура зображена на рис. 2.8 і є узагальненою структурою багатшарової нейронної мережі прямого поширення.

У нейронних мережах прямого поширення синаптичні зв'язки організовані таким чином, що кожний нейрон даного рівня ієрархії сприймає інформацію тільки від деякої непустої множини нейронів, які розташовані на

більш низькому рівні. Назва мереж вказує на те, що у них існує виділений напрям поширення сигналів, які рухаються, починаючи з входу, через один або декілька прихованих шарів до вихідного шару.

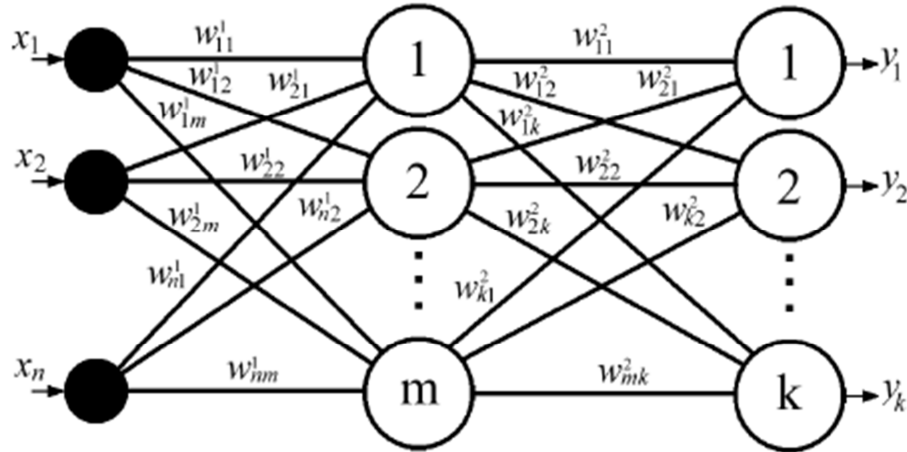

Рисунок 2.8 – Багатошарова нейронна мережа прямого поширення [24]

У випадку лінійності активаційних функцій багатошарова нейронна мережа може бути зведена до еквівалентної одношарової з матрицею вагових коефіцієнтів $W = W^1 \times W^2 \times \dots \times W^p$, тому формування подібних структур має сенс тільки у випадку застосування у нейронах нелінійних активаційних функцій.

В загальному випадку, НМ з x входами, m_i прихованого шару (i – номер шару) і k нейронів вихідного шару називається «БП $x - m_i - k$ ».

Окремим випадком двошарових нейронних мереж прямого поширення є РБФ-мережі в яких прихований шар нейронів використовує радіальні базисні функції типу гаусової як активаційні.

В просторі вхідних векторів вибирають вектор, який називають центром, і відповідно до нього задають вагові коефіцієнти прихованого шару. Аргумент активаційної функції v_j для нейрона j прихованого шару визначатиметься відстанню між вхідним вектором та вектором прихованого шару:

$$v_j = \|X - W_j\| = \sqrt{\sum_{i=1}^n (x_i - w_{ij})^2}.$$

Тоді значення вихідного сигналу цього нейрона дорівнюватиме:

$$y_i = \exp\left(-\left(\frac{v_j}{\sigma_j}\right)^2\right) = \exp\left(-\left(\frac{\|X - W_j\|}{\sigma_j}\right)^2\right).$$

Процес настройки мережі, крім вибору кількості центральних векторів та їх координат, також включає вибір параметра σ_j , який є індивідуальним для кожного нейрона і задає крутизну активаційної функції.

Отже, прихований шар формує сукупність функцій, що утворюють базисну систему, а на вихідному шарі формується лінійна комбінація цих функцій.

При розв'язанні окремих задач РБФ-мережі показали високу ефективність, але необхідність використання великої кількості нейронів прихованого шару заважає використовувати їх як універсальне середовище моделювання процесів.

Принципово новою є ситуація, коли структура нейронної мережі допускає зворотні зв'язки, тобто, коли обчислення в нейроні даного шару відбуваються з урахуванням попереднього стану цього ж шару. Мережі такого типу називають рекурентними та говорять про динамічний характер їх функціонування. Динаміка зміни станів сукупності взаємопов'язаних об'єктів традиційно вимагає визначення правила взаємної координації дій цих об'єктів у часі та просторі.

Коли встановлюється послідовність спрацьовування нейронів одного шару, то таку нейронну мережу називають синхронною. У випадку, коли час спрацьовування кожного з нейронів не регламентується, мережу називають асинхронною. Синхронні мережі можуть бути паралельними, послідовними та паралельно-послідовними. Для паралельних мереж визначальною є властивість одночасного спрацьовування всіх нейронів одного шару, для послідовних мереж задають послідовність спрацьовування нейронів одного шару, а для паралельно-послідовних мереж визначається послідовність

спрацьовування кластерів нейронів. Про асинхронні мережі говорять, що вони є паралельними, маючи на увазі те, що такі мережі допускають одночасне функціонування всіх нейронів.

Прикладом рекурентної НМ є нейронна мережа Хопфілда (рис. 2.9). Вона складається з одного шару нейронів, виходи яких через спеціальні пристрої з'єднані зі входами всіх нейронів цього ж шару, крім тих зв'язків, що з'єднують вихід нейрона з його власним входом.

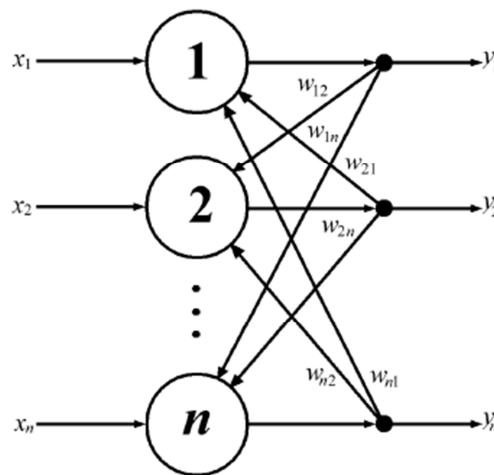

Рисунок 2.9 – Нейронна мережа Хопфілда [24]

Формування аргументу активаційної функції v_j довільного нейрона j відбувається за формулою [24]:

$$v_j = \sum_{i=1}^n w_{ij} \times y_i + x_j.$$

Архітектура НМ тісно пов'язана з використовуваними алгоритмами навчання. Навчання – це спеціальний процес, що забезпечує налаштування параметрів мережі з метою підвищення ефективності її функціонування. Процес навчання може розглядатися як визначення архітектури мережі і ітеративного налаштування вагових коефіцієнтів синаптичних зв'язків для ефективного виконання спеціальної задачі.

Під час навчання нейронної мережі передбачається наступна послідовність подій представлена на схемі нижче (рис. 2.10) [27].

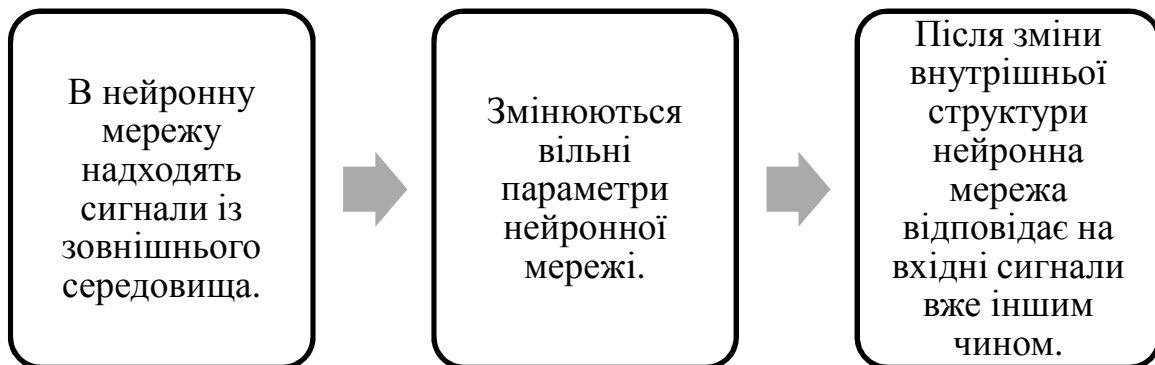

Рисунок 2.10 – Послідовність подій під час навчання НМ

Правила навчання нейронної мережі називаються алгоритмом навчання. Не існує універсального алгоритму навчання, відповідного для всіх архітектур нейронних мереж. Алгоритми навчання відрізняються один від одного способом налаштування синаптичних ваг нейронів.

Нейромережа налаштовує ваги зв'язків за наявною навчальною множиною. Властивість мережі навчатися на прикладах робить їх більш привабливими у порівнянні із системами, які функціонують згідно визначеної системи правил, яка сформульована експертами [27].

Для процесу навчання необхідно мати модель зовнішнього середовища, в якій функціонує нейронна мережа, тобто потрібну для вирішення задачі інформацію. По-друге, необхідно визначити, як модифікувати вагові параметри мережі. Алгоритм навчання означає процедуру, в якій використовуються правила навчання для налаштування ваг [28].

Різні алгоритми навчання та пов'язані з ними архітектури мереж представлені у табл. 2.4. В останній колонці перераховані задачі, для яких можуть бути застосовані різні алгоритми. Кожен з алгоритмів навчання орієнтований на мережу певної архітектури і призначений для обмеженого класу задач [28].

Таблиця 2.4 — Відомі алгоритми навчання нейронних мереж

Тип навчання	Правило навчання	Архітектура НМ	Алгоритм навчання	Задача	
З вчителем	Корекція помилки	Одношаровий і багатошаровий персептрон	Зворотне поширення помилки	Класифікація образів Апроксимація функцій Прогнозування Управління	
	Больцман	Рекурентна	Алгоритм навчання Больцмана	Класифікація образів	
	Хебб	Багатошаровий персептрон прямого розповсюдження	Лінійний дискримінантний аналіз	Аналіз даних Класифікація образів	
	Змагання	Змагальна	Мережа ART	Векторне квантування	Категоризація всередині класу Стиснення даних
			Мережа ART	ARTМар	Класифікація образів
Без вчителя	Корекція помилки	Багатошаровий персептрон прямого розповсюдження	Проекція Саммона	Категоризація всередині класу Аналіз даних	
	Хебб	Прямого поширення або змагання	Аналіз головних компонентів	Аналіз даних Стиснення даних	
		Мережа Хопфілда	Навчання асоціативної пам'яті	Асоціативна пам'ять	
	Змагання	Змагальна	Векторне квантування	Категоризація Стиснення даних	
		Мережа Кохонена	SOM Кохонена	Категоризація Аналіз даних	
		Мережа ART	ART1, ART2	Категоризація	
Змішана	Корекція помилки та змагання	РБФ-мережа	Алгоритм навчання РБФ-мережі	Класифікація образів Апроксимація функцій Прогнозування Управління	

В даній дипломній роботі в якості алгоритму навчання буде використовуватись метод BFGS [29]. Алгоритм BFGS (англ. Broyden–

Fletcher–Goldfarb–Shanno (BFGS)) – це ітеративний метод числової оптимізації, призначений для знаходження локального максимуму/мінімуму нелінійної функції без обмежень, названий на честь його дослідників: Бройдена, Флетчера, Гольдфарба, Шанно. Метод BFGS належить до класу квазіньютонівських методів, які на кожному кроці апроксимують справжній гессіан $\nabla^2 f(x_k)$ за допомогою деякої матриці B_k і вибирають напрямок спуску d_k як розв'язання наступної системи (аналогічної ньютонівській):

$$B_k d_k = -\nabla f(x_k) \Leftrightarrow d_k = -H_k \nabla f(x_k),$$

$$\text{де } H_k := B_k^{-1}.$$

Далі, з поточної точки x_k , як зазвичай, виконується крок в цьому напрямку:

$$x_{k+1} = x_k + \alpha_k d_k,$$

де $\alpha_k > 0$ – довжина кроку, що налаштовується за допомогою лінійного пошуку.

Основна робота на кожній ітерації квазіньютонівського методу витрачається на побудову апроксимації гессіана і обчислення напрямку пошуку.

Починаючи з $B_0 = I$, алгоритм перераховує апроксимацію гессіана за правилом $B_{k+1} = B_k + U_k$, де U_k – деяке низькорангове оновлення. Маленький ранг U_k потрібен для побудови ефективної процедури обчислення зворотної матриці $H_{k+1} = B_{k+1}^{-1} = (B_k + U_k)^{-1}$.

Конкретний вид поновлення U_k впливає з виконання кількох вимог. Основна з них – рівняння відсікаючої: $B_{k+1}(x_{k+1} - x_k) = \nabla f(x_{k+1}) - \nabla f(x_k)$, справедливе для всіх квазіньютонівських методів.

Одного цього рівняння недостатньо, щоб однозначно визначити B_{k+1} . Конкретну квазіньютонівську схему отримують за допомогою накладання на апроксимацію гессіана додаткових вимог.

Найбільш популярним і стійким на практиці є правило BFGS.

Позначимо:

$$s_k := x_{k+1} - x_k,$$

$$y_k := \nabla f(x_{k+1}) - \nabla f(x_k).$$

Тоді, схема перерахунку BFGS:

$$B_{k+1} = B_k - \frac{B_k s_k s_k^T B_k}{s_k^T B_k s_k} + \frac{y_k y_k^T}{y_k^T s_k},$$

$$H_{k+1} = (I - p_k s_k y_k^T) H_k (I - p_k s_k y_k^T) + p_k s_k y_k^T,$$

де $p_k := 1/(y_k^T s_k)$.

2.3 Опис етапів та параметрів методу прогнозування динаміки на базі апарату штучних нейронних мереж

При прогнозуванні динаміки індексу S&P 500 на базі апарату штучних нейронних мереж пропонується така загальна схема роботи (рис. 2.10).

Розглянемо детальніше кожний з етапів роботи.

Під час підготовчого етапу для визначення характеру поведінки, наявності довгострокової пам'яті та визначення показників глибини пам'яті буде проведено комплексний фрактальний аналіз обраного ЧР (індексу S&P 500) за період з 02.01.2014 по 10.11.2020 року (Додаток А). В результаті буде отримано нечітку множину глибини пам'яті і визначені її показники. Саме ці показники будуть використані в якості входів (вхідного шару нейронів) в наступному етапі роботи при налаштуванні параметрів архітектури НМ.

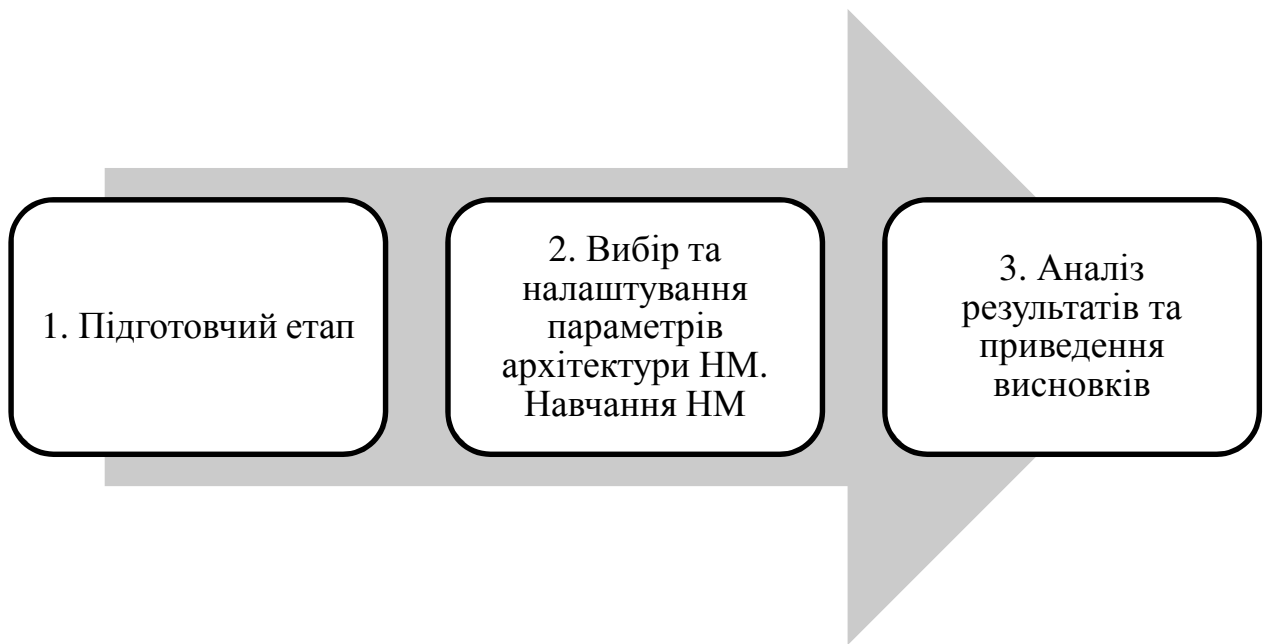

Рисунок 2.10 – Загальна схема роботи при проведенні прогнозування динаміки індексу S&P 500 на базі апарату штучних нейронних мереж

Алгоритм комплексного фрактального аналізу наведено в першому розділі роботи (див. п. 1.3). Перший етап комплексного фрактального аналізу (застосування для дослідження ряду динаміки методу нормованого розмаху Херста, визначення показника Херста та перевірка його значущості на базі тесту на перемішування) буде здійснюватись за допомогою програмного продукту R_S_analyzer.exe. Слід також зауважити, що підетапи 2 і 3, а саме попередній статистичний аналіз та аналіз щодо діагностики детермінованого хаосу проводяться у роботі не будуть.

На наступному етапі розпочинається робота із апаратом ШНМ. В якості інструментарію обрано пакет STATISTICA 10 із вбудованим середовищем аналізу нейромережових моделей STATISTICA Automated Neural Networks. Опис пакету STATISTICA 10 і середовища STATISTICA Automated Neural Networks наведено в Додатку Б.

Алгоритм роботи із апаратом штучних нейронних мереж у пакеті STATISTICA 10 для задачі прогнозування фінансових часових рядів дещо відрізняється порядком дій від загальноприйнятих (рис. 2.11).

Рисунок 2.11 – Алгоритм роботи із апаратом штучних нейронних мереж у пакеті STATISTICA 10 для задачі прогнозування

Розберемо детально кожний крок.

Перед першим кроком слід завантажити дані в робочу таблицю та на вкладці «Аналіз» обрати інструмент «Нейронні мережі», далі у відкритому вікні «Нейронні мережі – Новий аналіз» вибрати потрібний тип задачі, яка буде розв’язана із допомогою штучної нейронної мережі (рис. 2.12).

На першому кроці у вікні «Нейронні мережі – Відбір даних» на вкладці «Швидкий» слід натиснути на кнопку «Змінні» і у вікні, що відкрилося («Виберіть змінні для аналізу») обрати неперервну цільову змінну. Неперервна та категоріальна вхідна не обираються. На цьому ж кроці слід задати умови відбору змінної натиснувши кнопку «Умова».

Для основного етапу роботи будуть узяті спостереження в докоронавірусний період, а саме – з 02.01.2014 по 29.11.2019 (грудень залишається для верифікації).

STATISTICA - [Данные: Таблица данных* (v * 703с)]

Главная Правка Вид Вставка Формат Анализ Добыча Данных Графика Сервис Данные Справка

Вырезать Выделить все Очистить Переместить Захват экрана Вставить Копировать Удалить Буфер обмена/Данные

Заменить Найти/Заменить Далее Найти/Заменить Найти/Заменить Найти/Заменить

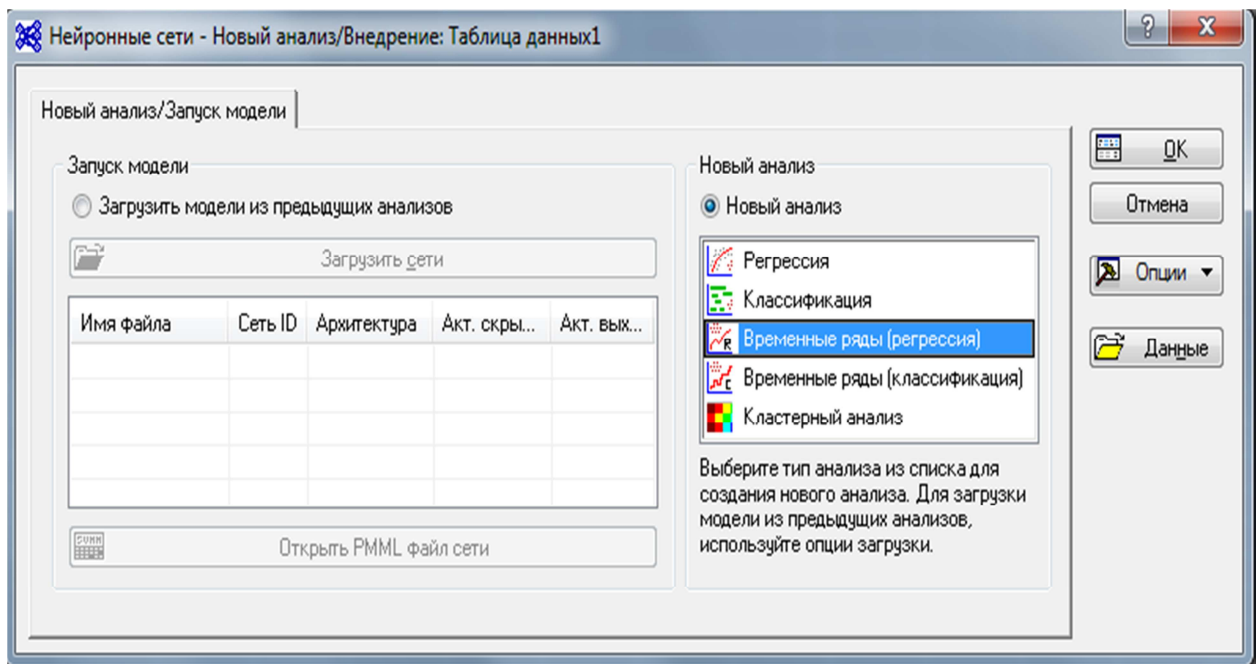
Случайные значения Скопировать вниз Скопировать вправо Заполнить

Переменные Наблюдения Стандартзировать

DDE OLE Объекты Связи

Дата	Цена
02.01.2014	1845,85999
03.01.2014	1833,20996
06.01.2014	1832,31006
07.01.2014	1828,70996
08.01.2014	1837,90002
09.01.2014	1839
10.01.2014	1840,06006
13.01.2014	1841,26001
14.01.2014	1821,35999
15.01.2014	1840,52002
16.01.2014	1847,98999
17.01.2014	1844,22998
21.01.2014	1841,05005
22.01.2014	1844,70996
23.01.2014	1842,29004
24.01.2014	1826,95996
27.01.2014	1791,03003
28.01.2014	1783
29.01.2014	1790,15002
30.01.2014	1777,17004
31.01.2014	1790,88001
03.02.2014	1782,68005
04.02.2014	1743,81995
05.02.2014	1753,38001
06.02.2014	1752,98999
07.02.2014	1776,01001
10.02.2014	1796,19995
11.02.2014	1800,44995
12.02.2014	1820,12
13.02.2014	1814,61995
14.02.2014	1826,45996

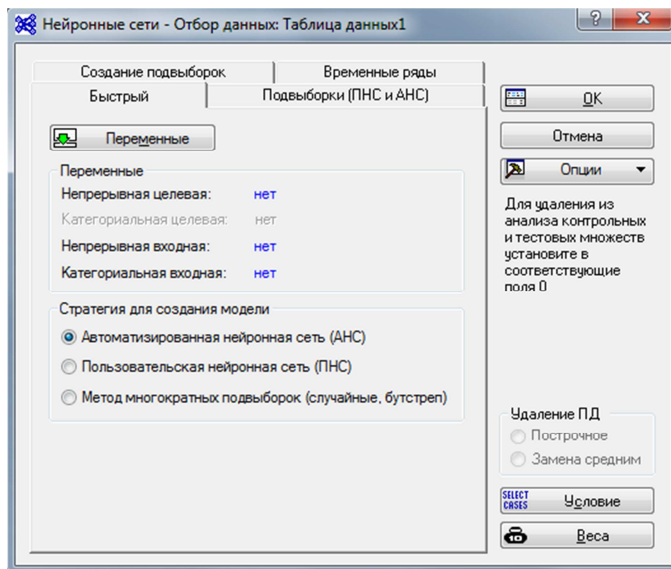
а)

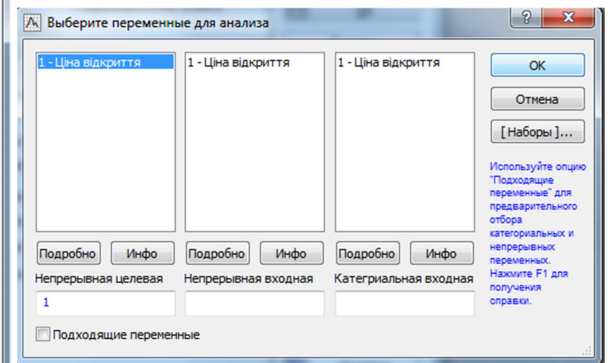
б)

Рисунок 2.12 – Створення моделі нейронної мережі у STATISTICA 10: а) завантажені дані; б) вікно вибору типу задачі

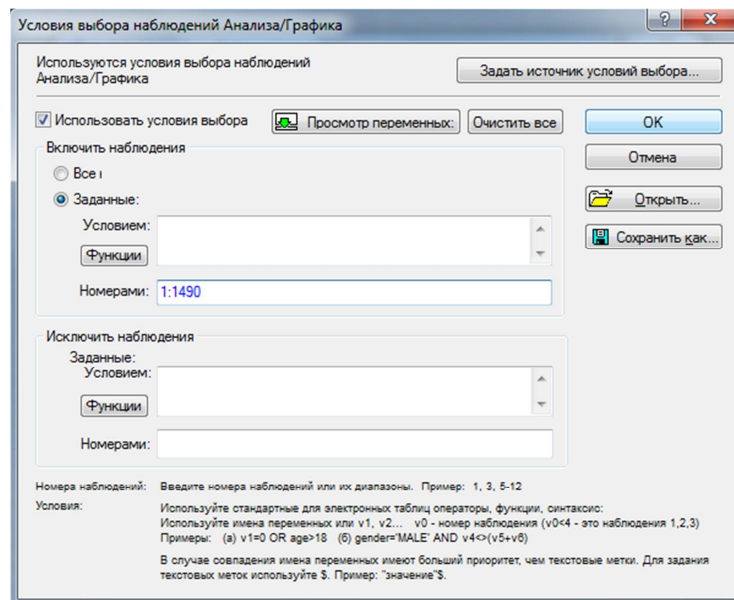
Потім найкращі обрані моделі будуть протестовані на даних 2020 року для визначення їх ефективності в нових умовах (рис. 2.13).

а)

б)

в)

Рисунок 2.13 – Створення моделі нейронної мережі у STATISTICA 10:
а) вікно для відбору даних; б) вікно вибору змінних; в) умови відбору змінних

На другому кроці на вкладці «Підвибірки (КНМ і АНМ)» відбувається налаштування розміру підвибірок (навчальна, контрольна, тестова) (рис. 2.14). Навчальна вибірка – це вибірка, за якою відбувається налаштування (оптимізація параметрів) мережі. Контрольна вибірка використовуються для

контролю точності навчання. Як тільки помилка на вибірці, яка контролює навчання, починає зростати, процес навчання припиняється. Тестова вибірка проводить перевірку побудованої і навченої мережі, тобто мережі зі знайденими параметрами, на окремій тестовій множині. Розмір кожної підвибірки задається у відсотках. Загальний розмір всіх підвбірок має не перевищувати 100%. В роботі розмір підвбірок залишиться стандартно запропонованим, а саме – 70% для навчальної і по 15% для контрольної та тестової. Тобто мережа навчатиметься на вибірці, що становить 70% спостережень, процес навчання контролюватиметься на контрольній вибірці (15% відсотків спостережень), побудована мережа перевірятиметься на тестовій вибірці (також 15% відсотків спостережень) [30].

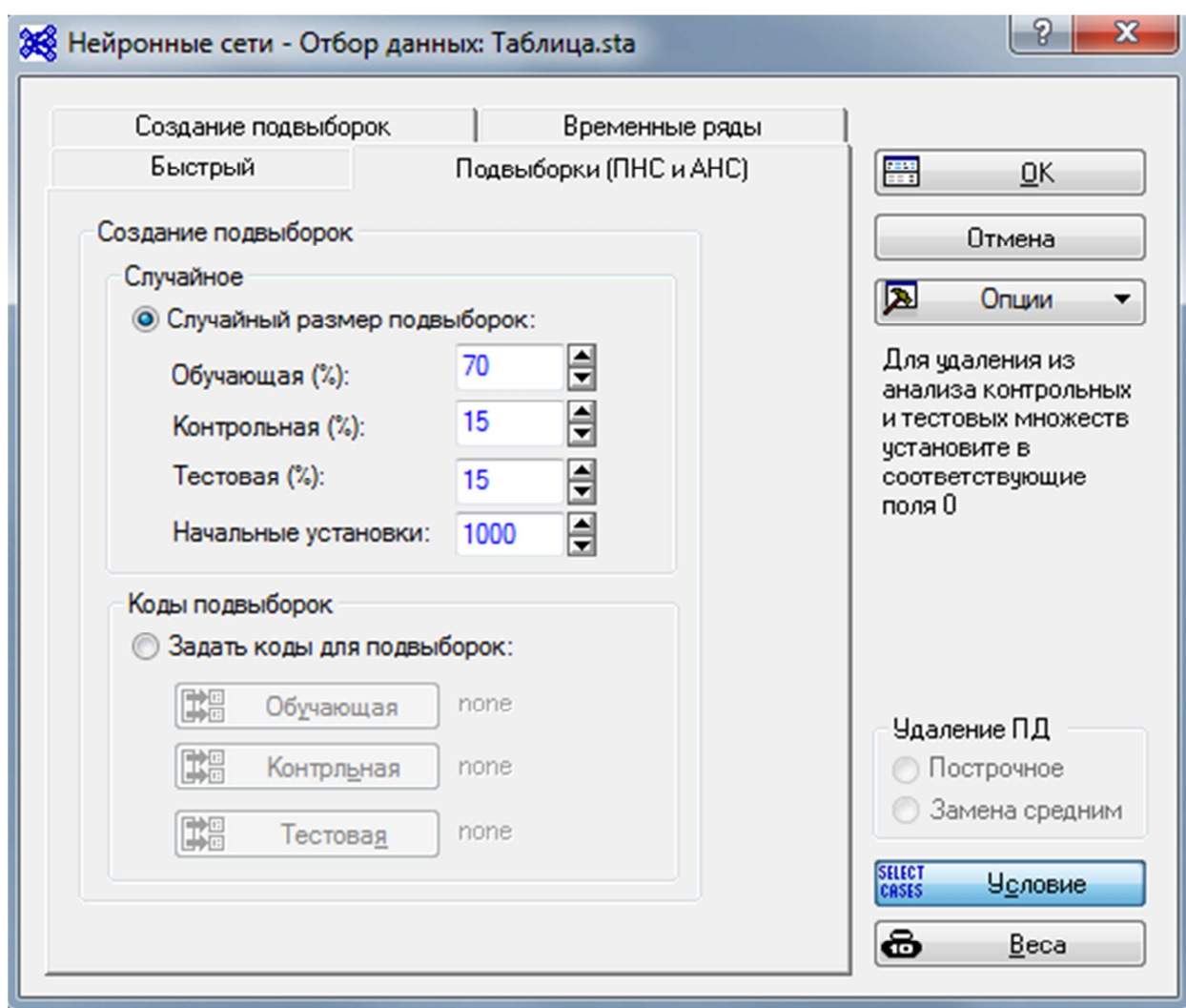

Рисунок 2.14 – Вікно налаштування розміру підвбірок

На третьому кроці на вкладці «Часові ряди» задається кількість входів (нейронів вхідного шару) в нейронну мережу (комірка «Розмір вікна») і горизонт прогнозування (комірка «Прогноз вперед(к-кість кроків)») (рис. 2.15). Як було сказано раніше, в якості входів будуть використані визначені методом комплексного фрактального аналізу показники глибини пам'яті обраного часового ряду. Горизонт прогнозування буде змінюватись шляхом перебору від одиниці (тобто на 1 крок вперед) і доти, доки зберігатиметься пам'ять і помилки прогнозу будуть задовільними.

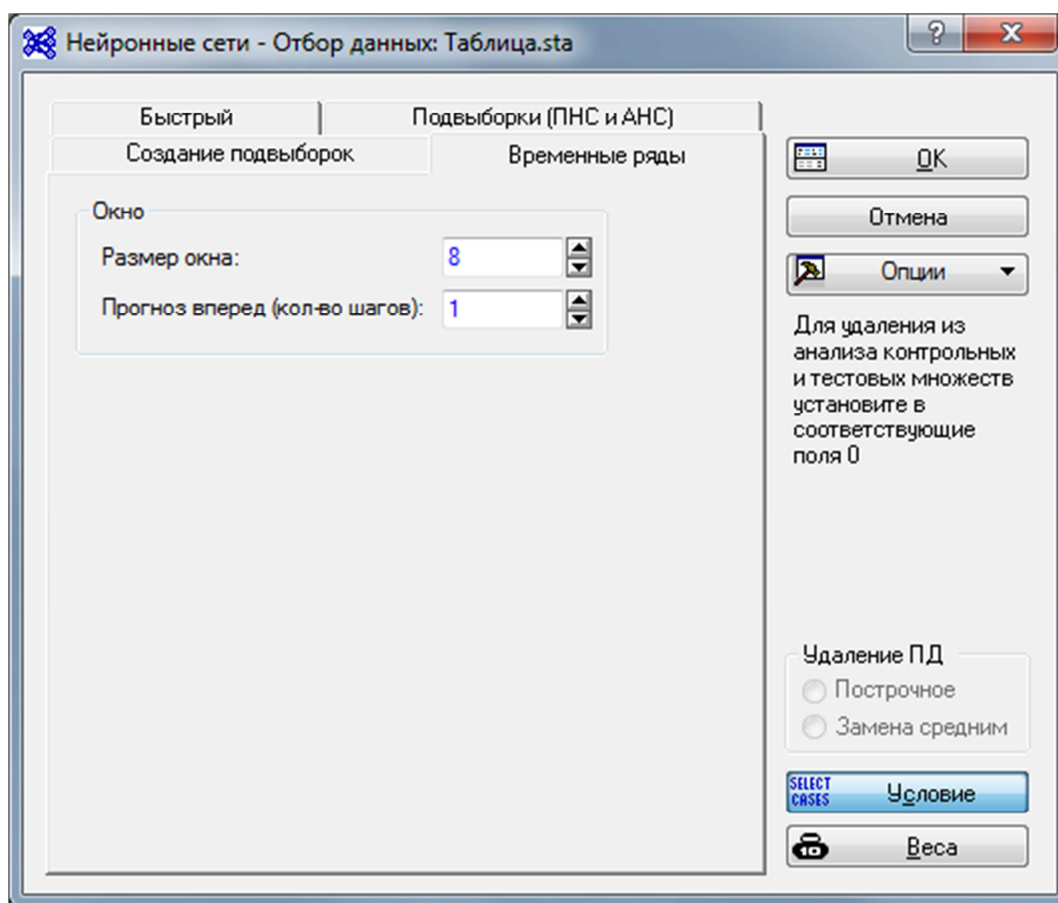

Рисунок 2.15 – Вікно налаштування кількості нейронів вхідного шару та горизонту прогнозу

На наступному кроці у вікні «Нейронні мережі – Відбір даних» на вкладці «Швидкий» залишається обрати стратегію створення нейронної мережі. STATISTICA Automated Neural Networks пропонує три стратегії

побудови нейромережових моделей: Автоматизована нейронна мережа (АНМ), Користувацька нейронна мережа (КНМ) і Метод багаторазових підвибірок (випадкові, бутстреп) (рис. 2.16).

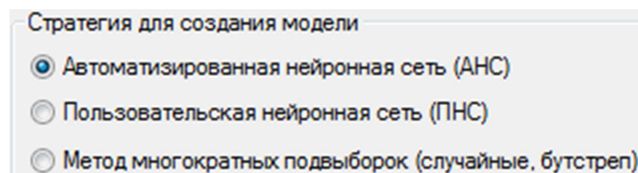

Рисунок 2.16 – Стратегії для створення моделі

Опція АНМ використовується для створення нейронних мереж з різними налаштуваннями, які вимагають мінімального втручання користувача. АНМ дозволяє створювати і тестувати нейронні мережі для вирішення різних завдань. Для вирішення конкретного завдання задається певна кількість мереж, а потім вибираються ті мережі, які найкращим чином описують залежність між вхідними та вихідними змінними. На відміну від АНМ, Користувацька (КНМ) дозволяє користувачеві самому вибирати окремі види нейромережових архітектур і алгоритмів навчання, щоб задавати більш детальні і точні налаштування. Метод багаторазових підвибірок (випадкові, бутстреп) дозволяє створювати ансамблі нейронних мереж на підставі різних підвибірок вихідної множини даних.

В роботі буде обрана саме Автоматизована нейронна мережа (АНМ) через те, що вона дозволяє налаштовувати вибірку задовольняючих параметрів і тестує всі можливі задані варіанти.

П'ятим кроком іде вибір типу нейронної мережі (вікно «Автоматизовані нейронні мережі (АНМ)» вкладка «Швидкий») (рис. 2.17). В STATISTICA Automated Neural Networks для задачі прогнозування ЧР доступні два типи архітектур: багатошаровий персептрон та радіально-базисні функції. Вони детально описані в попередньому пункті. Обрана стратегія АНМ дозволяє обрати одразу обидва типи архітектури. Проте, в цьому немає потреби. РБФ-мережі погано підходять для поставленої в

дипломній роботі задачі. Вони більше підходять для задачі інтерполяції ЧР які не містять тренду та періодичності.

У роботі буде використовуватися математична модель нейронної мережі багат шаровий перцептрон. Вибір даного типу архітектури нейронної мережі для вирішення класу задач аналізу і прогнозування динаміки цін фінансових інструментів ґрунтується на практичному доведенні ефективності даної моделі [26, 31-34]. Згідно з теоремою про універсальність апроксимації [26], для будь-якої обмеженої, не постійної монотонно зростаючою безперервної функції існує таке число з багатовимірного одиничного куба і такий набір дійсних чисел, які функціонально визначають апроксимацію даної функції для будь-якого $\varepsilon > 0$. Дана теорема може застосовуватися до моделі багат шарового перцептрона, за умови, що функція активації не є пороговою. Таким чином, на основі теореми про універсальність апроксимації, можна стверджувати, що один прихований шар в моделі штучної нейронної мережі багат шаровий перцептрон достатній для побудови рівномірної апроксимації «вхід - вихід» для будь-якої навчальної множини з точністю ε .

Для моделі багат шарового перцептрону в роботі буде використовуватись алгоритм навчання BFGS. Алгоритм BFGS (алгоритм Бройдена – Флетчера – Гольдфарба – Шанно, або Квазі-ньютонівський метод) є потужним алгоритмом навчання другого порядку з дуже швидкою збіжністю, але з великими витратами пам'яті, зумовленими необхідністю зберігати матрицю Гессе (ідея: алгоритм обчислює обернену матрицю Гессе не на пряму, а за допомоги ітеративного наближення). Детальніше цей алгоритм описаний в попередньому пункті.

На цьому ж етапі вибирається функція помилки. Функція помилки використовується для оцінки продуктивності нейронної мережі в процесі навчання. Вона показує наскільки близькі прогнози нейронної мережі і відомі цільові значення, а також величини приростів ваг на кожній ітерації алгоритму навчання. Всі функції помилок, які використовуються для

навчання нейронних мереж, повинні нести в собі деяку міру відстані між цільовими значеннями і прогнозами мережі. В STATISTICA Automated Neural Networks за замовчуванням в якості функції помилки використовується сума квадратів помилок. Помилка дорівнює сумі квадратів різниці між цільовими і фактичними вихідними значеннями мережі по всій навчальній множині. Помилка суми квадратів вираховується за такою формулою:

$$E_{SOS} = \sum_{i=1}^N (y_i - t_i)^2,$$

де N – число навчальних спостережень, y_i – прогноз (вихідне значення мережі) і t_i – цільове значення i -го спостереження. Зрозуміло, що чим більше розходження між прогнозами мережі і цільовими значеннями, тим більше значення помилки і, відповідно, більше значення приросту ваг при навчанні.

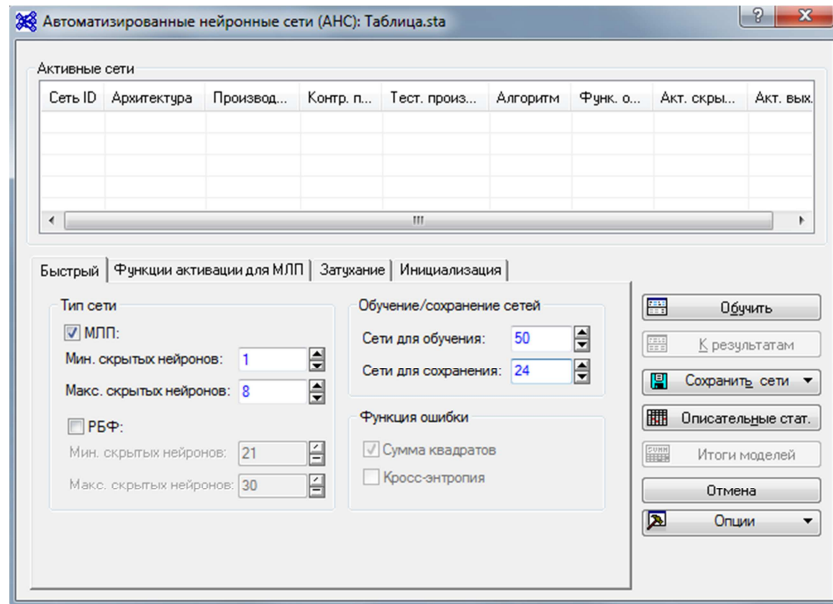

Рисунок 2.17 – Вибір типу архітектури НМ, кількості нейронів в прихованому шарі, а також мереж для навчання і зберігання

На шостому кроці вибирається кількість нейронів, що буде міститись у прихованому шарі (рис. 2.17). До цих пір не вироблені чіткі критерії їх

вибору. Дуже велика кількість нейронів може привести до так званого «перенавчання» мережі, коли вона видає добрі результати на прикладах, що входять в навчальну вибірку, але практично не працює на інших прикладах. Дуже мала кількість нейронів може призвести до того, що нейромережа буде демонструвати погану узагальнюючу властивість моделі. Однак, існують евристичні правила вибору кількості нейронів в прихованих шарах. Одним з таких правил є правило геометричної піраміди. За цим правилом число нейронів прихованого шару в тришаровому персептроні обчислюється за такою формулою [35]:

$$k = \sqrt{nt},$$

де k – число нейронів в прихованому шарі;

n – число нейронів у вхідному шарі;

t – число нейронів у вихідному шарі.

Хоча існує ще більш точний, але і більш довгий спосіб. Він полягає в тому, що спочатку використовується мережа з одним нейроном в прихованому шарі потім з двома нейронами. Якщо вона змогла досягти необхідного рівня помилки, то процес навчання закінчено, інакше додаємо ще один нейрон і так до тих пір, поки помилка мережі не стане прийнятно малою, або до тих пір поки збільшення числа нейронів не зможе значно поліпшити характеристики мережі. В роботі будемо відштовхуватись від цього правила, стратегія АНМ дозволяє це зробити без значних затрат часу.

Сьомим кроком йде вибір функцій активації для нейронів прихованого шару та вихідного (рис. 2.18). Функції активації описані в пункті 2.1. В STATISTICA Automated Neural Networks доступно п'ять функцій активації:

- лінійна (тотожна);
- логістична;
- гіперболічна;
- експоненційна

- синусоїд.

Згідно з вищезгаданою теоремою про універсальність апроксимації функції активації мають бути не пороговими. Цій умові задовольняють доступні нам функції. Також, в пункті 2.2 сказано, що використовувати лінійну функцію активації для нейронів прихованого шару немає сенсу, адже тоді багат шаровий персептрон зводиться до еквівалентного одношарового. Для більшості задач, що вирішуються за допомогою НМ використовуються сигмовидні функції активації. До таких належить перш за все логістична, а також гіперболічна. Є ще дві бажані умови для функцій активації нейронів – це монотонність [36] і диференційованість на всьому відрізку [37]. Цим умовам не задовольняє синусоїд. Отже, для прихованого шару нейронів будуть використовуватись логістична, гіперболічна та експоненційна функції, для вихідного шару нейронів будуть використовуватись ті ж самі функції, а також лінійна.

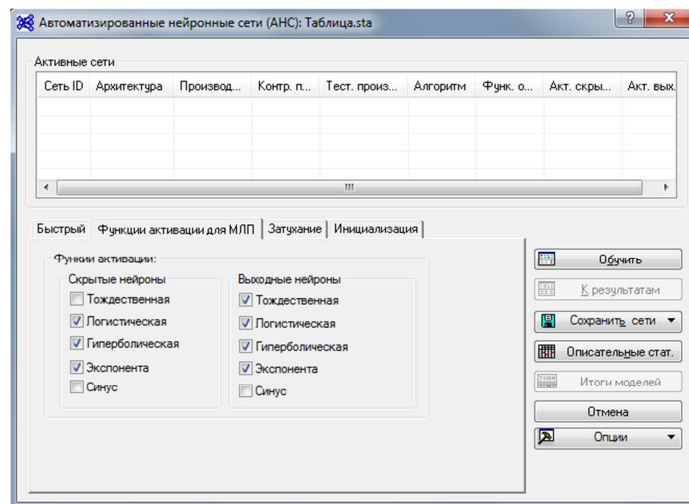

Рисунок 2.18 – Вибір функцій активації

На восьмому етапі відбувається власне сам процес навчання нейронної мережі, за ходом якого можна спостерігати (рис. 2.19). Результатом цього процесу є перелік з найкращих побудованих нейронних мереж і їх прогнозів.

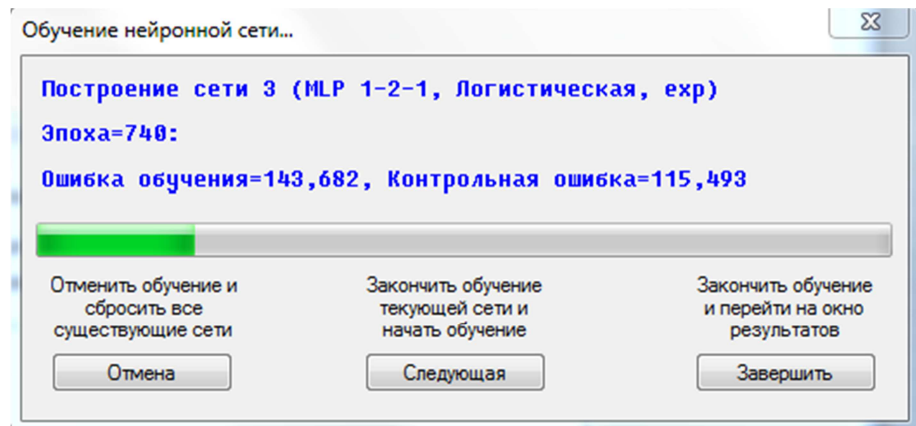

Рисунок 2.19 – Процес навчання нейронної мережі

Останнім кроком і етапом роботи є аналіз отриманих результатів. STATISTICA Automated Neural Networks містить багато інструментів для аналізу результатів (рис. 2. 20).

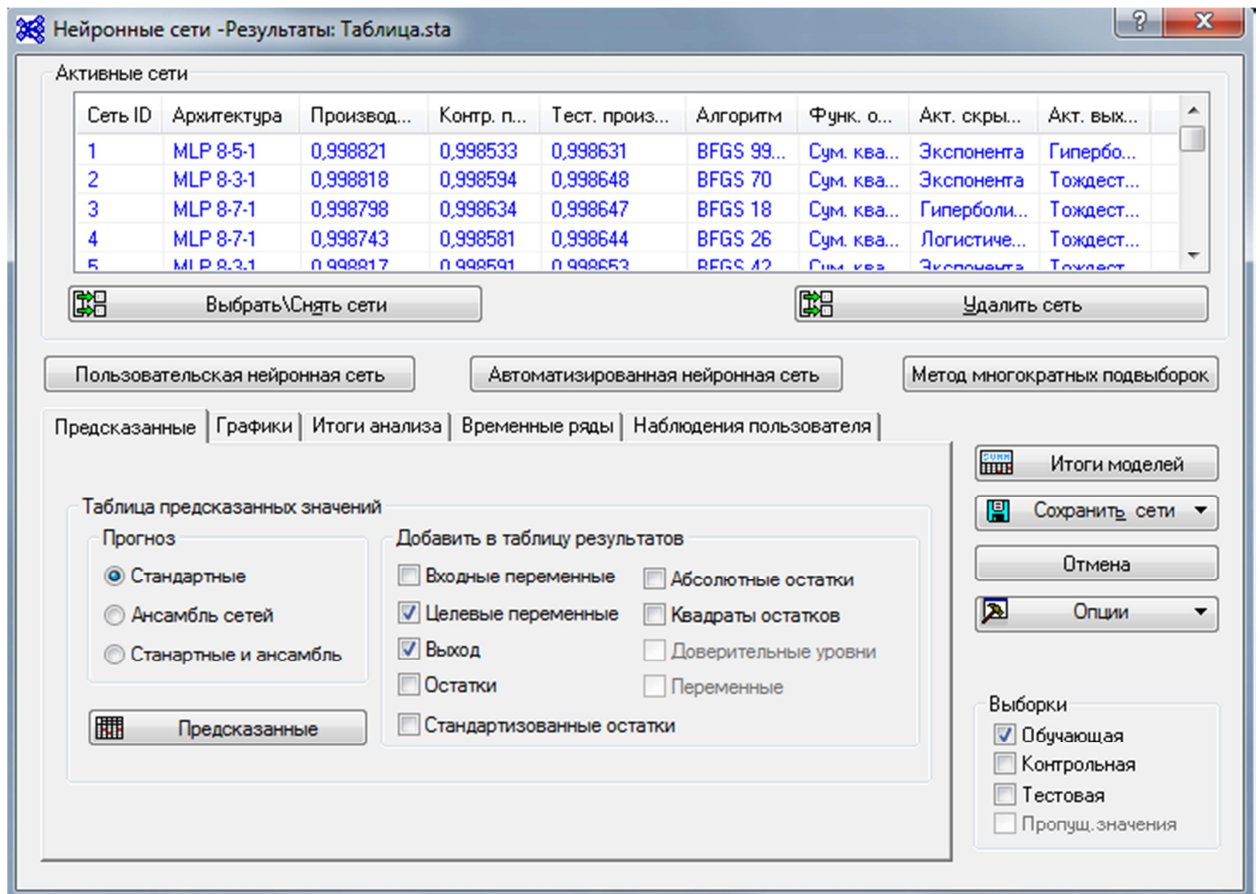

Рисунок 2.20 – Вікно аналізу результатів

Для аналізу якості побудованих моделей доступні значення продуктивності роботи кожної з мереж по кожній вибірці (навчальна, контрольна, тестова), а також, значення помилок по кожній з вибірок. Показник продуктивності роботи мережі на вибірці визначений на проміжку від 0 до 1. Чим ближчий він до 1, тим краща продуктивність роботи мережі на вибірці. В якості функції помилки для кожної з вибірок обрана помилка суми квадратів, що описана вище.

Для аналізу також доступна візуальна інформація у двовимірному та тривимірному форматі, а саме:

- гістограми для цільових значень, вихідних та різних видів залишків (звичайних, стандартизованих, абсолютних та квадратичних);
- діаграми розсіювання для цільових значень, вихідних та різних видів залишків (звичайних, стандартизованих, абсолютних та квадратичних);
- графіки проекцій для цільових та вихідних значень.

В роботі для оцінки якості отриманих моделей нейронних мереж будуть використовуватись значення продуктивності роботи кожної з мереж по кожній вибірці і значення помилок по кожній з вибірок. Головною мірою відбору найкращих моделей буде тестова помилка. Адже, результат тестової помилки – це кінцевий результат якості побудованої моделі.

Для графічного відображення якості отриманих моделей будуть використані діаграми розсіювання для цільових та вихідних значень, а також, графіки проекцій для цільових та вихідних значень.

Для оцінки якості прогнозів використовуватимуться такі помилки: середня квадратична помилка (MSE), середня абсолютна помилка прогнозу у відсотках (MAPE).

Планується провести три такі експерименти:

- 1) Дослідження залежності структури від кількості вхідних нейронів які обираються зі значень характеристик нечіткої множини глибини пам'яті.

- 2) Дослідження залежності структури НМ від горизонту прогнозування.
- 3) Проаналізувати динаміку помилок прогнозу в залежності від горизонту.

РОЗДІЛ 3

ПРОВЕДЕННЯ ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ З ПРОГНОЗУВАННЯ ДИНАМІКИ ІНДЕКСУ S&P НА БАЗІ НЕЙРОННОЇ МЕРЕЖІ

3.1 Передпрогнознний аналіз динаміки індексу S&P 500

Вхідними даними для дослідження є щоденні ціни за період з 02.01.2014 по 10.11.2020 року з офіційного сайту Yahoo Finance [38].

Візуальне представлення ЧР наведено на рис. 3.1.

Рисунок 3.1 – динаміка індексу S&P 500 в період з 02.01.2014 до 10.11.2020 року

Як бачимо, ЧР має тенденцію до зростання. Середній темп зростання складає 100\$, середній темп приросту – 4%.

Розглянемо результати застосування методу нормованого розмаху Херста. Вони свідчать, що часовий ряд протягом всього періоду дослідження є персистентним, тобто має довгострокову пам'ять. Значення показника Херста (H) дорівнює 0,956. Для перемішаних значень ($H_{\text{пер}}$) показник Херста дорівнює 0,57.

Візуальне представлення результатів фрактального аналізу на основі методу нормованого розмаху Херста за допомогою програми R_S_analizer представлено на рисунку 3.2.

Рисунок 3.2 – Візуальне представлення результатів фрактального аналізу на основі методу нормованого розмаху Херста – R\S траєкторій

Для дослідження такої характеристики фрактальної динаміки як довгострокова пам'ять (тобто її глибина) був використаний метод послідовного R/S-аналізу. В результаті побудовано нечітку множину глибини пам'яті часового ряду (рис. 3.3), що досліджується і виявлено, що найчастіше пам'ять зберігається впродовж 8, 35, 54 та 65 днів ($L = \{l\} = \{8, 34, 54, 65\}$).

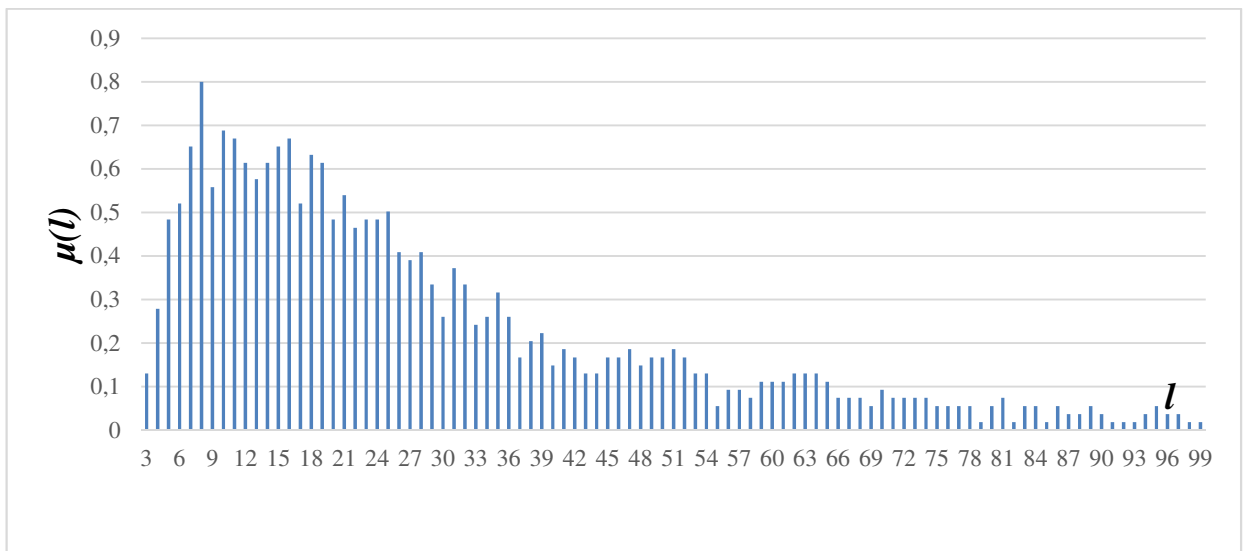

Рисунок 3.3 – Нечітка множина глибини пам'яті

Отже, за результатами комплексного фрактального аналізу можна зробити висновок, що протягом всього періоду дослідження з 02.01.2014 до 10.11.2020 року досліджуваний ЧР має фрактальну структуру та є персистентним, тобто має довгострокову пам'ять. Йому характерні такі властивості фрактальної динаміки як залежності поточного значення ЧР від минулих, залежність параметрів системи від часу, наявність нестійких траєкторій. Спостерігається тренд, збереження тенденції до зростання показника як у минулому, так і в майбутньому.

3.2 Проведення експериментальних досліджень

Введемо наступні позначення:

- а) горизонт прогнозування – $H z_0 \in \{1, 3, 5, 8, 9, 10, 15, 20, 25, 30\}$;
- б) кількість нейронів вихідного шару – $x \in \{l\} = \{8, 34, 54, 65\}$.

Експеримент №1.

Мета: Дослідити наявність залежності оптимальної структури НМ від кількості вхідних нейронів.

План експерименту.

Фіксуємо значення горизонту прогнозування $H z_0 \in \{1, 3\}$

Змінюємо кількість вхідних нейронів, які послідовно обираються з множини $L = \{l\} = \{8, 34, 54, 65\}$, де l – значення глибини пам'яті часового ряду фінансового інструменту (S&P 500) – обирається з нечіткої множини глибини пам'яті, яка є результатом застосування методу комплексного фрактального аналізу часового ряду.

Вибір та налаштування параметрів структури НМ в пакеті STATISTICA 10 здійснюється згідно з описаним у Розділі 2 (п. 2.3) алгоритмом (рис. 2.11). Варіюванню піддаються наступні параметри структури НМ:

- а) кількість нейронів в прихованому шарі;
- б) функції активації для нейронів прихованого шару (логістична, гіперболічна та експоненційна) та вихідного (лінійна, логістична, гіперболічна, експоненційна).

Хід проведення та результати експерименту.

Було проведено чотири експерименти для кожного визначеного показника глибини пам'яті з фіксованим горизонтом прогнозу. В результаті було отримано чотири найкращі моделі НМ по кожному показнику глибини пам'яті (таблиці 3.1-3.2). Головним критерієм оцінки якості моделі є помилка на тестовій вибірці. Також, оцінюється продуктивність роботи мереж і помилки на інших вибірках.

Таблиця 3.1 – Результати для горизонту прогнозування $H_{z_0} = 1$

N	Тип моделі НМ	x	Кількість нейронів прихованого шару	Алгоритм навчання	Ф-ція активації нейронів прихованого шару	Ф-ція активації нейрона вихідного шару
1	БП	8	3	BFGS 56	Гіперболічна	Лінійна
2	БП	35	30	BFGS 40	Логістична	Лінійна
3	БП	54	41	BFGS 29	Логістична	Лінійна
4	БП	65	1	BFGS 280	Гіперболічна	Лінійна

Таблиця 3.2 – Результати для горизонту прогнозування $H_z_0 = 3$

N	Тип моделі НМ	x	Кількість нейронів прихованого шару	Алгоритм навчання	Ф-ція активації нейронів прихованого шару	Ф-ція активації нейрона вихідного шару
1	БП	8	3	BFGS 93	Гіперболічна	Лінійна
2	БП	35	17	BFGS 33	Експоненційна	Експоненційна
3	БП	54	38	BFGS 204	Гіперболічна	Логістична
4	БП	65	65	BFGS 78	Логістична	Експоненційна

Висновок.

В результаті експерименту виявлено, що деяка залежність структури НМ існує для горизонту прогнозування $H_z_0 = 1$. Ця залежність існує для функцій активації нейронів прихованого та вихідного шарів. Виявилось, що оптимальними функціями активації нейронів прихованого шару для всіх моделей є функції з сімейства «сигмовидних» – гіперболічна та логістична. Для вихідного шару нейронів оптимальною функцією активації для всіх моделей є лінійна. Проте, зі збільшенням горизонту прогнозування $H_z_0 = 3$ така структура не зберігається. Отже, можна сказати, що оптимальних функцій активації для всіх моделей немає.

Також, для моделі НМ з кількістю вхідних нейронів 8, оптимальною кількістю нейронів у прихованому шарі є 3. Для інших моделей оптимальна кількість нейронів змінюється в залежності від горизонту.

Експеримент №2.

Мета: Дослідити наявність залежності оптимальної структури НМ від горизонту прогнозування.

План експерименту:

Фіксуємо значення кількості вхідних нейронів, які визначені як показники глибини пам'яті часового ряду фінансового інструменту (S&P 500) $L = \{l\} = \{8, 34, 54, 65\}$.

Змінюємо значення горизонту прогнозування $H_z_0 \in \{1, 3, 5, 8, 9, 10, 15, 20, 25, 30\}$.

Вибір та налаштування параметрів структури НМ в пакеті STATISTICA 10 здійснюється згідно з описаним в Розділі 2 пункті 2.3 алгоритмом (рис. 2.11). Варіюванню піддаються наступні параметри структури НМ:

- а) кількість нейронів в прихованому шарі;
- б) функції активації для нейронів прихованого шару (логістична, гіперболічна та експоненційна) та вихідного (лінійна, логістична, гіперболічна, експоненційна).

Хід проведення та результати експерименту.

Було проведено чотири експерименти для кожного визначеного значення горизонту прогнозування з фіксованою кількістю вхідних нейронів, що визначені як показники глибини пам'яті. В результаті було отримано чотири найкращі моделі НМ по кожному показнику горизонту прогнозування (таблиці 3.3 – 3.6). Головним критерієм оцінки якості моделі є помилка на тестовій вибірці. Також, оцінюється продуктивність роботи мереж і помилки на інших вибірках.

Таблиця 3.3 – Результати для моделей НМ з $x = 8$

Тип моделі НМ	Кількість нейронів прихованого шару	Алгоритм навчання	Ф-ція активації нейронів прихованого шару	Ф-ція активації нейрона вихідного шару	H_{z_0}
БП	3	BFGS 56	Гіперболічна	Лінійна	1
БП	3	BFGS 93	Гіперболічна	Лінійна	3
БП	3	BFGS 74	Логістична	Лінійна	5
БП	6	BFGS 17	Експоненційна	Гіперболічна	8
БП	6	BFGS 17	Експоненційна	Гіперболічна	9
БП	1	BFGS 15	Логістична	Лінійна	10
БП	6	BFGS 12	Експоненційна	Гіперболічна	15
БП	8	BFGS 31	Логістична	Логістична	20
БП	7	BFGS 91	Гіперболічна	Логістична	25
БП	7	BFGS 152	Гіперболічна	Логістична	30

Таблиця 3.4 – Результати для моделей НМ з $x = 35$

Тип моделі НМ	Кількість нейронів прихованого шару	Алгоритм навчання	Ф-ція активації нейронів прихованого шару	Ф-ція активації нейрона вихідного шару	H_{z_0}
БП	30	BFGS 40	Логістична	Лінійна	1
БП	10	BFGS 62	Логістична	Логістична	3
БП	17	BFGS 43	Експоненційна	Логістична	5
БП	18	BFGS 90	Гіперболічна	Логістична	8
БП	18	BFGS 130	Гіперболічна	Логістична	9
БП	18	BFGS 95	Гіперболічна	Логістична	10
БП	35	BFGS 184	Логістична	Гіперболічна	15
БП	29	BFGS 163	Логістична	Логістична	20
БП	27	BFGS 109	Гіперболічна	Експоненційна	25
БП	25	BFGS 208	Логістична	Лінійна	30

Таблиця 3.5 – Результати для моделей НМ з $x = 54$

Тип моделі НМ	Кількість нейронів прихованого шару	Алгоритм навчання	Ф-ція активації нейронів прихованого шару	Ф-ція активації нейрона вихідного шару	H_{z_0}
БП	41	BFGS 29	Логістична	Лінійна	1
БП	38	BFGS 204	Гіперболічна	Логістична	3
БП	27	BFGS 94	Гіперболічна	Експоненційна	5
БП	21	BFGS 161	Гіперболічна	Логістична	8
БП	21	BFGS 96	Гіперболічна	Логістична	9
БП	27	BFGS 252	Гіперболічна	Експоненційна	10
БП	19	BFGS 147	Логістична	Логістична	15
БП	53	BFGS 225	Гіперболічна	Експоненційна	20
БП	37	BFGS 123	Гіперболічна	Експоненційна	25
БП	41	BFGS 250	Логістична	Логістична	30

Таблиця 3.6 – Результати для моделей НМ з $x = 65$

Тип моделі НМ	Кількість нейронів прихованого шару	Алгоритм навчання	Ф-ція активації нейронів прихованого шару	Ф-ція активації нейрона вихідного шару	H_{z_0}
БП	1	BFGS 280	Гіперболічна	Лінійна	1
БП	65	BFGS 78	Логістична	Експоненційна	3
БП	18	BFGS 139	Гіперболічна	Експоненційна	5
БП	23	BFGS 171	Гіперболічна	Логістична	8
БП	26	BFGS 248	Гіперболічна	Гіперболічна	9
БП	52	BFGS 390	Логістична	Експоненційна	10
БП	18	BFGS 79	Гіперболічна	Експоненційна	15
БП	23	BFGS 301	Гіперболічна	Логістична	20
БП	23	BFGS 190	Гіперболічна	Логістична	25
БП	28	BFGS 203	Логістична	Експоненційна	30

Висновок.

В результаті експерименту виявлено, що чіткої залежності структури та параметрів НМ від горизонту прогнозування не існує. Проте, все ж таки деякі закономірності існують. Наприклад, для архітектур з кількістю вхідних нейронів 54 і 65 оптимальними функціями активації для нейронів прихованого шару є сигмовидні (логістична і гіперболічна). Оптимальної кількості нейронів прихованого шару не існує для жодної архітектури, вона змінюється зі зміною горизонту прогнозування.

Експеримент №3.

Мета: Проаналізувати динаміку помилок прогнозу в залежності від горизонту.

План експерименту:

Провести аналіз тестових помилок кожної НМ в залежності від горизонту прогнозування.

Провести аналіз отриманих прогнозів, проаналізувати помилки прогнозу (MSE, MAPE).

Хід проведення та результати експерименту.

Був проведений аналіз тестових помилок кожної з моделей НМ в залежності від горизонту прогнозування. В результаті було виявлено як змінюється динаміка тестової помилки в залежності від кількості нейронів у вхідному шарі НМ. Також, було обчислено та проаналізовано помилки прогнозу кожної моделі НМ, а саме середньоквадратичної помилки (MSE) та середньої абсолютної помилки у відсотках (MAPE).

Нижче в таблиці 3.7 та на рис. 3.4 наведені значення тестової помилки для кожного типу НМ в залежності від горизонту прогнозування.

Таблиця 3.7 – Залежність тестової помилки від горизонту прогнозування для моделей з різною кількістю нейронів у вихідному шарі

$H z_0$	x			
	8	35	54	65
1	176,2696	179,0566	179,6523	174,5383
3	548,9546	538,0319	488,7541	519,3317
5	830,0528	780,9693	746,6812	646,2708
8	1172,827	1092,821	923,5649	891,8463
9	1259,356	1154,334	906,8135	838,5971
10	1438,984	1346,376	883,2173	820,7631
15	1985,201	1740,756	1464,558	1414,999
20	2361,673	2064,406	1648,109	1394,685
25	2653,244	2221,791	2050,414	1514,386
30	2948,412	2346,059	2277,992	2070,742

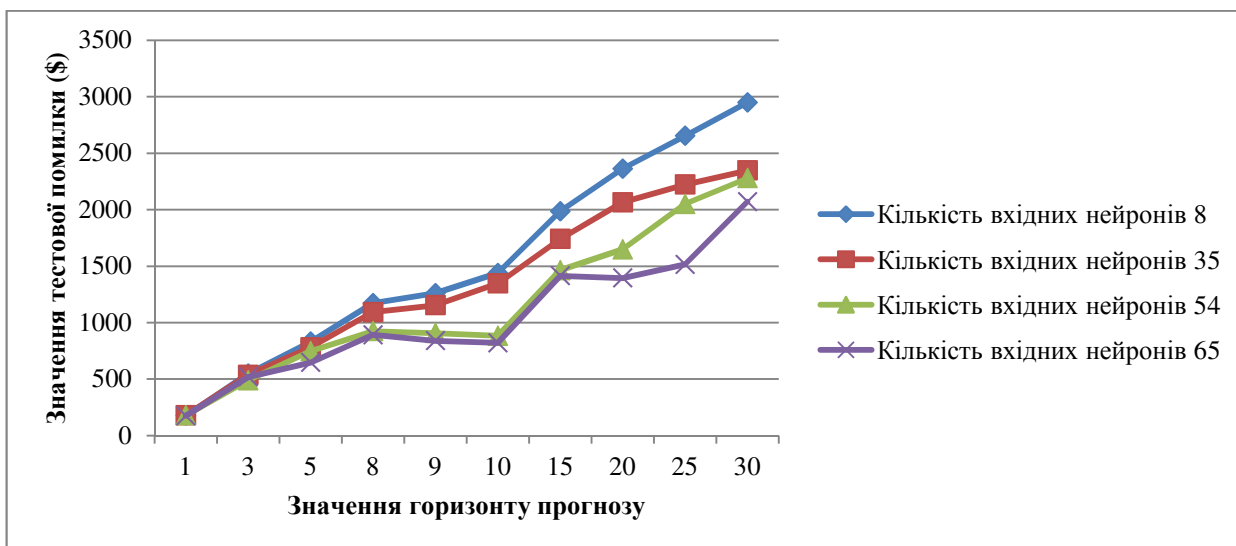

Рисунок 3.4 – Динаміка тестової помилки в залежності від горизонту прогнозування для моделей з різною кількістю нейронів у вихідному шарі

Як можна побачити з графіка (рис. 3.4) тестова помилка (помилка суми квадратів) зменшується зі збільшенням кількості вхідних нейронів. Тобто, неймережі краще навчаються і демонструють кращу узагальнюючу властивість, коли на вхідний шар подається більша кількість нейронів.

Перейдемо до розгляду отриманих прогнозів. На графіках, що розташовані нижче (рис. 3.5 - 3.8) зображена динаміка отриманих прогнозів у порівнянні з фактичними значеннями у період з 02.12.2019 по 14.01.2020 (Додаток В).

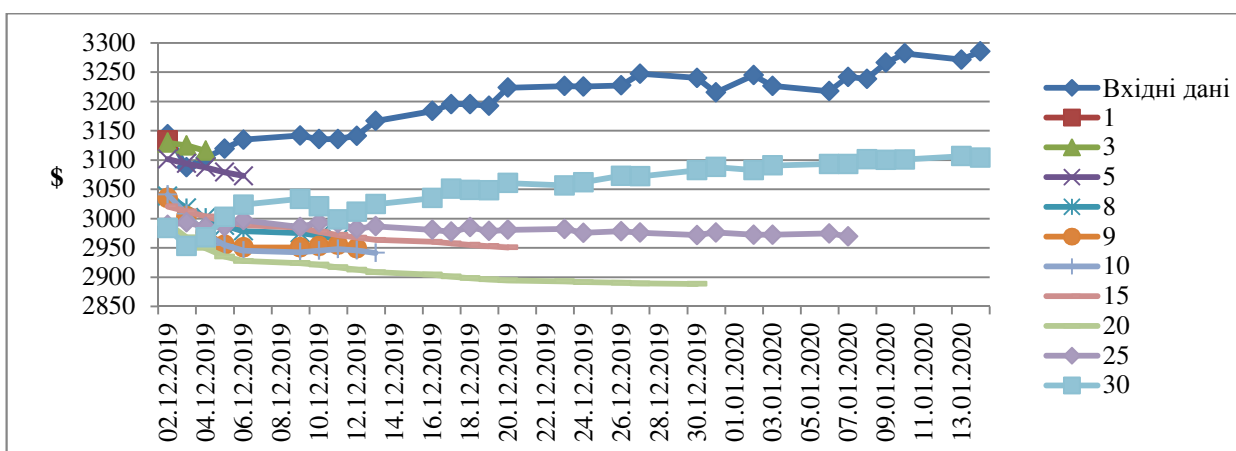
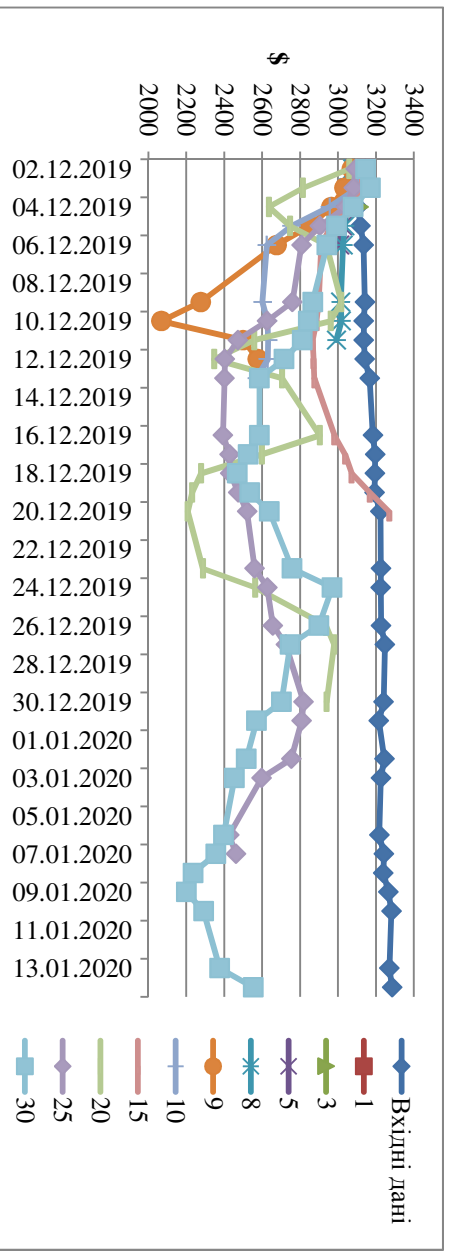
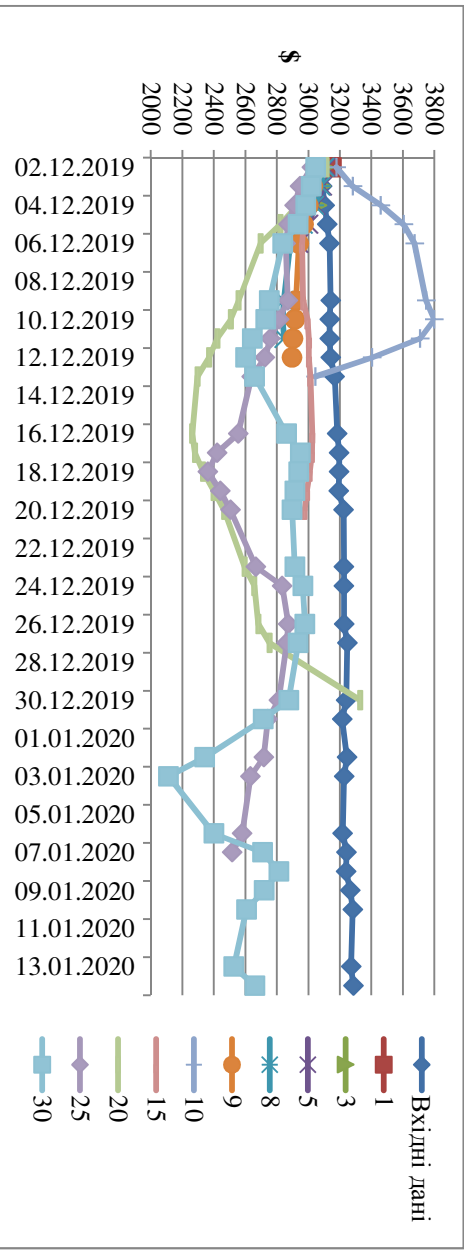
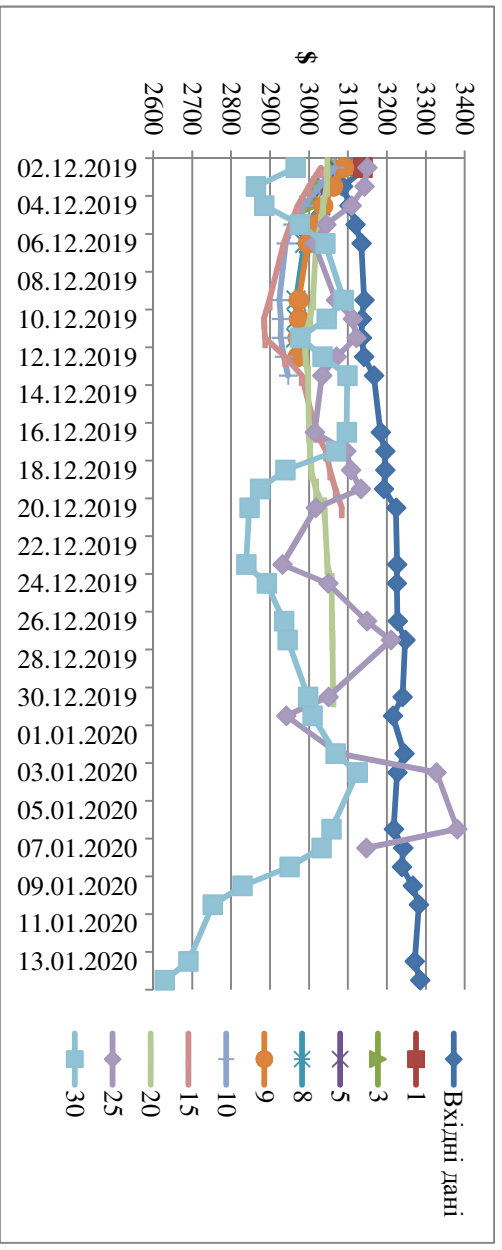

Рисунок 3.5 – Порівняльна динаміка фактичних і прогнозних значень для НМ

Візуально оцінивши отримані прогнози, можна зазначити, що в середньому, найменші відхилення від реальних значень демонструють мережі із кількістю вхідних нейронів $x = 35$.

Аналізуючи отримані значення середньоквадратичної помилки (MSE) (табл. 3.8) можна відмітити, що найменші середні значення помилок по всіх горизонтах прогнозу демонструють моделі ШНМ з кількістю вхідних нейронів $x = 35$ і $x = 8$.

Таблиця 3.8 – Залежність середньоквадратичної помилки (MSE) від горизонту прогнозування для моделей з різною кількістю нейронів у вихідному шарі

x	$H z_0$									
	1	3	5	8	9	10	15	20	25	30
8	112,9 33	585,4 52	1497, 55	19004, 47	26094, 93	29667, 26	34071, 91	71736, 28	44080, 5	21773, 96
3	48,52 96	6233, 74	8671, 6	16384, 17	16448, 19	31243, 28	31387, 56	23571, 62	18207, 81	83868, 58
5	1,585 68	1508, 87	11238 ,8	44223, 99	32571, 99	191109 ,4	24812, 59	390825 ,2	258498 ,8	242265 ,8
6	3,670 5	625,6 91	6202, 14	9768,4 14	324393 ,8	183550 ,3	34394, 41	324707 ,1	342288 ,9	378179

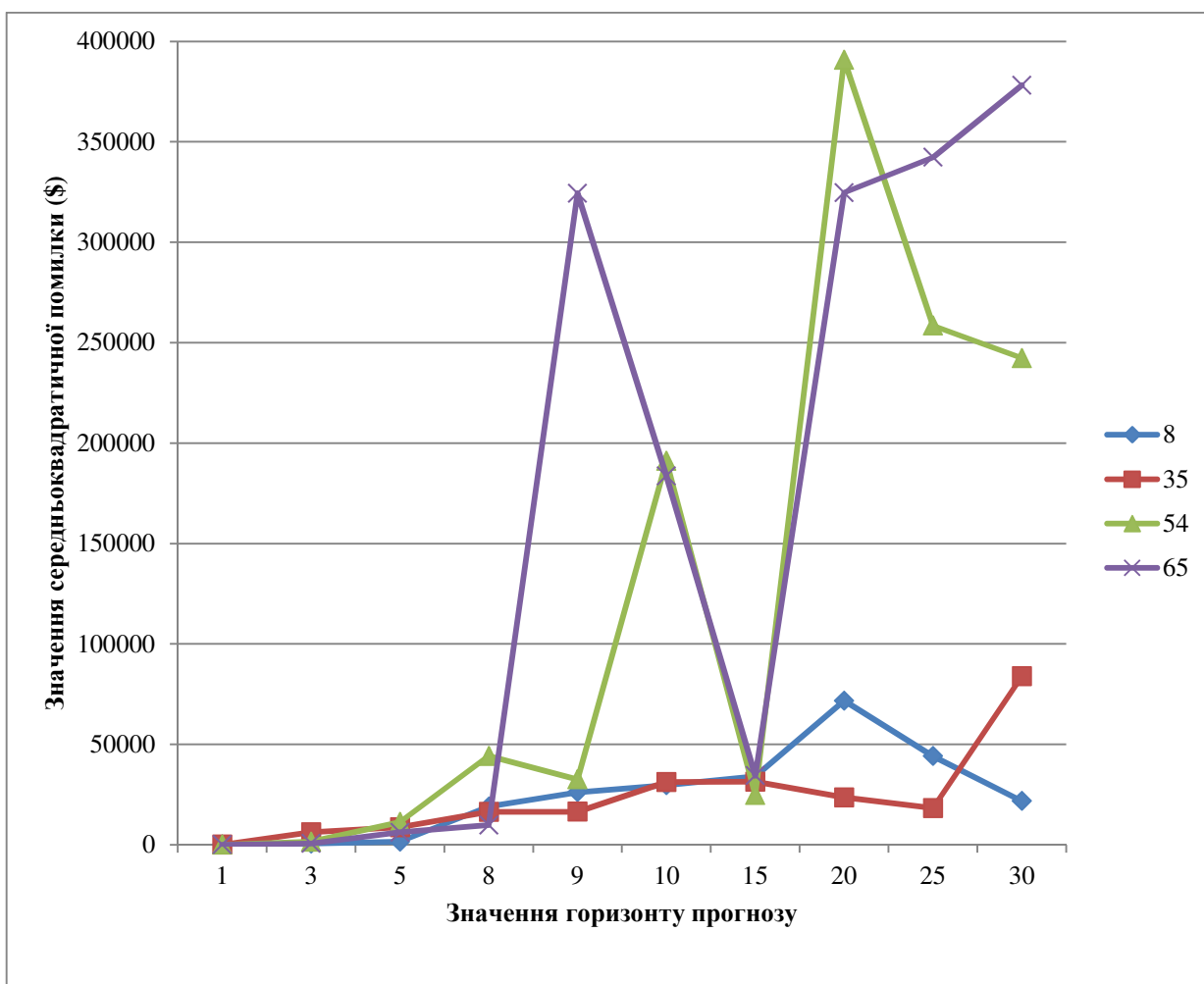

Рисунок 3.9 – Динаміка середньоквадратичної помилки (MSE) в залежності від горизонту прогнозування для моделей з різною кількістю нейронів у вихідному шарі

Мережі із кількістю вхідних нейронів $x = 54$ і $x = 65$ мають значно більше грубих помилок прогнозу (рис. 3.9). Слід відмітити, що середньоквадратична помилка для всіх мереж починає більше зростати із восьмого кроку горизонту прогнозування.

Помилка MAPE свідчить про дуже високу якість отриманих прогнозів для всіх моделей (табл. 3.9, рис. 3.10). Подекуди вона складає менше одного відсотка. Найбільше її значення – 17 відсотків. Найменше середнє значення помилки MAPE за всіма кроками горизонту прогнозу мають моделі ШНМ з кількістю вхідних нейронів $x = 35$ (2,1%).

Таблиця 3.9 – Залежність середньої абсолютної помилки прогнозу (MAPE) від горизонту прогнозування для моделей з різною кількістю нейронів у вихідному шарі

x	H_{z_0}									
	1	3	5	8	9	10	15	20	25	30
8	0,338 02	0,688 99	1,065 52	4,2604 28	5,0167 65	5,3065 92	5,5564 01	8,1055 11	6,3416 24	4,5645 23
35	0,007 39	0,245 73	0,467 63	0,9874 83	1,1198 19	1,7777 5	2,7010 72	3,0852 44	2,8885 29	7,6618 43
54	0,001 34	0,109 59	0,429 07	1,4921 46	1,6008 86	4,0855 11	2,3668 85	11,675 86	12,174 82	13,394 81
65	0,002 03	0,055 22	0,371 83	0,7826 35	4,3850 03	3,9400 8	2,5158 2	10,211 84	13,911 96	16,753 64

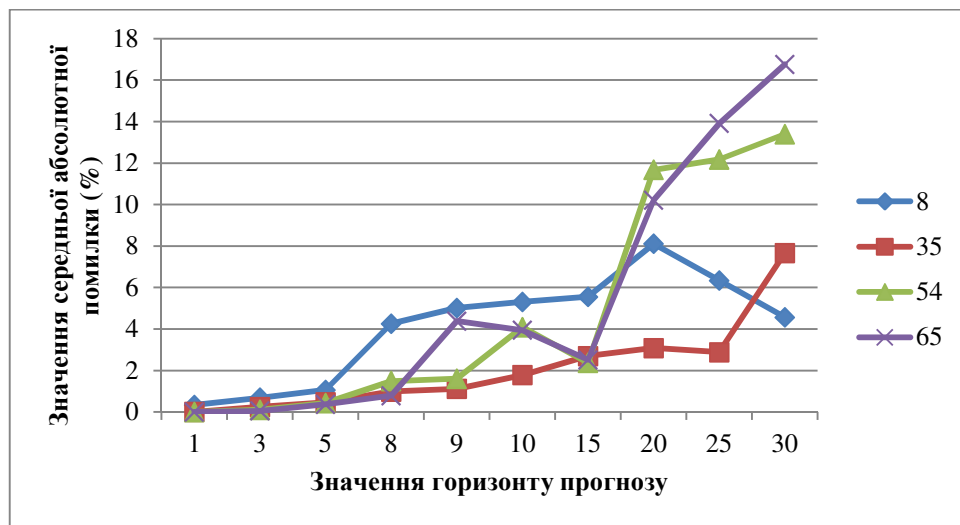

Рисунок 3.10 – Динаміка середньої абсолютної помилки прогнозу (MAPE) в залежності від горизонту прогнозування для моделей з різною кількістю нейронів у вихідному шарі

Можна відмітити, що як і у випадку динаміки середньоквадратичної помилки, середня абсолютна помилка демонструє збільшення темпу зростання, починаючи з восьмого кроку горизонту прогнозування.

Висновок.

Результатом аналізу тестових помилок став висновок про те, що чим більша кількість нейронів подається на вхід ШНМ тим кращу узагальнюючу властивість вона має і краще навчається. Тобто, найкращими в цьому плані є мережі із кількістю вхідних нейронів $x = 65$.

Аналіз середньоквадратичної помилки (MSE) та середньої абсолютної помилки прогнозу (MAPE) свідчить про те, що, по-перше, точність усіх прогнозів є високою, найвищу точність в середньому мають мережі із кількістю вхідних нейронів $x = 35$. По-друге, якість прогнозів зменшується починаючи з восьмого кроку горизонту прогнозування. Тобто, доцільно робити прогноз не більше ніж на 5 кроків уперед. Якщо брати це до уваги, то тоді найкращою кількістю вхідних нейронів для прогнозування обраного ЧР є $x = 65$, тому що при горизонті прогнозування $H_{z_0} \in \{1,3,5\}$ саме мережі із такою кількістю нейронів у вхідному шарі в середньому демонструють найбільш високу точність прогнозу (MAPE = 0,14%).

Отже, за результатами трьох експериментів можна зробити такі висновки:

- а) Оптимальним горизонтом прогнозування для обраного ЧР (S&P 500) є $H_{z_0} \in \{1,3,5\}$;
- б) Оптимальною кількістю вхідних нейронів є $x = 65$;
- в) Оптимальної кількості нейронів у прихованому шарі не існує;
- г) Оптимальними функціями активації для нейронів прихованого шару є сигмовидні (логістична та гіперболічна), оптимальних функцій активації для нейрону вихідного шару немає.

3.3 Верифікація прогнозної моделі для динаміки індексу S&P

Попередні експерименти проводились на даних динаміки індексу S&P 500 в період з 02.01.2014 до 31.12.2019 року, тобто в період до пандемії коронавірусу, коли динаміка досліджуваного ЧР була більш стабільною, без

суттєвих коливань. Засновуючись на результатах проведених експериментів доцільно провести тестування найкращих моделей ШНМ на даних в період розпаду пандемії коронавірусу у світі, а саме з 02.01.2020 до 03.11.2020 року.

Як можна побачити на графіку (рис. 3.11), на відміну від попереднього досліджуваного періоду на цьому відрізку наявні серйозні коливання динаміки. Періоди падіння тепер більш довгі та суттєві. Має місце великий спад з 18.02.2020 по 23.03.2020 року коли рівень індексу впав до рекордно низької позначки (2290,7 \$) за останні кілька років. Проте, одразу ціна індексу почала зростати і в середині жовтня вийшла на рівень кінця 2019 року.

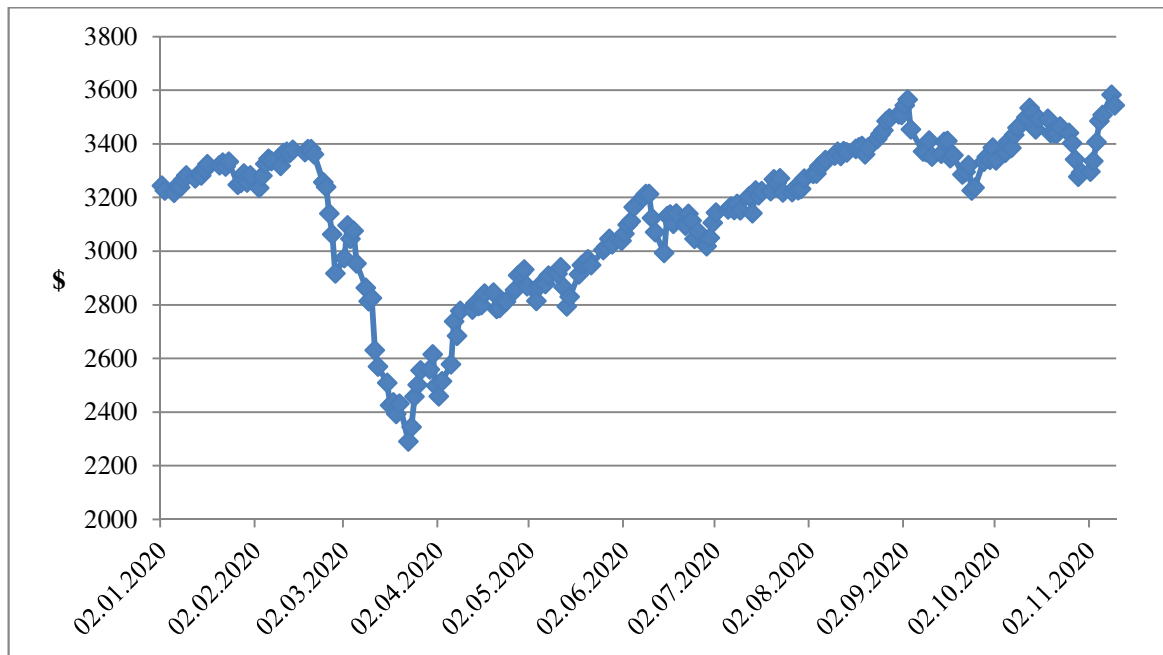

Рисунок 3.11 – Динаміка індексу S&P 500 в період з 02.01.2020 до 10.11.2020 року

Отже, перейдемо до побудови прогнозів. В попередньому пункті були визначені оптимальні параметри ШНМ, що забезпечують найкращу якість прогнозів, а саме:

- а) Горизонт прогнозування $H z_0 \in \{1, 3, 5\}$;

б) Кількість вхідних нейронів, що обирається з нечіткої множини глибини пам'яті $x = 65$;

в) Функції активації нейронів прихованого шару мають бути логістична або гіперболічна.

Оптимальної кількості нейронів у прихованому шарі та функції активації нейрону вихідного шару в результаті експериментів визначено не було, тобто ці параметри підлягають експериментуванню.

Нижче представлена архітектура отриманих моделей (табл. 3.10).

Таблиця 3.10 – Архітектура отриманих моделей ШНМ

Тип моделі НМ	Кількість нейронів прихованого шару	Тестова помилка	Алгоритм навчання	Ф-ція активації нейронів прихованого шару	Ф-ція активації нейрона вихідного шару	H_{z_0}
БП	1	737,2524	BFGS 27	Логістична	Лінійна	1
БП	12	679,8135	BFGS 45	Логістична	Логістична	3
БП	11	607,519	BFGS 47	Логістична	Гіперболічна	5

Можна відмітити, що оптимальною кількістю нейронів прихованого шару для моделі з горизонтом прогнозування $H_{z_0} = 1$ знову є 1 нейрон. Взагалі, на відміну від результатів попередніх експериментів кількість нейронів у прихованому шарі є досить невеликою. Для кожної моделі оптимальними функціями активації нейронів прихованого шару виявились логістичні. Для нейрона вихідного шару однієї оптимальної функції активації виявлено знову не було. Значно зменшилась кількість кроків до зупинки алгоритму навчання. Це можна пояснити тим, що ШНМ обробляли набагато меншу кількість спостережень.

Проаналізуємо тестові помилки. На графіку, що розташовується нижче (рис. 3.12) можна побачити порівняльну динаміку тестової помилки для мереж з експерименту номер 3 та теперішні значення.

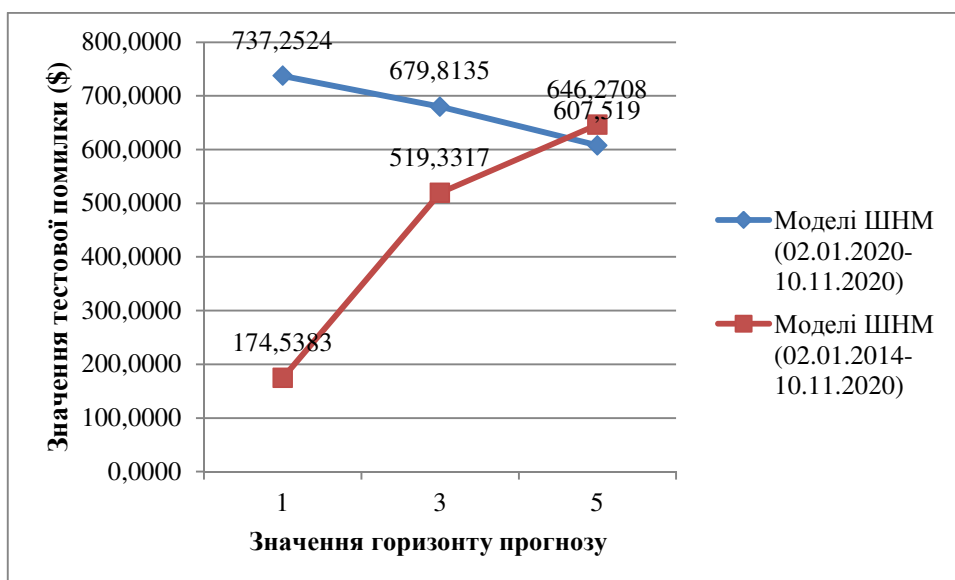

Рисунок 3.12 – Порівняльна динаміка тестової помилки в залежності від горизонту прогнозування

На графіку видно, що динаміка тестової помилки за новий період суттєво відрізняється. Вона спадаюча, а не зростаюча. Тобто, мережі демонструють кращу якість навчання зі збільшенням горизонту прогнозування. Суттєво збільшились значення на першому і третьому кроці горизонту прогнозу.

Перейдемо до аналізу отриманих прогнозних значень (Додаток Г).

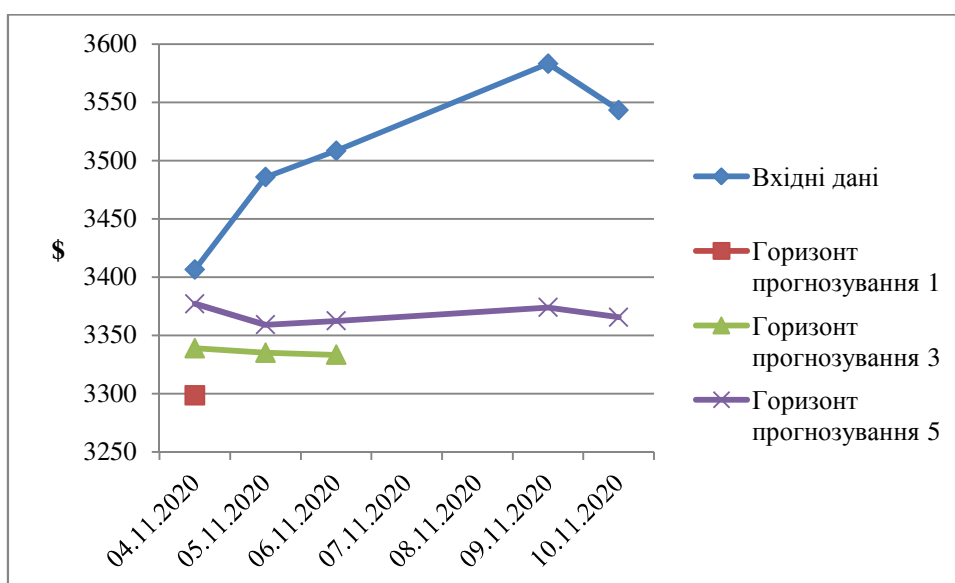

Рисунок 3.13 – Порівняльна динаміка фактичних і прогнозних значень

Як можна побачити з графіка вище (рис. 3.13) відхилення прогнозних показників збільшилися порівняно з результатами моделей ШНМ з експерименту №3.

На графіку нижче (рис. 3.14) розташовується порівняльна динаміка середньоквадратичної помилки (MSE).

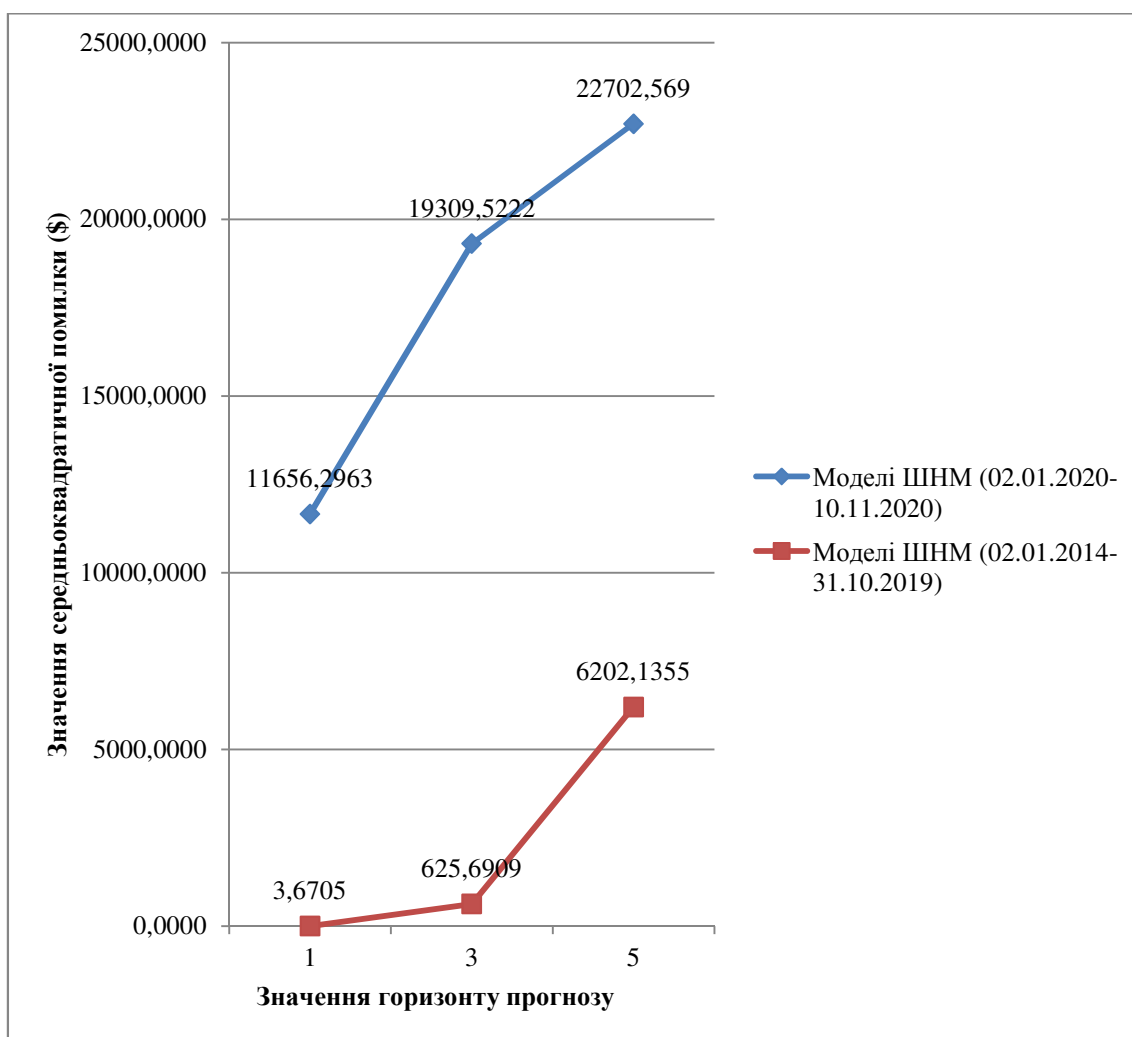

Рисунок 3.14 – Порівняльна динаміка середньоквадратичної помилки (MSE) в залежності від горизонту прогнозування (Додаток Д)

Як бачимо нові моделі демонструють значно більше грубих помилок і викидів.

На графіку нижче (рис. 3.15) представлено результати порівняння середньої абсолютної помилки прогнозу (MAPE).

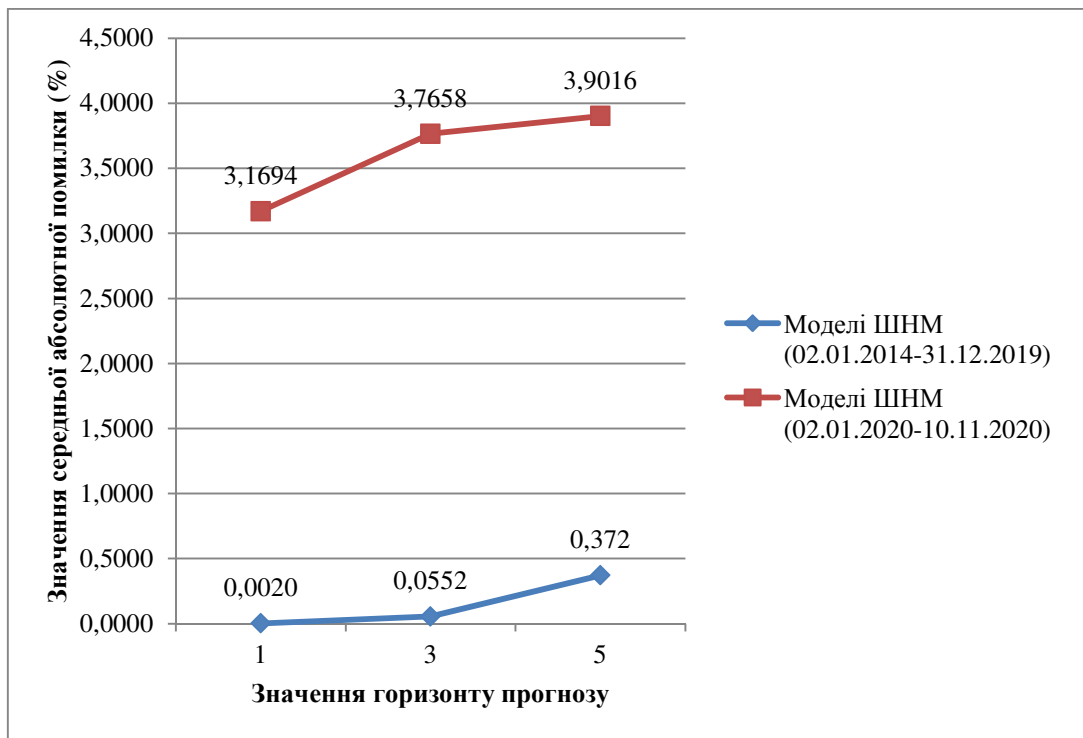

Рисунок 3.15 – Порівняльна динаміка середньої абсолютної помилки прогнозу (MAPE) в залежності від горизонту прогнозування (Додаток Д)

Результати розрахунків середньої абсолютної помилки демонструють, що точність прогнозів впала приблизно на 3%, проте вона все ще залишається достатньо високою.

Отже, підводячи підсумки можна сказати, що на нових даних ШНМ працюють гірше і якість прогнозів зменшилась. Це пояснюється двома речами:

1) змінився характер динаміки ЧР, він містить більше коливань, хоча напрямок тренду лишився зростаючим;

2) на вхід НМ подається значно менша кількість даних.

Можна відзначити, що на нових даних змінилась динаміка всіх помилок. Тепер вона є спадною, а не зростаючою. Тобто, зі збільшенням горизонту підвищилась якість роботи мереж і зросла точність прогнозів.

ВИСНОВКИ

У роботі розглядалася задача прогнозування фінансових часових рядів на базі апарату штучних нейронних мереж.

В результаті її виконання проведено дослідження щодо значення та особливостей динаміки фінансових інструментів на фондових ринках, розглянуто основні підходи та методи, які використовуються для їх моделювання та прогнозування.

З'ясовано, що нейронні мережі мають широке застосування для прогнозування динаміки, зокрема, фінансових інструментів на фондових ринках. Проте, при огляді публікацій результатів такого прогнозування виявлено, що, незважаючи на визнання нелінійного характеру цієї динаміки, її особливості такі як персистентність відповідних часових рядів та характеристики їх глибини пам'яті не було враховано.

У роботі проаналізовано характеристики нейронних мереж як інструменту прогнозування економічної динаміки, особливості їх архітектури та основних її елементів. В результаті складено план проведення експериментальних досліджень з прогнозування на базі нейронної мережі динаміки обраного фінансового інструменту з урахуванням використання показників його глибини пам'яті.

Для дослідження було обрано динаміку фондового індексу S&P 500.

Для реалізації моделей було вибрано тип архітектури нейронної мережі – багатосаровий персептрон. Реалізація моделей здійснена в пакеті STATISTICA.

Для дослідження характеру поведінки динаміки фондового індексу S&P 500, наявності довгострокової пам'яті та визначення показників глибини пам'яті було проведено передпрогнозний аналіз із застосуванням методології комплексного фрактального аналізу обраного часового ряду за період з 02.01.2014 по 10.11.2020 року. В результаті було отримано нечітку множину глибини пам'яті і визначено, що найчастіше пам'ять зберігається впродовж 8,

35, 54 та 65 днів ($L = \{l\} = \{8, 34, 54, 65\}$). Саме ці показники використовувались в якості параметрів нейронної мережі.

Проведення експериментальних досліджень було спрямовано на дослідження впливу глибини пам'яті часового ряду на параметри та архітектуру нейронної мережі.

За результатами проведених прогнозних експериментів на базі апарату штучних нейронних мереж можна зробити такі висновки:

а) горизонт прогнозування для обраного ЧР (S&P 500) доцільно обмежувати значення $H_{z_0} = 5$. У разі його збільшення похибка прогнозу швидко зростає;

б) за кількість вхідних нейронів доцільно обирати значення $x = 65$. Це є результатом наявності у часовому ряді довгострокової пам'яті, що виявляється у значному впливі попередніх рівнів часового ряду на поточне значення;

в) оптимальної кількості нейронів у прихованому шарі не існує;

г) оптимальними функціями активації для нейронів прихованого шару є сигмовидні (логістична та гіперболічна), оптимальних функцій активації для нейрону вихідного шару немає.

Аналіз середньоквадратичної помилки (MSE) та середньої абсолютної помилки прогнозу (MAPE) свідчить про те, що, по-перше, точність усіх прогнозів є високою. По-друге, якість прогнозів зменшується починаючи з восьмого кроку (горизонту прогнозування). Тобто, доцільно робити прогноз не більше ніж на 5 кроків уперед.

Найкращі отримані моделі штучних нейромереж були протестовані на новому (актуальному) відрізку даних – час, який припадає на початок та розвиток пандемії Covid-19. Результати середньої абсолютної похибки демонструють, що точність прогнозів впала приблизно на 3%, проте вона все ще залишається достатньо високою.

Отже, підводячи підсумки можна сказати, що на нових даних ШНМ працюють гірше і якість прогнозів зменшилась. Це пояснюється двома речами:

1) у зв'язку з розвитком пандемії Covid-19 змінився характер динаміки часових рядів, він містить більше коливань, хоча напрямок тренду лишився зростаючим;

2) на вхід НМ подається значно менша кількість даних.

Отримані у роботі результати можуть бути корисними при розробці та застосуванні інформаційного забезпечення для підтримки прийняття рішень інституціональних та портфельних інвесторів, що працюють на фондових ринках.

ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАНЬ

1. Про цінні папери та фондовий ринок: Закон України від 28.12.2014 № 76-VIII. Дата оновлення: 28.09.2017. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=3480-15#Text> (дата звернення: 16.10.2020).
2. Назаренко Л. В. Визначення сутності поняття «Фондовий ринок». *Збірник наукових праць*. 2014. Випуск 40. С. 211–216.
3. Г.Б. Поляк. Фінанси. Грошовий обіг. Кредит: підручник для студентів вузів, які навчаються за напрямками економіки (080100) та менеджменту (080500). – 3-е вид., перероб. і доп. Москва : ЮНИТИ-ДАНА, 2008. 639 с.
4. Про Концепцію функціонування та розвитку фондового ринку України: Постанова Верховної Ради України від 22.09.1995 р. № 33 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/342/95-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 16.10.2020).
5. Фондовий ринок: підручник. В 2-х кн. — Кн. 1. Затверджено МОН/За ред. В.Д. Базилевича. — Київ, 2015. 621 с.
6. Інструменти фондового ринку URL: http://1fin.ru/?id=281&t=1191#:~:text=_ (дата звернення: 16.10.2020).
7. Ковальов В.В. Курс фінансового менеджменту: Підручник. Велбі, 2008. 448 с.
8. Фондові індекси URL: <https://index.minfin.com.ua/markets/stock/> (дата звернення: 16.10.2020).
9. И.К. Ключніков, О.А. Молчанова, О.И. Ключніков. Фондові біржі: ввідний курс: навч.-метод. посіб. Москва : Фінанси і статистика, 2014. 200 с.
10. Що таке індексне інвестування URL: https://www.dv.ee/birzha/2018/04/18/chto-takoe-indeksnoe-investirovanie__ (дата звернення: 16.10.2020).

11. Мировые фондовые индексы: S&P 500 (SPX) URL: <https://ffin.ru/market/directory/indexes/21625/> (дата звернення: 16.10.2020).
12. Вся правда об S&P 500: Для чего он нужен и как на нем заработать? URL: <https://bcs-express.ru/novosti-i-analitika/vsia-pravda-ob-s-p-500-dlia-chego-on-nuzhen-i-kak-na-nem-zarabotat> (дата звернення: 16.10.2020).
13. What is the Weighting of the S&P 500? URL: <https://www.thebalance.com/what-is-the-sector-weighting-of-the-s-and-p-500-4579847#:~:text=S%26P%20500%20Sector%20and%20Industry%20Weighting&text=As%20of%20April%2030%2C%202020,Communications%3A%2010.8%25> (дата звернення: 16.10.2020).
14. Как заработать на S&P 500. Обзор и аналітика. URL: <https://allbinoptions.com/kak-zarabotat-na-fondovom-indekse-sp-500.html> (дата звернення: 16.10.2020).
15. Цінні папери: підручник/В. Д. Базилевич, В. М. Шелудько, Н. В. Ковтун та ін. ; за ред. В. Д. Базилевича. Київ : Знання, 2011. 1094 с.
16. Рынок ценных бумаг: Учебник / Под ред. В.А. Галанова, А.И. Басова. - 2-е изд., перераб. и доп. Москва : Финансы и статистика, 2006. 448 с
17. Journal of Finance, Volume 25, Issue 2, Papers and Proceedings of Twenty-Eighth Annual Meeting of the American Finance Association New York, N.Y. December, 28-30, 1969(May, 1970).
18. Подвальный Е. С., Маслобойщиков Е. В. Особенности использования нейросетевого прогнозирования финансовых временных рядов // *Вестник Воронежского государственного технического университета*. 2011. №10.
19. M. Majumder, and A. Hussian, “Forecasting of Indian Stock Market Index Using Artificial Neural Network”
20. C. D. Tilakaratne, S. A. Morris, M. A. Mammadov, and C. P. Hurst, “Predicting stock market index trading signals using neural networks,” in *Proceedings of the 14th Annual Global Finance Conference (GFC'07)*, pp. 171–179, Melbourne, Australia, September 2007.

21. K. Schierholt, and C.H. Dagli, "Stock market prediction using different neural network classification architectures," *Proceedings of the IEEE/IAFE 1996 Conference on Computational Intelligence for Financial Engineering*, pp.72-78, 1996.
22. Максишко Н. К. Оцінювання системних характеристик економічної динаміки на базі результатів комплексного фрактального аналізу. *Вісник Запорізького національного університету : збірник наукових статей. Економічні науки*. 2011. №2(10). С. 119–130.
23. Штепа В. Навчально-методичний комплекс з дисципліни: НЕЙРОННІ МЕРЕЖІ. Київ: НУБіПУ, 2010.
24. Новотарський М.А., Нестеренко Б.Б. Штучні нейронні мережі: обчислення. Київ : Ін-т математики НАН України, 2004. 408 с.
25. Типы нейронных сетей. Принцип их работы и сфера применения URL: <https://otus.ru/nest/post/1263/> (дата звернення: 16.10.2020).
26. Хайкин С. Нейронные сети: полный курс. - 2 изд. Москва: Издательский дом Вильямс, 2006.
27. Кононюк А. Ю. Нейронні мережі і генетичні алгоритми. Київ : «Корнійчук», 2008. 446 с.
28. Рутковская Д., Пилинский М., Рутковский Л. Нейронные сети, генетические алгоритмы и нечеткие системы: Пер. с польского И.Д. Рудинского. Москва : Горячая линия – Телеком, 2006. 452.: ил.
29. Fletcher, R. *Practical methods of optimization* / R. Fletcher. Wiley, 2000. 450 p.
30. Data mining: выбор приоритетов и нейронные сети URL: <https://softline.ru/about/blog/data-mining-vyibor-prioritetov-i-neyronnyie-seti> (дата звернення: 16.10.2020).
31. Воронов И.В., Политов Е.А., Ефременко В.М. Использование нейронной сети для краткосрочного прогнозирования электропотребления промышленного предприятия / *Вестн. КузГТУ*. 2006, №6.

32. Головачев С. С. Использование искусственных нейронных сетей для прогнозирования американского фондового рынка в период кризиса // *Управление экономическими системами: электронный научный журнал*. 2012. №47.

33. Мицель А. А., Ефремова Е. А. Прогнозирование динамики цен на фондовом рынке // *Известия Томского политехнического университета*. 2006. №8 .

34. Павлова А.И., Лончакова О.Ю. Сравнительный анализ применения нейронных сетей для аппроксимации функций // *Science Time*. 2015. №5.

35. Выбор параметров сети. URL: http://mei06.narod.ru/sem7/iis/shpora/page2_9.htm (дата звернения: 16.10.2020).

36. Huaiqin Wu. Global stability analysis of a general class of discontinuous neural networks with linear growth activation functions // *Information Sciences*. — 2009. — Т. 179, вып. 19. — С. 3432–3441.

37. Jan Snyman. *Practical Mathematical Optimization: An Introduction to Basic Optimization Theory and Classical and New Gradient-Based Algorithms*. — Springer Science & Business Media, 2005.

38. S&P 500 URL: <https://finance.yahoo.com/quote/ES%3DF/history?p=ES%3DF> (дата звернения: 16.10.2020).

39. StatSoft Inc. URL: <http://statsoft.ru/> (дата звернения: 16.10.2020).

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

Вхідні дані для дослідження

Таблиця А.1 – Щоденні ціни часових рядів за період з 02.01.2014 по 10.10.2020 [39]

Період	Дата	Ціна відкриття	Період	Дата	Ціна відкриття
1	02.01.2014	1845,85999	37	25.02.2014	1847,66
2	03.01.2014	1833,20996	38	26.02.2014	1845,79
3	06.01.2014	1832,31006	39	27.02.2014	1844,9
4	07.01.2014	1828,70996	40	28.02.2014	1855,12
5	08.01.2014	1837,90002	41	03.03.2014	1857,68
6	09.01.2014	1839	42	04.03.2014	1849,23
7	10.01.2014	1840,06006	43	05.03.2014	1874,05
8	13.01.2014	1841,26001	44	06.03.2014	1874,18
9	14.01.2014	1821,35999	45	07.03.2014	1878,52
10	15.01.2014	1840,52002	46	10.03.2014	1877,86
11	16.01.2014	1847,98999	47	11.03.2014	1878,26
12	17.01.2014	1844,22998	48	12.03.2014	1866,15
13	21.01.2014	1841,05005	49	13.03.2014	1869,06
14	22.01.2014	1844,70996	50	14.03.2014	1845,07
15	23.01.2014	1842,29004	51	17.03.2014	1842,81
16	24.01.2014	1826,95996	52	18.03.2014	1858,92
17	27.01.2014	1791,03003	53	19.03.2014	1872,25
18	28.01.2014	1783	54	20.03.2014	1860,09
19	29.01.2014	1790,15002	55	21.03.2014	1874,53
20	30.01.2014	1777,17004	56	24.03.2014	1867,67
21	31.01.2014	1790,88001	57	25.03.2014	1859,48
22	03.02.2014	1782,68005	58	26.03.2014	1867,09
23	04.02.2014	1743,81995	59	27.03.2014	1852,11
24	05.02.2014	1753,38001	60	28.03.2014	1850,07
25	06.02.2014	1752,98999	61	31.03.2014	1859,16
26	07.02.2014	1776,01001	62	01.04.2014	1873,96
27	10.02.2014	1796,19995	63	02.04.2014	1886,61
28	11.02.2014	1800,44995	64	03.04.2014	1891,43
29	12.02.2014	1820,12	65	04.04.2014	1890,25
30	13.02.2014	1814,81995	66	07.04.2014	1863,92
31	14.02.2014	1828,45996	67	08.04.2014	1845,48
32	18.02.2014	1839,03003	68	09.04.2014	1852,64
33	19.02.2014	1838,90002	69	10.04.2014	1872,28
34	20.02.2014	1829,23999	70	11.04.2014	1830,65
35	21.02.2014	1841,06995	71	14.04.2014	1818,18
36	24.02.2014	1836,78003	72	15.04.2014	1831,45

Продовження таблиці А.1

Період	Дата	Ціна відкриття	Період	Дата	Ціна відкриття
73	16.04.2014	1846,01	120	25.06.2014	1949,27
74	17.04.2014	1861,73	121	26.06.2014	1959,89
75	21.04.2014	1865,79	122	27.06.2014	1956,56
76	22.04.2014	1872,57	123	30.06.2014	1960,79
77	23.04.2014	1879,32	124	01.07.2014	1962,29
78	24.04.2014	1881,97	125	02.07.2014	1973,06
79	25.04.2014	1877,72	126	03.07.2014	1975,88
80	28.04.2014	1865	127	07.07.2014	1984,22
81	29.04.2014	1870,78	128	08.07.2014	1976,39
82	30.04.2014	1877,1	129	09.07.2014	1965,1
83	01.05.2014	1884,39	130	10.07.2014	1966,67
84	02.05.2014	1885,3	131	11.07.2014	1965,76
85	05.05.2014	1879,45	132	14.07.2014	1969,86
86	06.05.2014	1883,69	133	15.07.2014	1977,36
87	07.05.2014	1868,53	134	16.07.2014	1976,35
88	08.05.2014	1877,39	135	17.07.2014	1979,75
89	09.05.2014	1875,27	136	18.07.2014	1961,54
90	12.05.2014	1880,03	137	21.07.2014	1976,93
91	13.05.2014	1896,75	138	22.07.2014	1975,65
92	14.05.2014	1897,13	139	23.07.2014	1985,32
93	15.05.2014	1888,16	140	24.07.2014	1988,07
94	16.05.2014	1871,19	141	25.07.2014	1984,6
95	19.05.2014	1876,66	142	28.07.2014	1978,25
96	20.05.2014	1884,88	143	29.07.2014	1980,03
97	21.05.2014	1873,34	144	30.07.2014	1973,21
98	22.05.2014	1888,19	145	31.07.2014	1965,14
99	23.05.2014	1893,32	146	01.08.2014	1929,8
100	27.05.2014	1902,01	147	04.08.2014	1926,62
101	28.05.2014	1911,77	148	05.08.2014	1936,34
102	29.05.2014	1910,6	149	06.08.2014	1917,29
103	30.05.2014	1920,33	150	07.08.2014	1923,03
104	02.06.2014	1923,87	151	08.08.2014	1910,35
105	03.06.2014	1923,07	152	11.08.2014	1933,43
106	04.06.2014	1923,06	153	12.08.2014	1935,73
107	05.06.2014	1928,52	154	13.08.2014	1935,6
108	06.06.2014	1942,41	155	14.08.2014	1947,41
109	09.06.2014	1948,97	156	15.08.2014	1958,87
110	10.06.2014	1950,34	157	18.08.2014	1958,36
111	11.06.2014	1949,37	158	19.08.2014	1972,73
112	12.06.2014	1943,35	159	20.08.2014	1980,46
113	13.06.2014	1930,8	160	21.08.2014	1986,82
114	16.06.2014	1934,84	161	22.08.2014	1992,6
115	17.06.2014	1937,15	162	25.08.2014	1991,74
116	18.06.2014	1942,73	163	26.08.2014	1998,59
117	19.06.2014	1957,5	164	27.08.2014	2000,54
118	20.06.2014	1960,45	165	28.08.2014	1997,42
119	23.06.2014	1962,92	166	29.08.2014	1998,45
120	24.06.2014	1961,97	167	02.09.2014	2004,07

Продовження таблиці А.1

Період	Дата	Ціна відкриття	Період	Дата	Ціна відкриття
168	03.09.2014	2003,57	216	10.11.2014	2032,01
169	04.09.2014	2001,67	217	11.11.2014	2038,2
170	05.09.2014	1998	218	12.11.2014	2037,75
171	08.09.2014	2007,17	219	13.11.2014	2039,21
172	09.09.2014	2000,73	220	14.11.2014	2039,74
173	10.09.2014	1988,41	221	17.11.2014	2038,29
174	11.09.2014	1992,85	222	18.11.2014	2041,48
175	12.09.2014	1996,74	223	19.11.2014	2051,16
176	15.09.2014	1986,04	224	20.11.2014	2045,87
177	16.09.2014	1981,93	225	21.11.2014	2057,46
178	17.09.2014	1999,3	226	24.11.2014	2065,07
179	18.09.2014	2003,07	227	25.11.2014	2070,15
180	19.09.2014	2012,74	228	26.11.2014	2067,36
181	22.09.2014	2009,08	229	28.11.2014	2074,78
182	23.09.2014	1992,78	230	01.12.2014	2065,78
183	24.09.2014	1983,34	231	02.12.2014	2053,77
184	25.09.2014	1997,32	232	03.12.2014	2067,45
185	26.09.2014	1966,22	233	04.12.2014	2073,64
186	29.09.2014	1978,96	234	05.12.2014	2072,78
187	30.09.2014	1978,21	235	08.12.2014	2074,84
188	01.10.2014	1971,44	236	09.12.2014	2056,55
189	02.10.2014	1945,83	237	10.12.2014	2058,86
190	03.10.2014	1948,12	238	11.12.2014	2027,92
191	06.10.2014	1970,01	239	12.12.2014	2030,36
192	07.10.2014	1962,36	240	15.12.2014	2005,03
193	08.10.2014	1935,55	241	16.12.2014	1986,71
194	09.10.2014	1967,68	242	17.12.2014	1973,77
195	10.10.2014	1925,63	243	18.12.2014	2018,98
196	13.10.2014	1905,65	244	19.12.2014	2061,04
197	14.10.2014	1877,11	245	22.12.2014	2069,28
198	15.10.2014	1874,18	246	23.12.2014	2081,48
199	16.10.2014	1855,95	247	24.12.2014	2083,25
200	17.10.2014	1864,91	248	26.12.2014	2084,3
201	20.10.2014	1885,62	249	29.12.2014	2087,63
202	21.10.2014	1909,38	250	30.12.2014	2088,49
203	22.10.2014	1941,29	251	31.12.2014	2082,11
204	23.10.2014	1931,02	252	02.01.2015	2058,9
205	24.10.2014	1951,59	253	05.01.2015	2054,44
206	27.10.2014	1962,97	254	06.01.2015	2022,15
207	28.10.2014	1964,14	255	07.01.2015	2005,55
208	29.10.2014	1983,29	256	08.01.2015	2030,61
209	30.10.2014	1979,49	257	09.01.2015	2063,45
210	31.10.2014	2001,2	258	12.01.2015	2046,13
211	03.11.2014	2018,21	259	13.01.2015	2031,58
212	04.11.2014	2015,81	260	14.01.2015	2018,4
213	05.11.2014	2015,29	261	15.01.2015	2013,75
214	06.11.2014	2023,33	262	16.01.2015	1992,25
215	07.11.2014	2032,36	263	20.01.2015	2020,76

Продовження таблиці А.1

Період	Дата	Ціна відкриття	Період	Дата	Ціна відкриття
264	21.01.2015	2020,19	312	01.04.2015	2067,63
265	22.01.2015	2034,3	313	02.04.2015	2060,03
266	23.01.2015	2062,98	314	06.04.2015	2064,87
267	26.01.2015	2050,42	315	07.04.2015	2080,79
268	27.01.2015	2047,86	316	08.04.2015	2076,94
269	28.01.2015	2032,34	317	09.04.2015	2081,29
270	29.01.2015	2002,45	318	10.04.2015	2091,51
271	30.01.2015	2019,35	319	13.04.2015	2102,03
272	02.02.2015	1996,67	320	14.04.2015	2092,28
273	03.02.2015	2022,71	321	15.04.2015	2097,82
274	04.02.2015	2048,86	322	16.04.2015	2105,96
275	05.02.2015	2043,45	323	17.04.2015	2102,58
276	06.02.2015	2062,28	324	20.04.2015	2084,11
277	09.02.2015	2053,47	325	21.04.2015	2102,82
278	10.02.2015	2049,38	326	22.04.2015	2098,27
279	11.02.2015	2068,55	327	23.04.2015	2107,21
280	12.02.2015	2069,98	328	24.04.2015	2112,8
281	13.02.2015	2088,78	329	27.04.2015	2119,29
282	17.02.2015	2096,47	330	28.04.2015	2108,35
283	18.02.2015	2099,16	331	29.04.2015	2112,49
284	19.02.2015	2099,25	332	30.04.2015	2105,52
285	20.02.2015	2097,65	333	01.05.2015	2087,38
286	23.02.2015	2109,83	334	04.05.2015	2110,23
287	24.02.2015	2109,1	335	05.05.2015	2112,63
288	25.02.2015	2115,3	336	06.05.2015	2091,26
289	26.02.2015	2113,91	337	07.05.2015	2079,96
290	27.02.2015	2110,88	338	08.05.2015	2092,13
291	02.03.2015	2105,23	339	11.05.2015	2115,56
292	03.03.2015	2115,76	340	12.05.2015	2102,87
293	04.03.2015	2107,72	341	13.05.2015	2099,62
294	05.03.2015	2098,54	342	14.05.2015	2100,43
295	06.03.2015	2100,91	343	15.05.2015	2122,07
296	09.03.2015	2072,25	344	18.05.2015	2121,3
297	10.03.2015	2076,14	345	19.05.2015	2129,45
298	11.03.2015	2044,69	346	20.05.2015	2127,79
299	12.03.2015	2041,1	347	21.05.2015	2125,55
300	13.03.2015	2064,56	348	22.05.2015	2130,36
301	16.03.2015	2055,35	349	26.05.2015	2125,34
302	17.03.2015	2080,59	350	27.05.2015	2105,13
303	18.03.2015	2072,84	351	28.05.2015	2122,27
304	19.03.2015	2098,69	352	29.05.2015	2120,66
305	20.03.2015	2090,32	353	01.06.2015	2108,64
306	23.03.2015	2107,99	354	02.06.2015	2110,41
307	24.03.2015	2103,94	355	03.06.2015	2110,64
308	25.03.2015	2093,1	356	04.06.2015	2112,35
309	26.03.2015	2059,94	357	05.06.2015	2095,09
310	27.03.2015	2055,78	358	08.06.2015	2092,34
311	30.03.2015	2064,11	359	09.06.2015	2079,07

Продовження таблиці А.1

Період	Дата	Ціна відкриття	Період	Дата	Ціна відкриття
360	10.06.2015	2081,12	408	18.08.2015	2101,99
361	11.06.2015	2106,24	409	19.08.2015	2095,69
362	12.06.2015	2107,43	410	20.08.2015	2076,61
363	15.06.2015	2091,34	411	21.08.2015	2034,08
364	16.06.2015	2084,26	412	24.08.2015	1965,15
365	17.06.2015	2097,4	413	25.08.2015	1898,08
366	18.06.2015	2101,58	414	26.08.2015	1872,75
367	19.06.2015	2121,06	415	27.08.2015	1942,77
368	22.06.2015	2112,5	416	28.08.2015	1986,06
369	23.06.2015	2123,16	417	31.08.2015	1986,73
370	24.06.2015	2123,65	418	01.09.2015	1970,09
371	25.06.2015	2109,96	419	02.09.2015	1916,52
372	26.06.2015	2102,62	420	03.09.2015	1950,79
373	29.06.2015	2098,63	421	04.09.2015	1947,76
374	30.06.2015	2061,19	422	08.09.2015	1927,3
375	01.07.2015	2067	423	09.09.2015	1971,45
376	02.07.2015	2078,03	424	10.09.2015	1941,59
377	06.07.2015	2073,95	425	11.09.2015	1951,45
378	07.07.2015	2069,52	426	14.09.2015	1963,06
379	08.07.2015	2077,66	427	15.09.2015	1955,1
380	09.07.2015	2049,73	428	16.09.2015	1978,02
381	10.07.2015	2052,74	429	17.09.2015	1995,33
382	13.07.2015	2080,03	430	18.09.2015	1989,66
383	14.07.2015	2099,72	431	21.09.2015	1960,84
384	15.07.2015	2109,01	432	22.09.2015	1961,39
385	16.07.2015	2110,55	433	23.09.2015	1943,24
386	17.07.2015	2126,8	434	24.09.2015	1934,81
387	20.07.2015	2126,85	435	25.09.2015	1935,93
388	21.07.2015	2127,55	436	28.09.2015	1929,18
389	22.07.2015	2118,21	437	29.09.2015	1881,9
390	23.07.2015	2114,16	438	30.09.2015	1887,14
391	24.07.2015	2102,24	439	01.10.2015	1919,65
392	27.07.2015	2078,19	440	02.10.2015	1921,77
393	28.07.2015	2070,75	441	05.10.2015	1954,33
394	29.07.2015	2094,7	442	06.10.2015	1986,63
395	30.07.2015	2106,78	443	07.10.2015	1982,34
396	31.07.2015	2111,6	444	08.10.2015	1994,01
397	03.08.2015	2104,49	445	09.10.2015	2013,73
398	04.08.2015	2097,68	446	12.10.2015	2015,65
399	05.08.2015	2095,27	447	13.10.2015	2015
400	06.08.2015	2100,75	448	14.10.2015	2003,66
401	07.08.2015	2082,61	449	15.10.2015	1996,47
402	10.08.2015	2080,98	450	16.10.2015	2024,37
403	11.08.2015	2102,66	451	19.10.2015	2031,73
404	12.08.2015	2081,1	452	20.10.2015	2033,13
405	13.08.2015	2086,19	453	21.10.2015	2033,47
406	14.08.2015	2083,15	454	22.10.2015	2021,88
407	17.08.2015	2089,7	455	23.10.2015	2058,19

Продовження таблиці А.1

Період	Дата	Ціна відкриття	Період	Дата	Ціна відкриття
456	26.10.2015	2075,08	504	05.01.2016	2013,78
457	27.10.2015	2068,75	505	06.01.2016	2011,71
458	28.10.2015	2066,48	506	07.01.2016	1985,32
459	29.10.2015	2088,35	507	08.01.2016	1945,97
460	30.10.2015	2090	508	11.01.2016	1926,12
461	02.11.2015	2080,76	509	12.01.2016	1927,83
462	03.11.2015	2102,63	510	13.01.2016	1940,34
463	04.11.2015	2110,6	511	14.01.2016	1891,68
464	05.11.2015	2101,68	512	15.01.2016	1916,68
465	06.11.2015	2098,6	513	19.01.2016	1888,66
466	09.11.2015	2096,56	514	20.01.2016	1876,18
467	10.11.2015	2077,19	515	21.01.2016	1861,46
468	11.11.2015	2083,41	516	22.01.2016	1877,4
469	12.11.2015	2072,29	517	25.01.2016	1906,28
470	13.11.2015	2044,64	518	26.01.2016	1878,79
471	16.11.2015	2022,08	519	27.01.2016	1902,52
472	17.11.2015	2053,67	520	28.01.2016	1885,22
473	18.11.2015	2051,99	521	29.01.2016	1894
474	19.11.2015	2083,7	522	01.02.2016	1936,94
475	20.11.2015	2082,82	523	02.02.2016	1935,26
476	23.11.2015	2089,41	524	03.02.2016	1907,07
477	24.11.2015	2084,42	525	04.02.2016	1911,67
478	25.11.2015	2089,3	526	05.02.2016	1913,07
479	27.11.2015	2088,82	527	08.02.2016	1873,25
480	30.11.2015	2090,95	528	09.02.2016	1848,46
481	01.12.2015	2082,93	529	10.02.2016	1857,1
482	02.12.2015	2101,71	530	11.02.2016	1847
483	03.12.2015	2080,71	531	12.02.2016	1833,4
484	04.12.2015	2051,24	532	16.02.2016	1871,44
485	07.12.2015	2090,42	533	17.02.2016	1898,8
486	08.12.2015	2073,39	534	18.02.2016	1927,57
487	09.12.2015	2061,17	535	19.02.2016	1916,74
488	10.12.2015	2047,93	536	22.02.2016	1924,44
489	11.12.2015	2047,27	537	23.02.2016	1942,38
490	14.12.2015	2013,37	538	24.02.2016	1917,56
491	15.12.2015	2025,55	539	25.02.2016	1931,87
492	16.12.2015	2046,5	540	26.02.2016	1954,95
493	17.12.2015	2073,76	541	29.02.2016	1947,13
494	18.12.2015	2040,81	542	01.03.2016	1937,09
495	21.12.2015	2010,27	543	02.03.2016	1976,6
496	22.12.2015	2023,15	544	03.03.2016	1985,6
497	23.12.2015	2042,2	545	04.03.2016	1994,01
498	24.12.2015	2063,52	546	07.03.2016	1996,11
499	28.12.2015	2057,77	547	08.03.2016	1996,88
500	29.12.2015	2060,54	548	09.03.2016	1981,44
501	30.12.2015	2077,34	549	10.03.2016	1990,97
502	31.12.2015	2060,59	550	11.03.2016	1994,71
503	04.01.2016	2038,2	551	14.03.2016	2019,27

Продовження таблиці А.1

Період	Дата	Ціна відкриття	Період	Дата	Ціна відкриття
552	15.03.2016	2015,27	600	23.05.2016	2052,23
553	16.03.2016	2014,24	601	24.05.2016	2052,65
554	17.03.2016	2026,9	602	25.05.2016	2078,93
555	18.03.2016	2041,16	603	26.05.2016	2091,44
556	21.03.2016	2047,88	604	27.05.2016	2090,06
557	22.03.2016	2048,64	605	31.05.2016	2100,13
558	23.03.2016	2048,55	606	01.06.2016	2093,94
559	24.03.2016	2032,48	607	02.06.2016	2097,71
560	28.03.2016	2037,89	608	03.06.2016	2104,07
561	29.03.2016	2035,75	609	06.06.2016	2100,83
562	30.03.2016	2058,27	610	07.06.2016	2110,18
563	31.03.2016	2063,77	611	08.06.2016	2112,71
564	01.04.2016	2056,62	612	09.06.2016	2115,65
565	04.04.2016	2073,19	613	10.06.2016	2109,57
566	05.04.2016	2062,5	614	13.06.2016	2091,75
567	06.04.2016	2045,56	615	14.06.2016	2076,65
568	07.04.2016	2063,01	616	15.06.2016	2077,6
569	08.04.2016	2045,54	617	16.06.2016	2066,36
570	11.04.2016	2050,23	618	17.06.2016	2078,2
571	12.04.2016	2043,72	619	20.06.2016	2075,58
572	13.04.2016	2065,92	620	21.06.2016	2085,19
573	14.04.2016	2082,89	621	22.06.2016	2089,75
574	15.04.2016	2083,1	622	23.06.2016	2092,8
575	18.04.2016	2078,83	623	24.06.2016	2103,81
576	19.04.2016	2096,05	624	27.06.2016	2031,45
577	20.04.2016	2101,52	625	28.06.2016	2006,67
578	21.04.2016	2102,09	626	29.06.2016	2042,69
579	22.04.2016	2091,49	627	30.06.2016	2073,17
580	25.04.2016	2089,37	628	01.07.2016	2099,34
581	26.04.2016	2089,84	629	05.07.2016	2095,05
582	27.04.2016	2092,33	630	06.07.2016	2084,43
583	28.04.2016	2090,93	631	07.07.2016	2100,42
584	29.04.2016	2071,82	632	08.07.2016	2106,97
585	02.05.2016	2067,17	633	11.07.2016	2131,72
586	03.05.2016	2077,18	634	12.07.2016	2139,5
587	04.05.2016	2060,3	635	13.07.2016	2153,81
588	05.05.2016	2052,95	636	14.07.2016	2157,88
589	06.05.2016	2047,77	637	15.07.2016	2165,13
590	09.05.2016	2057,55	638	18.07.2016	2162,04
591	10.05.2016	2062,63	639	19.07.2016	2163,79
592	11.05.2016	2083,29	640	20.07.2016	2166,1
593	12.05.2016	2067,17	641	21.07.2016	2172,91
594	13.05.2016	2062,5	642	22.07.2016	2166,47
595	16.05.2016	2046,53	643	25.07.2016	2173,71
596	17.05.2016	2065,04	644	26.07.2016	2168,97
597	18.05.2016	2044,38	645	27.07.2016	2169,81
598	19.05.2016	2044,21	646	28.07.2016	2166,05
599	20.05.2016	2041,88	647	29.07.2016	2168,83

Продовження таблиці А.1

Період	Дата	Ціна відкриття	Період	Дата	Ціна відкриття
648	01.08.2016	2173,15	696	07.10.2016	2164,19
649	02.08.2016	2169,94	697	10.10.2016	2160,39
650	03.08.2016	2156,81	698	11.10.2016	2161,35
651	04.08.2016	2163,51	699	12.10.2016	2137,67
652	05.08.2016	2168,79	700	13.10.2016	2130,26
653	08.08.2016	2183,76	701	14.10.2016	2139,68
654	09.08.2016	2182,24	702	17.10.2016	2132,95
655	10.08.2016	2182,81	703	18.10.2016	2138,31
656	11.08.2016	2177,97	704	19.10.2016	2140,81
657	12.08.2016	2183,74	705	20.10.2016	2142,51
658	15.08.2016	2186,08	706	21.10.2016	2139,43
659	16.08.2016	2186,24	707	24.10.2016	2148,5
660	17.08.2016	2177,84	708	25.10.2016	2149,72
661	18.08.2016	2181,9	709	26.10.2016	2136,97
662	19.08.2016	2184,24	710	27.10.2016	2144,06
663	22.08.2016	2181,58	711	28.10.2016	2132,23
664	23.08.2016	2187,81	712	31.10.2016	2129,78
665	24.08.2016	2185,09	713	01.11.2016	2128,68
666	25.08.2016	2173,29	714	02.11.2016	2109,43
667	26.08.2016	2175,1	715	03.11.2016	2098,8
668	29.08.2016	2170,19	716	04.11.2016	2083,79
669	30.08.2016	2179,45	717	07.11.2016	2100,59
670	31.08.2016	2173,56	718	08.11.2016	2129,92
671	01.09.2016	2171,33	719	09.11.2016	2131,56
672	02.09.2016	2177,49	720	10.11.2016	2167,49
673	06.09.2016	2181,61	721	11.11.2016	2162,71
674	07.09.2016	2185,17	722	14.11.2016	2165,64
675	08.09.2016	2182,76	723	15.11.2016	2168,29
676	09.09.2016	2169,08	724	16.11.2016	2177,53
677	12.09.2016	2120,86	725	17.11.2016	2178,61
678	13.09.2016	2150,47	726	18.11.2016	2186,85
679	14.09.2016	2127,86	727	21.11.2016	2186,43
680	15.09.2016	2125,36	728	22.11.2016	2201,56
681	16.09.2016	2146,48	729	23.11.2016	2198,55
682	19.09.2016	2143,99	730	25.11.2016	2206,27
683	20.09.2016	2145,94	731	28.11.2016	2210,21
684	21.09.2016	2144,58	732	29.11.2016	2200,76
685	22.09.2016	2170,94	733	30.11.2016	2204,97
686	23.09.2016	2173,29	734	01.12.2016	2200,17
687	26.09.2016	2158,54	735	02.12.2016	2191,12
688	27.09.2016	2146,04	736	05.12.2016	2200,65
689	28.09.2016	2161,85	737	06.12.2016	2207,26
690	29.09.2016	2168,9	738	07.12.2016	2210,72
691	30.09.2016	2156,51	739	08.12.2016	2241,13
692	03.10.2016	2164,33	740	09.12.2016	2249,73
693	04.10.2016	2163,37	741	12.12.2016	2258,83
694	05.10.2016	2155,15	742	13.12.2016	2263,32
695	06.10.2016	2158,22	743	14.12.2016	2268,35

Продовження таблиці А.1

Період	Дата	Ціна відкриття	Період	Дата	Ціна відкриття
744	15.12.2016	2253,77	792	27.02.2017	2365,23
745	16.12.2016	2266,81	793	28.02.2017	2366,08
746	19.12.2016	2259,24	794	01.03.2017	2380,13
747	20.12.2016	2266,5	795	02.03.2017	2394,75
748	21.12.2016	2270,54	796	03.03.2017	2380,92
749	22.12.2016	2262,93	797	06.03.2017	2375,23
750	23.12.2016	2260,25	798	07.03.2017	2370,74
751	27.12.2016	2266,23	799	08.03.2017	2369,81
752	28.12.2016	2270,23	800	09.03.2017	2363,49
753	29.12.2016	2249,5	801	10.03.2017	2372,52
754	30.12.2016	2251,61	802	13.03.2017	2371,56
755	03.01.2017	2251,57	803	14.03.2017	2368,55
756	04.01.2017	2261,6	804	15.03.2017	2370,34
757	05.01.2017	2268,18	805	16.03.2017	2387,71
758	06.01.2017	2271,14	806	17.03.2017	2383,71
759	09.01.2017	2273,59	807	20.03.2017	2378,24
760	10.01.2017	2269,72	808	21.03.2017	2379,32
761	11.01.2017	2268,6	809	22.03.2017	2343
762	12.01.2017	2271,14	810	23.03.2017	2345,97
763	13.01.2017	2272,74	811	24.03.2017	2350,42
764	17.01.2017	2269,14	812	27.03.2017	2329,11
765	18.01.2017	2269,14	813	28.03.2017	2339,79
766	19.01.2017	2271,9	814	29.03.2017	2356,54
767	20.01.2017	2269,96	815	30.03.2017	2361,31
768	23.01.2017	2267,78	816	31.03.2017	2364,82
769	24.01.2017	2267,88	817	03.04.2017	2362,34
770	25.01.2017	2288,88	818	04.04.2017	2354,76
771	26.01.2017	2298,63	819	05.04.2017	2366,59
772	27.01.2017	2299,02	820	06.04.2017	2353,79
773	30.01.2017	2286,01	821	07.04.2017	2356,59
774	31.01.2017	2274,02	822	10.04.2017	2357,16
775	01.02.2017	2285,59	823	11.04.2017	2353,92
776	02.02.2017	2276,69	824	12.04.2017	2352,15
777	03.02.2017	2288,54	825	13.04.2017	2341,98
778	06.02.2017	2294,28	826	17.04.2017	2332,62
779	07.02.2017	2295,87	827	18.04.2017	2342,53
780	08.02.2017	2289,55	828	19.04.2017	2346,79
781	09.02.2017	2296,7	829	20.04.2017	2342,69
782	10.02.2017	2312,27	830	21.04.2017	2354,74
783	13.02.2017	2321,72	831	24.04.2017	2370,33
784	14.02.2017	2326,12	832	25.04.2017	2381,51
785	15.02.2017	2335,58	833	26.04.2017	2388,98
786	16.02.2017	2349,64	834	27.04.2017	2389,7
787	17.02.2017	2343,01	835	28.04.2017	2393,68
788	21.02.2017	2354,91	836	01.05.2017	2388,5
789	22.02.2017	2361,11	837	02.05.2017	2391,05
790	23.02.2017	2367,5	838	03.05.2017	2386,5
791	24.02.2017	2355,73	839	04.05.2017	2389,79

Продовження таблиці А.1

Період	Дата	Ціна відкриття	Період	Дата	Ціна відкриття
840	05.05.2017	2392,37	888	14.07.2017	2449,16
841	08.05.2017	2399,94	889	17.07.2017	2459,5
842	09.05.2017	2401,58	890	18.07.2017	2455,88
843	10.05.2017	2396,79	891	19.07.2017	2463,85
844	11.05.2017	2394,84	892	20.07.2017	2475,56
845	12.05.2017	2392,44	893	21.07.2017	2467,4
846	15.05.2017	2393,98	894	24.07.2017	2472,04
847	16.05.2017	2404,55	895	25.07.2017	2477,88
848	17.05.2017	2382,95	896	26.07.2017	2479,97
849	18.05.2017	2354,69	897	27.07.2017	2482,76
850	19.05.2017	2371,37	898	28.07.2017	2469,12
851	22.05.2017	2387,21	899	31.07.2017	2475,94
852	23.05.2017	2397,04	900	01.08.2017	2477,1
853	24.05.2017	2401,41	901	02.08.2017	2480,38
854	25.05.2017	2409,54	902	03.08.2017	2476,03
855	26.05.2017	2414,5	903	04.08.2017	2476,88
856	30.05.2017	2411,67	904	07.08.2017	2477,14
857	31.05.2017	2415,63	905	08.08.2017	2478,35
858	01.06.2017	2415,65	906	09.08.2017	2465,35
859	02.06.2017	2431,28	907	10.08.2017	2465,38
860	05.06.2017	2437,83	908	11.08.2017	2441,04
861	06.06.2017	2431,92	909	14.08.2017	2454,96
862	07.06.2017	2432,03	910	15.08.2017	2468,66
863	08.06.2017	2434,27	911	16.08.2017	2468,63
864	09.06.2017	2436,39	912	17.08.2017	2462,95
865	12.06.2017	2425,88	913	18.08.2017	2427,64
866	13.06.2017	2434,15	914	21.08.2017	2425,5
867	14.06.2017	2443,75	915	22.08.2017	2433,75
868	15.06.2017	2424,14	916	23.08.2017	2444,88
869	16.06.2017	2431,24	917	24.08.2017	2447,91
870	19.06.2017	2442,55	918	25.08.2017	2444,72
871	20.06.2017	2450,66	919	28.08.2017	2447,35
872	21.06.2017	2439,31	920	29.08.2017	2431,94
873	22.06.2017	2437,4	921	30.08.2017	2446,06
874	23.06.2017	2434,65	922	31.08.2017	2462,65
875	26.06.2017	2443,32	923	01.09.2017	2474,42
876	27.06.2017	2436,34	924	05.09.2017	2470,35
877	28.06.2017	2428,7	925	06.09.2017	2463,83
878	29.06.2017	2442,38	926	07.09.2017	2468,06
879	30.06.2017	2429,2	927	08.09.2017	2462,25
880	03.07.2017	2431,39	928	11.09.2017	2474,52
881	05.07.2017	2430,78	929	12.09.2017	2491,94
882	06.07.2017	2423,44	930	13.09.2017	2493,89
883	07.07.2017	2413,52	931	14.09.2017	2494,56
884	10.07.2017	2424,51	932	15.09.2017	2495,67
885	11.07.2017	2427,35	933	18.09.2017	2502,51
886	12.07.2017	2435,75	934	19.09.2017	2506,29
887	13.07.2017	2444,99	935	20.09.2017	2506,84

Продовження таблиці А.1

Період	Дата	Ціна відкриття	Період	Дата	Ціна відкриття
936	21.09.2017	2507,16	984	29.11.2017	2627,82
937	22.09.2017	2497,26	985	30.11.2017	2633,93
938	25.09.2017	2499,39	986	01.12.2017	2645,1
939	26.09.2017	2501,04	987	04.12.2017	2657,19
940	27.09.2017	2503,3	988	05.12.2017	2639,78
941	28.09.2017	2503,41	989	06.12.2017	2626,24
942	29.09.2017	2509,96	990	07.12.2017	2628,38
943	02.10.2017	2521,2	991	08.12.2017	2646,21
944	03.10.2017	2530,34	992	11.12.2017	2652,19
945	04.10.2017	2533,48	993	12.12.2017	2661,73
946	05.10.2017	2540,86	994	13.12.2017	2667,59
947	06.10.2017	2547,44	995	14.12.2017	2665,87
948	09.10.2017	2551,39	996	15.12.2017	2660,63
949	10.10.2017	2549,99	997	18.12.2017	2685,92
950	11.10.2017	2550,62	998	19.12.2017	2692,71
951	12.10.2017	2552,88	999	20.12.2017	2688,18
952	13.10.2017	2555,66	1000	21.12.2017	2683,02
953	16.10.2017	2555,57	1001	22.12.2017	2684,22
954	17.10.2017	2557,17	1002	26.12.2017	2679,09
955	18.10.2017	2562,87	1003	27.12.2017	2682,1
956	19.10.2017	2553,39	1004	28.12.2017	2686,1
957	20.10.2017	2567,56	1005	29.12.2017	2689,15
958	23.10.2017	2578,08	1006	02.01.2018	2683,73
959	24.10.2017	2568,66	1007	03.01.2018	2697,85
960	25.10.2017	2566,52	1008	04.01.2018	2719,31
961	26.10.2017	2560,08	1009	05.01.2018	2731,33
962	27.10.2017	2570,26	1010	08.01.2018	2742,67
963	30.10.2017	2577,75	1011	09.01.2018	2751,15
964	31.10.2017	2575,99	1012	10.01.2018	2745,55
965	01.11.2017	2583,21	1013	11.01.2018	2752,97
966	02.11.2017	2579,46	1014	12.01.2018	2770,18
967	03.11.2017	2581,93	1015	16.01.2018	2798,96
968	06.11.2017	2587,47	1016	17.01.2018	2784,99
969	07.11.2017	2592,11	1017	18.01.2018	2802,4
970	08.11.2017	2588,71	1018	19.01.2018	2802,6
971	09.11.2017	2584	1019	22.01.2018	2809,16
972	10.11.2017	2580,18	1020	23.01.2018	2835,05
973	13.11.2017	2576,53	1021	24.01.2018	2845,42
974	14.11.2017	2577,75	1022	25.01.2018	2846,24
975	15.11.2017	2569,45	1023	26.01.2018	2847,48
976	16.11.2017	2572,95	1024	29.01.2018	2867,23
977	17.11.2017	2582,94	1025	30.01.2018	2832,74
978	20.11.2017	2579,49	1026	31.01.2018	2832,41
979	21.11.2017	2589,17	1027	01.02.2018	2816,45
980	22.11.2017	2600,31	1028	02.02.2018	2808,92
981	24.11.2017	2600,42	1029	05.02.2018	2741,06
982	27.11.2017	2602,66	1030	06.02.2018	2614,78
983	28.11.2017	2605,94	1031	07.02.2018	2690,95

Продовження таблиці А.1

Період	Дата	Ціна відкриття	Період	Дата	Ціна відкриття
1032	08.02.2018	2685,01	1080	19.04.2018	2701,16
1033	09.02.2018	2601,78	1081	20.04.2018	2692,56
1034	12.02.2018	2636,75	1082	23.04.2018	2675,4
1035	13.02.2018	2646,27	1083	24.04.2018	2680,8
1036	14.02.2018	2651,21	1084	25.04.2018	2634,92
1037	15.02.2018	2713,46	1085	26.04.2018	2651,65
1038	16.02.2018	2727,14	1086	27.04.2018	2675,47
1039	20.02.2018	2722,99	1087	30.04.2018	2682,51
1040	21.02.2018	2720,53	1088	01.05.2018	2642,96
1041	22.02.2018	2710,42	1089	02.05.2018	2654,24
1042	23.02.2018	2715,8	1090	03.05.2018	2628,08
1043	26.02.2018	2757,37	1091	04.05.2018	2621,45
1044	27.02.2018	2780,45	1092	07.05.2018	2680,34
1045	28.02.2018	2753,78	1093	08.05.2018	2670,26
1046	01.03.2018	2715,22	1094	09.05.2018	2678,12
1047	02.03.2018	2658,89	1095	10.05.2018	2705,02
1048	05.03.2018	2681,06	1096	11.05.2018	2722,7
1049	06.03.2018	2730,18	1097	14.05.2018	2738,47
1050	07.03.2018	2710,18	1098	15.05.2018	2718,59
1051	08.03.2018	2732,75	1099	16.05.2018	2712,62
1052	09.03.2018	2752,91	1100	17.05.2018	2719,71
1053	12.03.2018	2790,54	1101	18.05.2018	2717,35
1054	13.03.2018	2792,31	1102	21.05.2018	2735,39
1055	14.03.2018	2774,06	1103	22.05.2018	2738,34
1056	15.03.2018	2754,27	1104	23.05.2018	2713,98
1057	16.03.2018	2750,57	1105	24.05.2018	2730,94
1058	19.03.2018	2741,38	1106	25.05.2018	2723,6
1059	20.03.2018	2715,05	1107	29.05.2018	2705,11
1060	21.03.2018	2714,99	1108	30.05.2018	2702,43
1061	22.03.2018	2691,36	1109	31.05.2018	2720,98
1062	23.03.2018	2646,71	1110	01.06.2018	2718,7
1063	26.03.2018	2619,35	1111	04.06.2018	2741,67
1064	27.03.2018	2667,57	1112	05.06.2018	2748,46
1065	28.03.2018	2611,3	1113	06.06.2018	2753,25
1066	29.03.2018	2614,41	1114	07.06.2018	2774,84
1067	02.04.2018	2633,45	1115	08.06.2018	2765,84
1068	03.04.2018	2592,17	1116	11.06.2018	2780,18
1069	04.04.2018	2584,04	1117	12.06.2018	2785,6
1070	05.04.2018	2657,36	1118	13.06.2018	2787,94
1071	06.04.2018	2645,82	1119	14.06.2018	2783,21
1072	09.04.2018	2617,18	1120	15.06.2018	2777,78
1073	10.04.2018	2638,41	1121	18.06.2018	2765,79
1074	11.04.2018	2643,89	1122	19.06.2018	2752,01
1075	12.04.2018	2653,83	1123	20.06.2018	2769,73
1076	13.04.2018	2676,9	1124	21.06.2018	2769,28
1077	16.04.2018	2670,1	1125	22.06.2018	2760,79
1078	17.04.2018	2692,74	1126	25.06.2018	2742,94
1079	18.04.2018	2710,11	1127	26.06.2018	2722,12

Продовження таблиці А.1

Період	Дата	Ціна відкриття	Період	Дата	Ціна відкриття
1128	27.06.2018	2728,45	1176	05.09.2018	2891,59
1129	28.06.2018	2698,69	1177	06.09.2018	2888,64
1130	29.06.2018	2727,13	1178	07.09.2018	2868,26
1131	02.07.2018	2704,95	1179	10.09.2018	2881,39
1132	03.07.2018	2733,27	1180	11.09.2018	2871,57
1133	05.07.2018	2724,19	1181	12.09.2018	2888,29
1134	06.07.2018	2737,68	1182	13.09.2018	2896,85
1135	09.07.2018	2775,62	1183	14.09.2018	2906,38
1136	10.07.2018	2788,56	1184	17.09.2018	2903,83
1137	11.07.2018	2779,82	1185	18.09.2018	2890,74
1138	12.07.2018	2783,14	1186	19.09.2018	2906,6
1139	13.07.2018	2796,93	1187	20.09.2018	2919,73
1140	16.07.2018	2797,36	1188	21.09.2018	2936,76
1141	17.07.2018	2789,34	1189	24.09.2018	2921,83
1142	18.07.2018	2811,35	1190	25.09.2018	2921,75
1143	19.07.2018	2809,37	1191	26.09.2018	2916,98
1144	20.07.2018	2804,55	1192	27.09.2018	2911,65
1145	23.07.2018	2799,17	1193	28.09.2018	2910,03
1146	24.07.2018	2820,68	1194	01.10.2018	2926,29
1147	25.07.2018	2817,73	1195	02.10.2018	2923,8
1148	26.07.2018	2835,49	1196	03.10.2018	2931,69
1149	27.07.2018	2842,35	1197	04.10.2018	2919,35
1150	30.07.2018	2819	1198	05.10.2018	2902,54
1151	31.07.2018	2809,73	1199	08.10.2018	2877,53
1152	01.08.2018	2821,17	1200	09.10.2018	2882,51
1153	02.08.2018	2800,48	1201	10.10.2018	2873,9
1154	03.08.2018	2829,62	1202	11.10.2018	2776,87
1155	06.08.2018	2840,29	1203	12.10.2018	2770,54
1156	07.08.2018	2855,92	1204	15.10.2018	2763,83
1157	08.08.2018	2856,79	1205	16.10.2018	2767,05
1158	09.08.2018	2857,19	1206	17.10.2018	2811,67
1159	10.08.2018	2838,9	1207	18.10.2018	2802
1160	13.08.2018	2835,46	1208	19.10.2018	2775,66
1161	14.08.2018	2827,88	1209	22.10.2018	2773,94
1162	15.08.2018	2827,95	1210	23.10.2018	2721,03
1163	16.08.2018	2831,44	1211	24.10.2018	2737,87
1164	17.08.2018	2838,32	1212	25.10.2018	2674,88
1165	20.08.2018	2853,93	1213	26.10.2018	2667,86
1166	21.08.2018	2861,51	1214	29.10.2018	2682,65
1167	22.08.2018	2860,99	1215	30.10.2018	2640,68
1168	23.08.2018	2860,29	1216	31.10.2018	2705,6
1169	24.08.2018	2862,35	1217	01.11.2018	2717,58
1170	27.08.2018	2884,69	1218	02.11.2018	2745,45
1171	28.08.2018	2901,45	1219	05.11.2018	2726,37
1172	29.08.2018	2900,62	1220	06.11.2018	2738,4
1173	30.08.2018	2908,94	1221	07.11.2018	2774,13
1174	31.08.2018	2898,37	1222	08.11.2018	2806,38
1175	04.09.2018	2896,96	1223	09.11.2018	2794,1

Продовження таблиці А.1

Період	Дата	Ціна відкриття	Період	Дата	Ціна відкриття
1224	12.11.2018	2773,93	1272	24.01.2019	2638,84
1225	13.11.2018	2730,05	1273	25.01.2019	2657,44
1226	14.11.2018	2737,9	1274	28.01.2019	2644,97
1227	15.11.2018	2693,52	1275	29.01.2019	2644,89
1228	16.11.2018	2718,54	1276	30.01.2019	2653,62
1229	19.11.2018	2730,74	1277	31.01.2019	2685,49
1230	20.11.2018	2654,6	1278	01.02.2019	2702,32
1231	21.11.2018	2657,74	1279	04.02.2019	2706,49
1232	23.11.2018	2633,36	1280	05.02.2019	2728,34
1233	26.11.2018	2649,97	1281	06.02.2019	2735,05
1234	27.11.2018	2663,75	1282	07.02.2019	2717,53
1235	28.11.2018	2691,45	1283	08.02.2019	2692,36
1236	29.11.2018	2736,97	1284	11.02.2019	2712,4
1237	30.11.2018	2737,76	1285	12.02.2019	2722,61
1238	03.12.2018	2790,5	1286	13.02.2019	2750,3
1239	04.12.2018	2782,43	1287	14.02.2019	2743,5
1240	06.12.2018	2663,51	1288	15.02.2019	2760,24
1241	07.12.2018	2691,26	1289	19.02.2019	2769,28
1242	10.12.2018	2630,86	1290	20.02.2019	2779,05
1243	11.12.2018	2664,44	1291	21.02.2019	2780,24
1244	12.12.2018	2658,23	1292	22.02.2019	2780,67
1245	13.12.2018	2658,7	1293	25.02.2019	2804,35
1246	14.12.2018	2629,68	1294	26.02.2019	2792,36
1247	17.12.2018	2590,75	1295	27.02.2019	2787,5
1248	18.12.2018	2559,9	1296	28.02.2019	2788,11
1249	19.12.2018	2547,05	1297	01.03.2019	2798,22
1250	20.12.2018	2496,77	1298	04.03.2019	2814,37
1251	21.12.2018	2465,38	1299	05.03.2019	2794,41
1252	24.12.2018	2400,56	1300	06.03.2019	2790,27
1253	26.12.2018	2363,12	1301	07.03.2019	2766,53
1254	27.12.2018	2442,5	1302	08.03.2019	2730,79
1255	28.12.2018	2498,77	1303	11.03.2019	2747,61
1256	31.12.2018	2498,94	1304	12.03.2019	2787,34
1257	02.01.2019	2476,96	1305	13.03.2019	2799,78
1258	03.01.2019	2491,92	1306	14.03.2019	2810,38
1259	04.01.2019	2474,33	1307	15.03.2019	2810,79
1260	07.01.2019	2535,61	1308	18.03.2019	2822,61
1261	08.01.2019	2568,11	1309	19.03.2019	2840,76
1262	09.01.2019	2580	1310	20.03.2019	2831,34
1263	10.01.2019	2573,51	1311	21.03.2019	2819,72
1264	11.01.2019	2588,11	1312	22.03.2019	2844,52
1265	14.01.2019	2580,31	1313	25.03.2019	2796,01
1266	15.01.2019	2585,1	1314	26.03.2019	2812,66
1267	16.01.2019	2614,75	1315	27.03.2019	2819,72
1268	17.01.2019	2609,28	1316	28.03.2019	2809,4
1269	18.01.2019	2651,27	1317	29.03.2019	2828,27
1270	22.01.2019	2657,88	1318	01.04.2019	2848,63
1271	23.01.2019	2643,48	1319	02.04.2019	2868,24

Продовження таблиці А.1

Період	Дата	Ціна відкриття	Період	Дата	Ціна відкриття
1320	03.04.2019	2876,09	1368	12.06.2019	2882,73
1321	04.04.2019	2873,99	1369	13.06.2019	2886,24
1322	05.04.2019	2884,16	1370	14.06.2019	2886,82
1323	08.04.2019	2888,46	1371	17.06.2019	2889,75
1324	09.04.2019	2886,58	1372	18.06.2019	2906,71
1325	10.04.2019	2881,37	1373	19.06.2019	2920,55
1326	11.04.2019	2891,92	1374	20.06.2019	2949,6
1327	12.04.2019	2900,86	1375	21.06.2019	2952,71
1328	15.04.2019	2908,32	1376	24.06.2019	2951,42
1329	16.04.2019	2912,26	1377	25.06.2019	2945,78
1330	17.04.2019	2916,04	1378	26.06.2019	2926,07
1331	18.04.2019	2904,81	1379	27.06.2019	2919,66
1332	22.04.2019	2898,78	1380	28.06.2019	2932,94
1333	23.04.2019	2909,99	1381	01.07.2019	2971,41
1334	24.04.2019	2934	1382	02.07.2019	2964,66
1335	25.04.2019	2928,99	1383	03.07.2019	2978,08
1336	26.04.2019	2925,81	1384	05.07.2019	2984,25
1337	29.04.2019	2940,58	1385	08.07.2019	2979,77
1338	30.04.2019	2937,14	1386	09.07.2019	2965,52
1339	01.05.2019	2952,33	1387	10.07.2019	2989,3
1340	02.05.2019	2922,16	1388	11.07.2019	2999,62
1341	03.05.2019	2929,21	1389	12.07.2019	3003,36
1342	06.05.2019	2908,89	1390	15.07.2019	3017,8
1343	07.05.2019	2913,03	1391	16.07.2019	3012,13
1344	08.05.2019	2879,61	1392	17.07.2019	3005,1
1345	09.05.2019	2859,84	1393	18.07.2019	2978,87
1346	10.05.2019	2863,1	1394	19.07.2019	3004,26
1347	13.05.2019	2840,19	1395	22.07.2019	2981,93
1348	14.05.2019	2820,12	1396	23.07.2019	2994,74
1349	15.05.2019	2820,38	1397	24.07.2019	2998,77
1350	16.05.2019	2855,8	1398	25.07.2019	3016,26
1351	17.05.2019	2858,6	1399	26.07.2019	3013,25
1352	20.05.2019	2841,94	1400	29.07.2019	3024,47
1353	21.05.2019	2854,02	1401	30.07.2019	3007,66
1354	22.05.2019	2856,06	1402	31.07.2019	3016,22
1355	23.05.2019	2836,7	1403	01.08.2019	2980,32
1356	24.05.2019	2832,41	1404	02.08.2019	2943,9
1357	28.05.2019	2830,03	1405	05.08.2019	2898,07
1358	29.05.2019	2790,25	1406	06.08.2019	2861,18
1359	30.05.2019	2786,94	1407	07.08.2019	2858,65
1360	31.05.2019	2766,15	1408	08.08.2019	2896,21
1361	03.06.2019	2751,53	1409	09.08.2019	2930,51
1362	04.06.2019	2762,64	1410	12.08.2019	2907,07
1363	05.06.2019	2818,09	1411	13.08.2019	2880,72
1364	06.06.2019	2828,51	1412	14.08.2019	2894,15
1365	07.06.2019	2852,87	1413	15.08.2019	2846,2
1366	10.06.2019	2885,83	1414	16.08.2019	2864,74
1367	11.06.2019	2903,27	1415	19.08.2019	2913,48

Продовження таблиці А.1

Період	Дата	Ціна відкриття	Період	Дата	Ціна відкриття
1416	20.08.2019	2919,01	1464	28.10.2019	3032,12
1417	21.08.2019	2922,04	1465	29.10.2019	3035,39
1418	22.08.2019	2930,94	1466	30.10.2019	3039,74
1419	23.08.2019	2911,07	1467	31.10.2019	3046,9
1420	26.08.2019	2866,7	1468	01.11.2019	3050,72
1421	27.08.2019	2893,14	1469	04.11.2019	3078,96
1422	28.08.2019	2861,28	1470	05.11.2019	3080,8
1423	29.08.2019	2910,37	1471	06.11.2019	3075,1
1424	30.08.2019	2937,09	1472	07.11.2019	3087,02
1425	03.09.2019	2909,01	1473	08.11.2019	3081,25
1426	04.09.2019	2924,67	1474	11.11.2019	3080,33
1427	05.09.2019	2960,6	1475	12.11.2019	3089,28
1428	06.09.2019	2980,33	1476	13.11.2019	3084,18
1429	09.09.2019	2988,43	1477	14.11.2019	3090,75
1430	10.09.2019	2971,01	1478	15.11.2019	3107,92
1431	11.09.2019	2981,41	1479	18.11.2019	3117,91
1432	12.09.2019	3009,08	1480	19.11.2019	3127,45
1433	13.09.2019	3012,21	1481	20.11.2019	3114,66
1434	16.09.2019	2996,41	1482	21.11.2019	3108,49
1435	17.09.2019	2995,67	1483	22.11.2019	3111,41
1436	18.09.2019	3001,5	1484	25.11.2019	3117,44
1437	19.09.2019	3010,36	1485	26.11.2019	3134,85
1438	20.09.2019	3008,42	1486	27.11.2019	3145,49
1439	23.09.2019	2983,5	1487	29.11.2019	3147,18
1440	24.09.2019	3002,43	1488	02.12.2019	3143,85
1441	25.09.2019	2968,35	1489	03.12.2019	3087,41
1442	26.09.2019	2985,73	1490	04.12.2019	3103,5
1443	27.09.2019	2985,47	1491	05.12.2019	3119,21
1444	30.09.2019	2967,07	1492	06.12.2019	3134,62
1445	01.10.2019	2983,69	1493	09.12.2019	3141,86
1446	02.10.2019	2924,78	1494	10.12.2019	3135,36
1447	03.10.2019	2885,38	1495	11.12.2019	3135,75
1448	04.10.2019	2918,56	1496	12.12.2019	3141,23
1449	07.10.2019	2944,23	1497	13.12.2019	3166,65
1450	08.10.2019	2920,4	1498	16.12.2019	3183,63
1451	09.10.2019	2911,1	1499	17.12.2019	3195,4
1452	10.10.2019	2918,55	1500	18.12.2019	3195,21
1453	11.10.2019	2963,07	1501	19.12.2019	3192,32
1454	14.10.2019	2965,81	1502	20.12.2019	3223,33
1455	15.10.2019	2973,61	1503	23.12.2019	3226,05
1456	16.10.2019	2989,68	1504	24.12.2019	3225,45
1457	17.10.2019	3000,77	1505	26.12.2019	3227,2
1458	18.10.2019	2996,84	1506	27.12.2019	3247,23
1459	21.10.2019	2996,48	1507	30.12.2019	3240,09
1460	22.10.2019	3010,73	1508	31.12.2019	3215,18
1461	23.10.2019	2994,01	1509	02.01.2020	3244,67
1462	24.10.2019	3014,78	1510	03.01.2020	3226,36
1463	25.10.2019	3003,32	1511	06.01.2020	3217,55

Продовження таблиці А.1

Період	Дата	Ціна відкриття	Період	Дата	Ціна відкриття
1512	07.01.2020	3241,86	1560	17.03.2020	2425,66
1513	08.01.2020	3238,59	1561	18.03.2020	2436,5
1514	09.01.2020	3266,03	1562	19.03.2020	2393,48
1515	10.01.2020	3281,81	1563	20.03.2020	2431,94
1516	13.01.2020	3271,13	1564	23.03.2020	2290,71
1517	14.01.2020	3285,35	1565	24.03.2020	2344,44
1518	15.01.2020	3282,27	1566	25.03.2020	2457,77
1519	16.01.2020	3302,97	1567	26.03.2020	2501,29
1520	17.01.2020	3323,66	1568	27.03.2020	2555,87
1521	21.01.2020	3321,03	1569	30.03.2020	2558,98
1522	22.01.2020	3330,02	1570	31.03.2020	2614,69
1523	23.01.2020	3315,77	1571	01.04.2020	2498,08
1524	24.01.2020	3333,1	1572	02.04.2020	2458,54
1525	27.01.2020	3247,16	1573	03.04.2020	2514,92
1526	28.01.2020	3255,35	1574	06.04.2020	2578,28
1527	29.01.2020	3289,46	1575	07.04.2020	2738,65
1528	30.01.2020	3256,45	1576	08.04.2020	2685
1529	31.01.2020	3282,33	1577	09.04.2020	2776,99
1530	03.02.2020	3235,66	1578	13.04.2020	2782,46
1531	04.02.2020	3280,61	1579	14.04.2020	2805,1
1532	05.02.2020	3324,91	1580	15.04.2020	2795,64
1533	06.02.2020	3344,92	1581	16.04.2020	2799,34
1534	07.02.2020	3335,54	1582	17.04.2020	2842,43
1535	10.02.2020	3318,28	1583	20.04.2020	2845,62
1536	11.02.2020	3365,87	1584	21.04.2020	2784,81
1537	12.02.2020	3370,5	1585	22.04.2020	2787,89
1538	13.02.2020	3365,9	1586	23.04.2020	2810,42
1539	14.02.2020	3378,08	1587	24.04.2020	2812,64
1540	18.02.2020	3369,04	1588	27.04.2020	2854,65
1541	19.02.2020	3380,39	1589	28.04.2020	2909,96
1542	20.02.2020	3380,45	1590	29.04.2020	2918,46
1543	21.02.2020	3360,5	1591	30.04.2020	2930,91
1544	24.02.2020	3257,61	1592	01.05.2020	2869,09
1545	25.02.2020	3238,94	1593	04.05.2020	2815,01
1546	26.02.2020	3139,9	1594	05.05.2020	2868,88
1547	27.02.2020	3062,54	1595	06.05.2020	2883,14
1548	28.02.2020	2916,9	1596	07.05.2020	2878,26
1549	02.03.2020	2974,28	1597	08.05.2020	2908,83
1550	03.03.2020	3096,46	1598	11.05.2020	2915,46
1551	04.03.2020	3045,75	1599	12.05.2020	2939,5
1552	05.03.2020	3075,7	1600	13.05.2020	2865,86
1553	06.03.2020	2954,2	1601	14.05.2020	2794,54
1554	09.03.2020	2863,89	1602	15.05.2020	2829,95
1555	10.03.2020	2813,48	1603	18.05.2020	2913,86
1556	11.03.2020	2825,6	1604	19.05.2020	2948,59
1557	12.03.2020	2630,86	1605	20.05.2020	2953,63
1558	13.03.2020	2569,99	1606	21.05.2020	2969,95
1559	16.03.2020	2508,59	1607	22.05.2020	2948,05

Продовження таблиці А.1

Період	Дата	Ціна відкриття	Період	Дата	Ціна відкриття
1608	26.05.2020	3004,08	1656	03.08.2020	3288,26
1609	27.05.2020	3015,65	1657	04.08.2020	3289,92
1610	28.05.2020	3046,61	1658	05.08.2020	3317,37
1611	29.05.2020	3025,17	1659	06.08.2020	3323,17
1612	01.06.2020	3038,78	1660	07.08.2020	3340,05
1613	02.06.2020	3064,78	1661	10.08.2020	3356,04
1614	03.06.2020	3098,9	1662	11.08.2020	3370,34
1615	04.06.2020	3111,56	1663	12.08.2020	3355,46
1616	05.06.2020	3163,84	1664	13.08.2020	3372,95
1617	08.06.2020	3199,92	1665	14.08.2020	3368,66
1618	09.06.2020	3213,32	1666	17.08.2020	3380,86
1619	10.06.2020	3213,42	1667	18.08.2020	3387,04
1620	11.06.2020	3123,53	1668	19.08.2020	3392,51
1621	12.06.2020	3071,04	1669	20.08.2020	3360,48
1622	15.06.2020	2993,76	1670	21.08.2020	3386,01
1623	16.06.2020	3131	1671	24.08.2020	3418,09
1624	17.06.2020	3136,13	1672	25.08.2020	3435,95
1625	18.06.2020	3101,64	1673	26.08.2020	3449,97
1626	19.06.2020	3140,29	1674	27.08.2020	3485,14
1627	22.06.2020	3094,42	1675	28.08.2020	3494,69
1628	23.06.2020	3138,7	1676	31.08.2020	3509,73
1629	24.06.2020	3114,4	1677	01.09.2020	3507,44
1630	25.06.2020	3046,6	1678	02.09.2020	3543,76
1631	26.06.2020	3073,2	1679	03.09.2020	3564,74
1632	29.06.2020	3018,59	1680	04.09.2020	3453,6
1633	30.06.2020	3050,2	1681	08.09.2020	3371,88
1634	01.07.2020	3105,92	1682	09.09.2020	3369,82
1635	02.07.2020	3143,64	1683	10.09.2020	3412,56
1636	06.07.2020	3155,29	1684	11.09.2020	3352,7
1637	07.07.2020	3166,44	1685	14.09.2020	3363,56
1638	08.07.2020	3153,07	1686	15.09.2020	3407,73
1639	09.07.2020	3176,17	1687	16.09.2020	3411,23
1640	10.07.2020	3152,47	1688	17.09.2020	3346,86
1641	13.07.2020	3205,08	1689	18.09.2020	3357,38
1642	14.07.2020	3141,11	1690	21.09.2020	3285,57
1643	15.07.2020	3225,98	1691	22.09.2020	3295,75
1644	16.07.2020	3208,36	1692	23.09.2020	3320,11
1645	17.07.2020	3224,21	1693	24.09.2020	3226,14
1646	20.07.2020	3224,29	1694	25.09.2020	3236,66
1647	21.07.2020	3268,52	1695	28.09.2020	3333,9
1648	22.07.2020	3254,86	1696	29.09.2020	3350,92
1649	23.07.2020	3271,64	1697	30.09.2020	3341,21
1650	24.07.2020	3218,58	1698	01.10.2020	3385,87
1651	27.07.2020	3219,84	1699	02.10.2020	3338,94
1652	28.07.2020	3234,27	1700	05.10.2020	3367,27
1653	29.07.2020	3227,22	1701	06.10.2020	3408,74
1654	30.07.2020	3231,76	1702	07.10.2020	3384,56
1655	31.07.2020	3270,45	1703	08.10.2020	3434,28

Продовження таблиці А.1

Період	Дата	Ціна відкриття
1704	09.10.2020	3459,67
1705	12.10.2020	3500,02
1706	13.10.2020	3534,01
1707	14.10.2020	3515,47
1708	15.10.2020	3453,72
1709	16.10.2020	3493,5
1710	19.10.2020	3493,66
1711	20.10.2020	3439,38
1712	21.10.2020	3439,91
1713	22.10.2020	3438,5
1714	23.10.2020	3464,9
1715	26.10.2020	3441,42
1716	27.10.2020	3403,15
1717	28.10.2020	3342,48
1718	29.10.2020	3277,17
1719	30.10.2020	3293,59
1720	02.11.2020	3296,2
1721	03.11.2020	3336,25
1722	04.11.2020	3406,46
1723	05.11.2020	3485,74
1724	06.11.2020	3508,34
1725	09.11.2020	3583,04
1726	10.11.2020	3543,26

ДОДАТОК Б

Опис пакету STATISTICA 10 і середовища STATISTICA Automated Neural Networks

Пакет STATISTICA – це універсальний пакет статистичного аналізу, в якому реалізовані основні математичні методи аналізу даних. Розробником пакету є фірма StatSoft, Inc (США).

STATISTICA дозволяє проводити різні процедури (модулі) обробки статистичних даних (в термінології програми – аналізи).

Окрім загальних статистичних і графічних засобів STATISTICA має спеціалізовані модулі: для проведення соціологічних, біомедичних досліджень, вирішення технічних та промислових завдань: аналіз процесів і планування експерименту, карти контролю якості.

Із допомогою внутрішньої мови програмування STATISTICA BASIC можна створювати рішення, які просто інтегруються до інших додатків.

Слід зауважити, що склад модулів відчутно розрізняється залежно від версії та типу ліцензії пакету.

Модуль STATISTICA Automated Neural Networks – сучасне і потужне середовище аналізу нейромережових моделей.

STATISTICA Automated Neural Networks (SANN) надає різноманітні функціональні можливості, для роботи з дуже складними завданнями, які включають не тільки новітні архітектури НМ і алгоритми навчання, але також і нові підходи до побудови нейромережових архітектур з можливістю перебору різних функцій активацій і помилок, що дозволяє простіше інтерпретувати результати. Після проведення заданих експериментів в простому і інтуїтивно зрозумілому інтерфейсі STATISTICA Automated Neural Networks, нейромережові аналізи можуть бути об'єднані в призначеному для користувача додатку. Це досягається або за допомогою бібліотеки COM-функцій STATISTICA, яка повністю відображає всі функціональні можливості програми, або за допомогою коду на мові C/C++, який

генерується програмою і допомагає запустити повністю навчену нейронну мережу.

Модуль STATISTICA Automated Neural Networks повністю інтегрований з системою STATISTICA, таким чином доступний величезний вибір інструментів редагування (підготовки) даних для аналізу (перетворення, умови вибору спостережень, засоби перевірки даних і т. д.).

ДОДАТОК В

Прогнозні моделі у період з 02.12.2019 по 14.01.2020

Таблиця В.1 – Прогнозні моделі НМ з $x = 8$

Дата	Вхідні дані	Горизонт прогнозу									
		1	3	5	8	9	10	15	20	25	30
02.12.2019	3143,8501	3133,223	3129,398	3101,688	3038,464	3034,853	3040,812	3020,773	2991,916	2989,122	2983,415
03.12.2019	3087,4099		3124,765	3094,042	3018,024	3004,026	3008,195	3012,099	2968,004	2993,367	2953,268
04.12.2019	3103,5		3115,832	3087,301	3001,449	2976,134	2973,685	3003,348	2949,541	2985,697	2967,709
05.12.2019	3119,21			3079,226	2987,774	2955,428	2954,812	2994,996	2935,248	2986,466	3002,634
06.12.2019	3134,6201			3072,935	2978,743	2950,715	2945,248	2988,984	2927,434	2997,310	3023,767
09.12.2019	3141,8601				2975,244	2950,830	2942,460	2984,281	2923,992	2985,408	3033,407
10.12.2019	3135,3601				2970,797	2953,213	2945,341	2977,483	2921,347	2993,011	3020,753
11.12.2019	3135,75				2964,619	2955,146	2948,066	2972,143	2916,902	2991,836	2998,343
12.12.2019	3141,23					2949,226	2945,834	2967,422	2912,629	2982,654	3011,350
13.12.2019	3166,6499						2941,333	2963,669	2908,384	2986,783	3024,594
16.12.2019	3183,6299							2960,398	2904,319	2980,765	3034,867
17.12.2019	3195,3999							2957,610	2900,891	2977,622	3051,109
18.12.2019	3195,21							2955,076	2898,206	2985,092	3048,476
19.12.2019	3192,3201							2952,833	2896,089	2978,502	3048,171
20.12.2019	3223,3301							2950,822	2894,334	2980,918	3060,675
23.12.2019	3226,05								2892,852	2982,240	3056,534
24.12.2019	3225,45								2891,543	2975,475	3061,899
26.12.2019	3227,2								2890,354	2978,435	3072,837
27.12.2019	3247,23								2889,283	2975,806	3072,034
30.12.2019	3240,0901								2888,335	2971,667	3082,493
31.12.2019	3215,1799									2976,021	3087,885
02.01.2020	3244,6699									2972,236	3082,602
03.01.2020	3226,3601									2972,284	3090,773

Продовження таблиці А.1

Дата	Вхідні дані	Горизонт прогнозу										
		1	3	5	8	9	10	15	20	25	30	
06.01.2020	3217,55										2974,399	3093,013
07.01.2020	3241,8601										2969,681	3092,914
08.01.2020	3238,5901											3101,239
09.01.2020	3266,03											3099,855
10.01.2020	3281,8101											3100,667
13.01.2020	3271,1299											3106,517
14.01.2020	3285,3501											3104,121

Таблиця Б.2 – Прогнозні моделі НМ з $x = 35$

Дата	Вхідні дані	Горизонт прогнозу									
		1	3	5	8	9	10	15	20	25	30
02.12.2019	3143,8501	3136,884	3073,896	3069,042	3088,106	3089,633	3065,483	3030,446	3046,598	3149,429	2965,590
03.12.2019	3087,4099		3031,115	3042,972	3060,746	3061,473	3026,458	2999,454	3045,844	3142,238	2863,294
04.12.2019	3103,5		3000,356	3028,981	3030,182	3036,250	2986,999	2971,704	3036,061	3108,873	2884,661
05.12.2019	3119,21			3011,312	3007,229	3015,542	2957,202	2951,973	3030,091	3044,052	2976,301
06.12.2019	3134,6201			2998,268	2987,992	2997,245	2940,006	2934,383	3018,190	3013,567	3041,711
09.12.2019	3141,8601				2966,433	2973,697	2923,621	2898,715	3010,239	3068,792	3088,791
10.12.2019	3135,3601				2967,530	2974,075	2928,044	2884,478	3002,995	3112,759	3044,793
11.12.2019	3135,75				2965,756	2971,165	2927,477	2887,089	2988,364	3121,635	2978,045
12.12.2019	3141,23					2971,231	2935,521	2938,269	2991,152	3070,776	3034,520
13.12.2019	3166,6499						2946,240	2981,158	2997,261	3033,497	3098,371
16.12.2019	3183,6299							3018,049	2999,946	3014,429	3096,796
17.12.2019	3195,3999							3043,820	3002,645	3095,523	3068,554
18.12.2019	3195,21							3053,761	3005,270	3107,970	2938,918
19.12.2019	3192,3201							3068,004	3017,740	3133,007	2873,859
20.12.2019	3223,3301							3083,927	3039,400	3017,367	2846,836

Продовження таблиці Б.2

Дата	Вхідні дані	Горизонт прогнозу									
		1	3	5	8	9	10	15	20	25	30
23.12.2019	3226,05								3046,913	2931,589	2838,633
24.12.2019	3225,45								3058,310	3049,207	2891,297
26.12.2019	3227,2								3058,688	3148,436	2936,168
27.12.2019	3247,23								3059,998	3210,122	2944,910
30.12.2019	3240,0901								3062,160	3049,847	2997,404
31.12.2019	3215,1799									2941,293	3009,305
02.01.2020	3244,6699									3075,467	3067,840
03.01.2020	3226,3601									3327,076	3124,599
06.01.2020	3217,55									3380,723	3057,664
07.01.2020	3241,8601									3147,123	3031,640
08.01.2020	3238,5901										2949,838
09.01.2020	3266,03										2829,044
10.01.2020	3281,8101										2752,775
13.01.2020	3271,1299										2690,078
14.01.2020	3285,3501										2629,343

Таблиця В.2 – Прогнозні моделі НМ з $x = 54$

Дата	Вхідні дані	Горизонт прогнозу									
		1	3	5	8	9	10	15	20	25	30
02.12.2019	3143,8501	3145,109	3097,265	3112,637	3103,986	3068,358	3178,339	3067,194	3115,461	3021,553	3046,800
03.12.2019	3087,4099		3079,257	3089,456	3078,695	3028,603	3281,955	3047,588	3025,777	2947,253	3018,313
04.12.2019	3103,5		3055,646	3047,534	3038,592	3000,754	3459,060	3005,359	2932,048	2912,176	2984,169
05.12.2019	3119,21			3001,619	2966,680	2968,756	3604,670	2969,418	2822,331	2872,982	2934,230
06.12.2019	3134,6201			2939,030	2885,254	2939,408	3673,538	2959,952	2696,799	2855,867	2836,460
09.12.2019	3141,8601				2843,396	2920,701	3746,672	2966,422	2557,454	2869,176	2752,798
10.12.2019	3135,3601				2836,037	2914,762	3798,913	2993,970	2507,466	2814,431	2729,208

Продовження таблиці В.2

Дата	Вхідні дані	Горизонт прогнозу									
		1	3	5	8	9	10	15	20	25	30
11.12.2019	3135,75				2846,285	2901,445	3709,745	3003,801	2422,718	2758,977	2644,567
12.12.2019	3141,23					2895,840	3403,599	3003,058	2369,539	2724,311	2601,423
13.12.2019	3166,6499						3043,678	3012,819	2296,023	2639,884	2659,261
16.12.2019	3183,6299							3024,968	2262,721	2553,878	2860,966
17.12.2019	3195,3999							3022,928	2280,487	2420,731	2949,576
18.12.2019	3195,21							3008,494	2331,776	2362,110	2937,872
19.12.2019	3192,3201							2991,552	2398,477	2440,471	2913,575
20.12.2019	3223,3301							2976,101	2464,970	2505,121	2897,053
23.12.2019	3226,05								2595,175	2666,916	2913,931
24.12.2019	3225,45								2656,745	2833,518	2965,191
26.12.2019	3227,2								2682,349	2872,328	2977,764
27.12.2019	3247,23								2754,271	2862,231	2935,285
30.12.2019	3240,0901								3328,023	2812,519	2875,402
31.12.2019	3215,1799									2742,593	2714,070
02.01.2020	3244,6699									2716,766	2341,551
03.01.2020	3226,3601									2633,009	2112,601
06.01.2020	3217,55									2579,334	2400,148
07.01.2020	3241,8601									2516,713	2710,134
08.01.2020	3238,5901										2812,916
09.01.2020	3266,03										2719,721
10.01.2020	3281,8101										2607,126
13.01.2020	3271,1299										2527,239
14.01.2020	3285,3501										2659,967

Таблиця Г.2 – Прогнозні моделі НМ з $x = 65$

Дата	Вхідні дані	Горизонт прогнозу									
		1	3	5	8	9	10	15	20	25	30
02.12.2019	3143,8501	3141,934	3140,376	3090,069	3078,622	3072,578	3133,697	3122,743	3059,884	3092,416	3145,691
03.12.2019	3087,4099		3130,323	3067,338	3055,278	3033,667	3105,704	3127,129	2815,569	3082,573	3170,534
04.12.2019	3103,5		3108,344	3049,515	3047,513	2964,145	2955,812	3046,871	2635,407	3040,229	3079,223
05.12.2019	3119,21			3023,945	3035,277	2850,740	2753,508	2962,132	2747,913	2904,174	2992,415
06.12.2019	3134,6201			3009,218	3026,767	2676,242	2624,161	2911,832	2938,893	2807,175	2942,094
09.12.2019	3141,8601				3014,650	2276,163	2601,708	2898,472	3017,615	2759,675	2866,949
10.12.2019	3135,3601				3017,259	2068,876	2628,846	2886,656	2961,372	2625,029	2842,668
11.12.2019	3135,75				2991,119	2499,981	2631,469	2866,485	2558,960	2472,926	2810,835
12.12.2019	3141,23					2576,475	2629,735	2870,877	2346,999	2403,683	2715,396
13.12.2019	3166,6499						2571,084	2874,749	2704,683	2401,922	2585,886
16.12.2019	3183,6299							2980,454	2903,787	2393,456	2585,804
17.12.2019	3195,3999							3036,956	2598,933	2427,902	2526,953
18.12.2019	3195,21							3071,708	2278,104	2431,413	2469,663
19.12.2019	3192,3201							3166,860	2231,154	2473,523	2534,191
20.12.2019	3223,3301							3270,242	2207,326	2520,513	2637,656
23.12.2019	3226,05								2288,138	2560,549	2758,142
24.12.2019	3225,45								2563,117	2627,089	2968,862
26.12.2019	3227,2								2936,669	2656,456	2898,283
27.12.2019	3247,23								2979,900	2725,275	2747,456
30.12.2019	3240,0901								2940,441	2818,688	2701,924
31.12.2019	3215,1799									2808,124	2570,888
02.01.2020	3244,6699									2753,498	2516,580
03.01.2020	3226,3601									2597,408	2454,056
06.01.2020	3217,55									2425,974	2396,513
07.01.2020	3241,8601									2461,333	2356,452
08.01.2020	3238,5901										2235,700
09.01.2020	3266,03										2200,218

Продовження таблиці Г.2

ДОДАТОК Г

Прогнозні моделі у період з 02.01.2020 по 10.11.2020 року

Таблиця Г.1 – Прогнозні моделі НМ з $x = 65$

Дата	Вхідні дані	Горизонт прогнозування		
		1	3	5
04.11.2020	3406,46	3298,496	3338,887	3377,069
05.11.2020	3485,74		3335,038	3359,103
06.11.2020	3508,34		3333,265	3362,379
09.11.2020	3583,04			3373,955
10.11.2020	3543,26			3365,522

ДОДАТОК Д

Значення помилок для прогнозних моделей у період з 02.01.2020 по
10.11.2020 року

Таблиця Д.1 – Похибки прогнозу НМ з $x = 65$

Помилка	Горизонт прогнозування		
	1	3	5
MSE	11656,296	19309,522	22702,569
MAPE	3,1694	3,76577	3,9015691